

Tõrva valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine

Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu

Töö nr 19003347

Tartu-Tõrva 2021

Pille Metspalu
KSH juhtekspert

Jaak Järvekülg
KSH juhtekspert

Marika Pärn
üldplaneeringu projektijuht

Sisukord

SISSEJUHATUS.....	5
1 ÜLDPLANEERINGU JA KSH PROTSESSI ÜLEVAADE.....	7
1.1 ÜLDPLANEERINGU EESMÄRK.....	7
1.2 ÜLEVAADE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISEST HINDAMISE KORRALDUSEST.....	7
2 ÜLDPLANEERINGU VASTAVUS LAIEMATELE EESMÄRKIDELE JA SEOSD ASJAKOHASTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA.....	9
2.1 ÜLDPLANEERINGU VASTAVUS KESKKONNAKAITSE NING JÄTKUSUUTLIKU ARENGU EESMÄRKIDELE	9
2.2 ÜLDPLANEERINGU SEOSD ASJAKOHASTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA	11
2.3 TÕRVA VALLA PLANEERINGUD JA ARENGUKAVAD	13
3 ALTERNATIIVSED ARENGUSTSENAARIUMID	15
4 PLANEERINGULAHENDUSE ELLUVIIMISEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU ..	16
4.1 MÕJU LOODUSKESKKONNALE	16
4.1.1 ROHELINE VÕRGUSTIK	16
4.1.2 KAITSTAVAD LOODUSOBJEKTID.....	19
4.1.3 NATURA ALAD	22
4.1.4 PÕHJA- JA PINNAVESI.....	29
4.1.4.1 PÕHJAVESI.....	29
4.1.4.2 PINNAVESI	30
4.1.4.3 VÄIKE-EMAJÕE KÕRGVEEPIIR JA KORDUVA ÜLEUJUTUSEGA ALA	32
4.1.4.4 EHITUSKEELUVÕONDI VÄHENDAMINE	33
4.1.4.5 MAAVARAD	46
4.2 MÕJU SOTSIAALSETELE VAJADUSTELE JA HEAOLULE	47
4.2.1 MÕJU ASUSTUSE ARENGULE.....	47
4.2.2 TEENUSTE KÄTTESAADAVUS.....	50
4.2.3 PUHKEALADE KÄTTESAADAVUS.....	52
4.2.4 MÕJU INIMESE VARALE	55
4.3 MAJANDUS- JA ETTEVÕTLUSKESKKOND	55
4.4 MÕJU KULTUURIPÄRANDILE.....	56
4.5 KESKKONNATERVIS	57
4.5.1 MÜRA JA VIBRATSIOON.....	57
4.5.2 HEITED ÕHKU, VÄLISÕHU KVALITEET	63
4.6 KLIIMAMUUTUSTEGA KAASNEVAD MÕJUD	66
4.7 JÄÄTMETEKE JA -HOOLDUS	67
4.8 MÕJUDE OMAVAHELISED SEOSD JA KUMULATIIVSED MÕJUD	68
5 SOOVITUSED PLANEERINGULAHENDUSE TÄIENDAMISEKS	69
6 KOKKUVÕTE	73
LISAD	74
Lisa 1 LS ja KSH väljatöötamise kavatsus.....	74
Lisa 2. Tõrva valla tööstusalade mürauring	75

SISSEJUHATUS

Tõrva vald moodustus haldusreformi järgselt pärast kohaliku omavalitsuse korralisi valimisi oktoobris 2017, mil ühinesid Hummuli vald, Põdrala vald, Helme vald ja Tõrva linn ning Puka valla Soontaga küla.

Tõrva valla üldplaneeringu koostamine ja üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimine algatati Tõrva vallavolikogu 18.09.2018 otsusega nr 33.

Keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH) teostatakse Tõrva valla üldplaneeringule lähtuvalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest (edaspidi KeHJS).

KSH eesmärk on hinnata üldplaneeringu elluviimisega kaasnevat olulist keskkonnamõju, selgitada välja alternatiivsete lahenduste võimalused, määrata vajadusel keskkonnameetmed, arvestades üldplaneeringu eesmärke ja käsitletavat territooriumi. KSH näitab, milliste oluliste keskkonnaargumentide alusel toimus üldplaneeringu kaalutusprotsessi jooksul valikute tegemine ja otsusteni jõudmine. Mõjude hindamise lähtekohaks on üldplaneeringu kui strateegilise ruumilise arengudokumendi iseloom – mõjude hindamisel püstitakse üldplaneeringu täpsusastmes ja keskendutakse teemadele, mida saab üldplaneeringuga reguleerida.

KSH aruanne on üles ehitatud võttes arvesse keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §40.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne sisaldab:

- ülevaadet üldplaneeringust ja KSH protsessist;
- ülevaadet vastavustest arengudokumentidele;
- planeeringulahenduse alternatiivide selgitust;
- planeeringuga kaasnevate mõjude hindamist teemade kaupa;
- soovitusi ja ettepanekuid planeeringulahenduse täiendamiseks.

1 ÜLDPLANEERINGU JA KSH PROTSESSI ÜLEVAADE

1.1 ÜLDPLANEERINGU EESMÄRK

Üldplaneeringu koostamise põhieesmärk on Tõrva valla tasakaalustatud ruumiline areng. Selle saavutamiseks kujundatakse üldplaneeringuga ruumilise arengu põhimõtted ja määratakse nende alusel planeeringuala üldised kasutus- ja ehitustingimused. Üldplaneeringuga lahendatakse lähtuvalt valla ruumilistest vajadustest planeerimisseaduse § 75 toodud ülesanded – määratakse asustust suunavad tingimused, maa-alade kasutus- ja ehitustingimused, sealhulgas projekteerimistingimuste andmise aluseks olevate tingimused ja maakasutuse juhtotstarbed, transpordivõrgustiku ja muu taristu üldised asukohad jt valla arenguks olulised teemad.

Üldplaneering koostatakse kogu valla territooriumi kohta. Üldplaneeringu koostamisel on lähtutud asjakohastest planeerimis- ja arengudokumentidest ning õigusaktidest.

1.2 ÜLEVAADE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISEST HINDAMISE KORRALDUSEST

Keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH) viidi läbi tuginedes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele (KeHJS) ja planeerimisseadusele (PlanS). Vastavalt PlanS § 74 lg 4 tuleb üldplaneeringu koostamisel läbi viia keskkonnamõtjude strateegiline hindamine, et tagada keskkonnakaalutlustega arvestamine planeeringu koostamise käigus ja saavutada tasakaalustatud ruumiline areng. Keskkonnamõju strateegiline hindamine Tõrva valla üldplaneeringule teostati paralleelselt planeerimisprotsessiga, mis tagab juba planeeringulahenduste väljatöötamisel keskkonnakaalutlustega arvestamise.

Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel hinnati üldplaneeringu lahenduse elluviimisega kaasnevaid mõjusid loodus-, majandus-, kultuurilisele ja sotsiaalsele keskkonnale. Lisaks KeHJS-s nõutavatele teemadele on käsitletud asjakohaste mõjudena planeeringulahenduse mõjusid asustuse arengule ning teenuste ja puhkealade kättesaadavusele. Mõtjude hindamise läbiviimisel lähtuti nii üldplaneeringu lahendusega kaasnevatest keskkonnamõtjudest kui ka keskkonnast enesest tulenevatest mõjuteguritest. Mõtjude hindamise täpsusaste tuleneb üldplaneeringu täpusastmest: keskenduti teemadele, mida saab üldplaneeringuga reguleerida. Hindamisel kasutati strateegilisele mõjude hindamisele sobivat meetodikat. Viidi läbi vastavusanalüüs, et vaadelda planeeringulahenduse kooskõla kõrgemaseisvatest arengudokumentidest tulenevate strateegiliste eesmärkidega. Anti valdkondlikke eksperdihinnanguid, et tuua välja planeeringulahenduse elluviimisega kaasnevad mõjud. Valdkondlike eksperdihinnanguid koondades toodi välja mõjude omavahelised seosed ja sünergia. Hindamisel arvestati ka väljastpoolt planeeringuala tulenevate oluliste mõjudega ning mõjude kumuleerimisega. Hindamise tulemusena on tehtud soovitusi üldplaneeringu lahenduse täiendamiseks (vt ptk 5).

Üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus põhimõtteliselt erinevaid arengutsenaariume ei tekkinud.

Piiriülest mõju avaldumist Tõrva valla üldplaneeringu elluviimisega ei kaasne.

KSH korraldusest, protsessist ja avalikkuse kaasamisest annab ülevaate ka lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsus (vt lisa 1). Planeeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse

osas küsiti seisukohti vastavalt planeerimisseaduse § 81 lõikele 1, millele järgnevalt avalikustati lähteseisukohad ja KSH väljatöötamise kavatsus valla veebilehel.

KSH läbiviimisel raskusi ei ilmnunud.

KSH viis läbi OÜ Hendrikson & Ko ekspertrühm koosseisus:

Üldplaneeringu osakonna juhataja, KSH juhtekspert	Pille Metspalu
Keskkonnaosakonna juhataja, KSH juhtiv ekspert	Jaak Järvekülg
Sotsiaal-majanduslike ja kultuuriliste mõjude hindaja	Pille Metspalu
Keskkonnakorralduse spetsialist, õhusaaste	Marek Bamberg
Keskkonnakorralduse spetsialist, müra ja vibratsioon	Veiko Kärbla
Keskkonnakorralduse projektijuht, põhja- ja pinnavesi	Kadri Auväärt
Keskkonnakorralduse spetsialist, loomastik, Natura alad	Kaile Eschbaum
Kartograaf	Kairit Kase

2 ÜLDPLANEERINGU VASTAVUS LAIEMATELE EESMÄRKIDELE JA SEOSSED ASJAKOHASTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA

2.1 ÜLDPLANEERINGU VASTAVUS KESKKONNAKAITSE NING JÄTKUSUUTLIKU ARENGU EESMÄRKIDELE

Üldplaneeringu koostamise kontekstis on olulisimaks valdkondlikuks dokumendiks „Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030“, mis annab suuniseid omavalitsuse tasandil keskkonnakaitse ning jätkusuutliku arengu tagamiseks. Antud dokument määratleb Eesti pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, kuid lähtub samas ka keskkonnavaldkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele. Kuna „Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030“ põhineb Eesti säästva arengu riiklikul strateegial „Säästev Eesti 21“, mis on koostatud kooskõlas vastavate ülemaailmsete ja Euroopa Liidu suunisdokumentidega, on ka Eesti keskkonnastrateegias juba arvestatud laiemas kontekstis ja eesmärkidega.

„Säästev Eesti 21“ toodud laiemateks eesmärkideks on Eesti kultuuriruumi elujõulisus, inimese heaolu kasv, sotsiaalselt sidus ühiskond ja ökoloogiline tasakaal. Viimase eesmärgi – ökoloogilise tasakaalu – saavutamine toimub järgmise kolme arengusuuna kaudu:

- loodusvarade kasutamine viisil ja mahus, mis kindlustab ökoloogilise tasakaalu;
- saastumise vähendamine;
- loodusliku mitmekesisuse ja looduslike alade säilitamine.

Antud punktide põhjal seab „Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030“ täpsemad keskkonnakaitse eesmärgid, millega arvestamisest Tõrva valla üldplaneeringu lahenduses annab vastavusanalüüsi kujul ülevaate tabel 1.

Tabel 1. Üldplaneeringu vastavus Eesti keskkonnastrateegia eesmärkidele

Eesmärk	Arvestamine üldplaneeringus
1. Aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust.	Eesmärgiga arvestatakse, jäätmete ladestamise parendamiseks kavandatakse jäätmejaam Tõrva linna kompostimisväljak vastavalt vajadusele Hummuli alevikku.
2. Saavutada pinnavee ja põhjavee hea seisund ning hoida veekogusid, mille seisund juba on hea või väga hea.	Eesmärgiga arvestatakse, pinna- ja põhjavee kaitseks arendatakse ühiskanalisatsiooni-süsteeme (vastavalt ÜVK-s toodud suundadele), arvestatakse üleujutusohuga ja seatakse veekaitse tingimused.
3. Maavarade keskkonnasõbralik kaevandamine, mis säästab vett, maastikke ja õhku, ning maapõueressursi efektiivne kasutamine minimaalsete kadude ja minimaalsete jäätmetega.	Eesmärgiga arvestatakse, planeering seab kestliku kaevandamise tingimused.
4. Metsakasutuses ökoloogiliste, sotsiaalsete, kultuuriliste ja majanduslike vajaduste tasakaalustatud rahuldamine väga pikas perspektiivis.	Eesmärgiga arvestatakse. Planeering määratleb osa valla metsadest roheline võrgustiku osana, millel on nii ökoloogiline, puhkemajanduslik kui ka majanduslik roll.

Eesmärk	Arvestamine üldplaneeringus
5. Tagada kalapopulatsioonide hea seisund ning kalaliikide mitmekesisus ja vältida kalapüügiga kaasnevat kaudset negatiivset mõju ökosüsteemile.	Eesmärgiga arvestatakse kaudselt, seades tingimused veekvaliteedi säilitamiseks/parandamiseks, mis omakorda toetab kalapopulatsioonide head seisundit.
6. Tagada jahilukite ja muude ulukite liikide mitmekesisus ning asurkondade elujõulisus.	Eesmärgiga arvestatakse kaudselt: ulukite mitmekesisust ja asurkondade elujõulisust toetab roheline võrgustiku sidususe hoidmine, mis tagab ulukite liikumisvõimaluse säilimise tugi vahel. Planeering ei kavanda maakasutuse olulist muutust tugi vahel.
7. Keskkonnasõbralik mulla kasutamine. Loodus- ja kultuurmaastike toimivus ja säästlik kasutamine.	Eesmärgiga arvestatakse. Planeering toob välja väärtuslikud põllumajandusmaad (boniteet võrdne või kõrgem Valga maakonna keskmisest boniteedist 40) ja nende kasutamistingimused. Kultuurmaastike väärtuste säilimise vajadusega arvestatakse, nii asustuse kui maakasutuse suunamise põhimõtete kaudu.
8. Loodus- ja kultuurmaastike toimivus ja säästlik kasutamine. Mitmeotstarbeliste ja sidusate maastike säilitamine.	Eesmärgiga arvestatakse roheline võrgustiku väärtuslike maastike ja miljööväärtuslike hoonete kasutamistingimuste seadmise kaudu.
9. Elustiku liikide elujõuliste populatsioonide säilimiseks vajalike elupaikade ja koosluste olemasolu tagamine.	Eesmärgiga arvestatakse. Populatsioonide, elupaikade ja koosluste olemasolu tagavad roheline võrgustiku, veealade ja põllumajanduslikele maastike kasutamiseks seatud tingimused.
10. Toota elektrit mahus, mis rahuldab Eesti tarbimisvajadust, ning arendada mitmekesiseid, erinevatel energiaallikatel põhinevaid väikese keskkonnakoormusega jätkusuutlikke tootmistehnoloogiaid, mis võimaldavad toota elektrit ka ekspordiks.	Eesmärgiga arvestatakse, planeering toetab taastuvenergia kasutuselevõtmist vallas. Tulenevalt ressursimahust on tootmine pigem kohaliku tarbimise rahuldamiseks.
11. Energiatarbimise kasvu aeglustamine ja stabiliseerimine, tagades samas inimeste vajaduste rahuldamise, ehk tarbimise kasvu olukorras primaarenergia mahu säilimise tagamine.	Arvestatakse kaudselt: keskuste kompaktse ja mitmekülgse arengu ja kergliikluse soodustamise kaudu, mis vähendavad transpordivajadust ja sundliikumisi.
12. Kõrvaldada järk-järgult nii tööstusest kui ka kodumajapidamistest osoonikihti kahandavad tehisained.	Teema ei ole otseselt lahendatav üldplaneeringu täpsusastmes.
13. Arendada välja efektiivne, keskkonnasõbralik ja mugav ühistranspordisüsteem, ohutu kergliiklus (muuta auto alternatiivid mugavamaks) ning sündpendelliiklust ja maanteevedusid vähendav asustus- ja tootmisstruktuur (vähendada transpordivajadust).	Eesmärgiga arvestatakse, planeeringuga kavandatakse kergliiklusteid eelkõige keskustele juurdepääsu ja ühenduste parandamiseks. Kavandatud maakasutus on suunatud olemasolevate keskuste tugevdamisele, et need toimiksid nii töökohtade kui teenuste pakkujana kohapeal. Samuti toetab planeering ettevõtlust elamumaadel (st kodust töötamise võimalust).
14. Tervist säästev ja toetav väliskeskkond.	Eesmärgiga arvestatakse. Kavandatud on täiendavad võimalused vabas õhus liikumiseks ja

Eesmärk	Arvestamine üldplaneeringus
	puhkamiseks (kergliiklusteed, puhkealad, matkarajad jne). Planeering seab arenduspõhimõtted avaliku ruumi loomiseks, müra jt häiringute vältimiseks ja vähendamiseks elamise, puhkamise ja sotsiaalse otstarbega aladel. Planeeringuga seatud tingimused tagavad inimsõbraliku elukeskkonna tekke.
15. Inimese tervisele ohutu ja tervise säilimist soodustav siseruum.	Eesmärgiga on arvestatud üldplaneeringu täpsusastmes.
16. Keskkonnast tulenevate saasteainete sisaldus toiduahelas on inimese tervisele ohutu.	Teema ei ole otseselt lahendatav üldplaneeringu kontekstis.
17. Joogi- ja suplusvesi on inimese tervisele ohutu.	Eesmärgiga arvestatakse, joogi- ja suplusvee kvaliteet sõltub eelkõige põhja- ja pinnaveekaitsest (ÜVK elluviimine, põllu- majandusliku hajareostuse vähendamine veekogudele).
18. Aastaks 2030 on likvideeritud kõik täna teadaolevad jääkreostuskolded.	Eesmärgiga arvestatakse, ÜP annab suunised jääkreostuskollete likvideerimiseks.
19. Tagada elanike turvalisus ning kaitse nende julgeolekut ohustavate riskide eest.	Eesmärgiga arvestatakse, planeering toob turvalisust tagavad meetmed välja nt liikluse, tuletõrje veevarustuse, avaliku ruumi planeerimise põhimõtete jms kontekstides.

2.2 ÜLDPLANEERINGU SEOSSED ASJAKOHASTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA

Tõrva valla üldplaneeringule on põhilisteks suunda andvaks kõrgemalseisvaks arengudokumentiks **Valga maakonnaplaneering 2030+**. Valga maakonnaplaneering toetub üleriigilises planeeringus toodud kontseptsioonidele ja arenguvaldkondadele, riiklikele suunistele ja sektorarengukavadele. Maakonnaplaneering annab ruumilise arengu suunised Valga maakonna looduslikku, sotsiaal- majanduslikku ja kultuurilist konteksti arvestades.

Tõrva valla üldplaneeringu vastavust Valga maakonnaplaneeringu 2030+ arengusuundadele on analüüsitud vastavusanalüüsina tabelis 2.

Tabel 2. Üldplaneeringu vastavus Valga maakonnaplaneeringu ruumilise arengu suundadele ja põhimõtetele

Maakonnaplaneeringu arengusuund/põhimõte	Arvestamine üldplaneeringus
<p>Asustuse arengu suunamisel Valga maakonnaplaneeringus lähtutakse olemasolevast asustusstruktuurist, see tähendab:</p> <p>Kasutatakse ära olemasolevaid taristuid ning tihendatakse olemasolevaid kompaktsed ruumistruktuuriga asulaid, suunates arengud nende asulate keskusaladele.</p> <p>Väärtustatakse olemasolevaid hajusaid asustusmustrid maapiirkondades, pakkudes paindlikke ja kogukonnapõhiseid lahendusi</p>	<p>Eesmärgiga arvestatakse. Üldplaneering lähtub olemasolevast asustusstruktuurist nii kompaktsel kui hajusatel aladel. ÜP väärtustab toimivaid keskusi ja toetab nende jätkuvat arengut; ÜP määrab väärtuslikud põllumajandusmaad ning seab nende kaitse- ja kasutustingimused.</p>

Maakonnaplaneeringu arengusuund/põhimõte	Arvestamine üldplaneeringus
<p>teenuste tarbimiseks, et säilitada maapiirkondade suhteline atraktiivsus elukohana.</p> <p>Väärtustatakse väärtuslikke põllumajandusmaid kui ressursi ning nende eesmärgipärasust.</p>	
<p>Asustuse areng Valgamaal tugineb olulisel määral maakonna keskuslinnadele ning väljaspool maakonda paiknevatele, Valgamaa elanike jaoks tähtsatele keskuslinnadele (eelkõige Tartu, kuid ka Võru; piiriüleselt Riia ja Valmiera).</p>	<p>ÜP arvestab kohalike, erineva tasandi, keskuste elujõu toetamisega ja hea juurdepääsu tagamisega olulistele keskuslinnadele väljaspool valda.</p>
<p>Valgamaa ettevõtluse arendamisel on otstarbekas eelkõige olemasolevate taristu- ja asustusstruktuuride ära kasutamine ning väärtustamine, puudub vajadus täiendavate arengualade määramiseks väljaspool väljakujunenud asulaid</p>	<p>Eesmärgiga arvestatakse, täiendavaid uusi asustuse alasid väljaspool olemasolevaid keskusi ei määrata.</p>
<p>Valgamaal puudub vajadus täiendavate suuremate tootmisalade määramiseks, eeldatavalt koondub ettevõtlus- ja tootmistegevus jätkuvalt valdavalt olemasolevate keskuste piirkonda, vt ka eelnev punkt.</p>	<p>Eesmärgiga arvestatakse. ÜP annab võimaluse laiendada olemasolevates keskustes väljakujunenud äri- ja tootmisalasid, üksikul juhul määrab perspektiivseid uusi alasid keskuse lähipiirkonda, kuid seotult olemasoleva ettevõtlusalaga.</p>
<p>Säilitatakse erinevad ruumiväärtused linnalise ruumistruktuuriga asulates ja maapiirkondades – piisav kompaktsus linnades ja teistes tiheda ruumistruktuuriga keskusasulates ning iseloomulik hajusus maapiirkondades.</p>	<p>Eesmärgiga arvestatakse asustuse suunamisel nii Tõrva linnas kui teistes väiksemates keskustes, samuti hajaasustusega alal.</p>
<p>Liikuvuse suunamisel, sh ühistranspordi korraldamisel, lähtutakse keskus-tagamaa põhistest ühendustest, arvestades sealjuures ka üle maakonna piiri ulatuvaid vajadusi. Teenuste ja töökohtade kättesaadavus keskuse tagamaa elanike jaoks põhineb, lisaks paindlikele lahendustele ning kohapeal olemasolevatele teenustele, vastaval liikuvuskorraldusel.</p>	<p>Eesmärgiga arvestatakse ühendusvõimaluste, eelkõige täiendavate kergliikluse planeerimise ja teede kvaliteedi tõstmise kaudu.</p>
<p>Liikumisevõimaluste tagamise alusena peetakse silmas teedevõrgu heakorda ja täiendamise vajadusi, arvestades maakonnatasandi täpsusastet. Sealjuures kajastatakse teadaolevad põhimõttelised vajadused, kuid täpsemad lahendused igal konkreetsel juhul selguvad täiendavate planeeringute/projektide koostamise käigus.</p>	<p>Eesmärgiga arvestatakse ÜP täpsusastmes liikumisevõimaluste tagamisel eelkõige kergliiklusteede täiendava planeerimise ja teedevõrgu seisukorra parandamise kaudu.</p>
<p>Rohelist võrgustikku käsitletakse olulise ressursina, mis kätkeb endas maakonna mainet kujundavaid loodusväärtusi, samuti paljuski puhkemajandusele arenguvõimalust pakkuvaid puhkeväärtusi.</p>	<p>Eesmärgiga arvestatakse, planeering seab tingimused roheline võrgustiku sidususe säilimiseks ja toimimiseks.</p>
<p>Puhkeväärtusena on oluline avaliku juurdepääsu võimalus väljakujunenud supluskohtadele.</p>	<p>Eesmärgiga arvestatakse, ÜP toob välja traditsioonilised supluskohad looduslikult sobivates asukohtades, määrates need supelranna maa-alaks.</p>

Maakonnaplaneeringu arengusuund/põhimõte	Arvestamine üldplaneeringus
Väärtuslike maastikke käsitletakse olulise ressursina.	Eesmärgiga arvestatakse, sh tõstetakse esile väärtuslike maastike väärtust puhkealadena.
Elukeskkonna kvaliteedi tagamisel on oluline roll muuhulgas esteetilistel väärtustel; lisaks looduslikule esteetikale ka inimtekkelise pärandi väärtustamisel. Elukeskkonna esteetilised väärtused hõlmavad nii väljakujunenud (küla)maastikulisi tervikuid, linnalises keskkonnas kujunenud iseloomulikke miljöösid kui ka üksikehitiste kõrget arhitektuurset kvaliteeti. Elukeskkonna esteetiliste väärtuste säilimist ja jätkuvust tuleb pidada kvaliteetse elukeskkonna üheks tagatiseks.	Eesmärgiga arvestatakse, planeering väärtustab inimtekkelise pärandit (nt miljööväärtuslikud hooned (Mulgi taluhäärberid), pärandkultuuriobjektid, XX saj arhitektuuripärandi objektid, maaehituspärand, väärtuslike maastikele iseloomulik arhitektuuriline ja maastikuline miljöö). Planeering seab tingimused elukeskkonna kvaliteedi tagamiseks läbi avaliku ruumi kujundamise põhimõtete, liikuvuse, haljastuse ja inimõõtmelise ehitamise tingimuste.
Maakonna arengu kavandamisel arvestatakse kaitstavate muinsus- ja loodusväärtustega.	Eesmärgiga arvestatakse, planeeringuga säilivad kaitsealused objektid.
Maakonna arengu kavandamisel arvestatakse riigikaitsealuste huvide ning nendega seotud piirangutega.	Eesmärgiga arvestatakse Metsniku lasketiiru piiranguvööndi ulatuses. Samuti taastuvenergia kavandamise seisukohalt.
Maavaradega varustatuse tagamist käsitletakse avaliku huvina, kuid kaevandustegevuse eelduseks saab pidada parimate teadaolevate tehniliste jm võimaluste kasutamist, vähendamaks kaasnevat keskkonnahäiringut nii looduskeskkonnale kui elanikele. Kaevandamisjärgselt tuleb kasutatud alad korrastada, kas loodusliku keskkonna taastamiseks, majandustegevuseks või rekreatsiooniks sobilike aladena.	Eesmärgiga arvestatakse. Planeering seab tingimused maavarade kaevandamisalade valikuks, kaevandamistegevuse läbiviimiseks ning ala korrastamiseks ja taaskasutusele võtmiseks.

2.3 TÕRVA VALLA PLANEERINGUD JA ARENGUKAVAD

Tõrva valla üldplaneeringud

Tõrva vallas kehtivad kuni uue üldplaneeringu kehtestamiseni järgmised ühinemise eel koostatud üldplaneeringud:

- Hummuli valla üldplaneering, kehtestatud Hummuli Vallavolikogu 23.09.2009 otsusega nr 227;
- Põdrala valla üldplaneering, kehtestatud 30.11.2007 otsusega nr 24;
- Helme valla üldplaneering, kehtestatud 31.08.2009 määrusega nr 12;
- Tõrva linna üldplaneering, kehtestatud 01.02.2005 otsusega nr 4;
- Puka valla üldplaneering, kehtestatud 22.06.1999 määrusega nr 44 (Tõrva vallaga ühinenud Soontaga küla osas).

Kehtivad üldplaneeringud sõnastavad planeeritava maa-ala ruumilise arengu põhimõtted/eesmärgid või arengustrateegia, määravad maa-ala juhtotstarbed (funktsioonid), kasutus- ja ehitustingimused (ehitamise printsiibid haja- ja tiheasustusega/kompaktse hoonestusega aladel), miljööväärtuslikud hoonestusalad, detailplaneeringu koostamise kohustuse ning annavad lahenduse teiste koostamise ajal kehtinud planeerimiseseaduse kohaste ülesannete osas. Kuna kehtivad planeeringud on koostatud erineval ajal kaasates erinevaid konsultante, on nende ülesehitus ning teemade käsitus planeeringutes pisut erinev.

Kohaliku omavalitsuse selgituste kohaselt võimaldavad kehtivad üldplaneeringud arengut suunata, kuid arendustegevus on olnud pigem tagasihoidlik ja planeeringutega reserveeritud maa-alad välja arendamata. Samuti on detailplaneeringu koostamise kohustus üldplaneeringutes n-ö üle reguleeritud ja planeeringutega seatud põhimõtted ning tingimused piirkondade lõikes erinevad. Haldusreformi järgselt moodustunud valla kui terviku kontekstis on vajadus üle vaadata ja sõnastada moodustunud Tõrva valla kui terviku ruumilise arengu põhimõtted, suundumused ja vajadused. Selle käigus tuleb arvestada muuhulgas ka vahepeal kehtestatud Valga maakonnaplaneeringuga 2030+ antud suuniseid ning kohaliku kogukonna ootusi, arenguperspektiive ja kehtivaid õigusakte. Samuti vähendada detailplaneeringu koostamise kohustust ning ühtlustada maakasutus- ja ehitustingimusi valla üleselt, samas piirkondliku eripära arvestades.

Tõrva valla arengukava 2019-2023

Arengukavast on esitatud visioon, kriitilised edutegurid lähiaastateks ning üldplaneeringu koostamist mõjutavad ruumilise arengu võtmetegurid.

Tõrva valla visioon 2030+ on: Tõrva vald on elanikule armas, väärt elukoht ja omanäoline külastuse sihtkoht Mulgimaal, kus hoitakse loodust, arendatakse ettevõtlust, austatakse pärandkultuuri ja hoolitakse kogukonna liikmetest. See on paik, mis pakub aastaringset avastamisrõõmu.

Arengukava toob välja ka Tõrva valla arendustegevuse eesmärgid valdkondade lõikes ning vajalikud tegevused eesmärkide saavutamiseks.

Eesmärgid:

- Keskkonnasõbralik ettevõtlus, tasuvad töökohad ja elanike aktiivsem osalemine tööjõus.
- Soositud külastuse sihtkoht, loodusSPA, pärandkultuuri ja aktiivpuhkuse meelispaik.
- Kättesaadav kvaliteetne ühistransport ja valla ruumiline sidusus.
- Miljööväärtuslik vallaruum ja säästva arengu põhimõtteid järgiv looduskasutus.
- Keskkonnasõbralik ja tervist väärtustav eluviis.
- Tänapäevane, hästi toimiv, tõhus ja turvaline tehniline taristu.
- Kvaliteetne, mitmekülgne ja kodulähedane üldharidus, valikuterohke tulemuslik noorsootöö.
- Vajadusepõhine ja tõhus sotsiaalne kaitse, turvalisus.
- Aktiivne kultuuri- ja spordielu, mitmekesised sisuka vaba aja veetmise võimalused.
- Suurem kogukonnatunne ja identiteet koduvallaga.
- Valla positiivne imago ja tark turundamine.

Üldplaneering loob ruumilised eeldused arengukavas seatud eesmärkide elluviimiseks asustuse suunamise, maakasutuse määramise ja tehnilise taristu planeerimise kaudu.

3 ALTERNATIIVSED ARENGUSTSENAARIUMID

Tõrva valla üldplaneeringu koostamise käigus ei tekkinud selliseid põhimõttelisi arenguvariante, mida käsitleda keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus alternatiividenä KeHJS § 40 mõistes.

Tõrva valla puhul on tegemist kahaneva rahvastikuga piirkonnaga, kus arengu suunamisel seati eesmärgiks keskenduda eelkõige olemasoleva elu- ja ettevõtluskeskkonna kvaliteedi parandamisele ja atraktiivsuse tõstmisele. Samas on elu- ja ettevõtluskeskkonna elavdamiseks vajalikuks peetud ka uute alade kasutusele võtmist, et rikastada elamufondi, luua elukoha osas täiendavaid valikuvõimalusi ja rajada uusi ettevõtteid. Arvestades teadaolevaid ühiskondliku arengu trende, ei ole oluliselt erineva arengustsenaariumi kujunemine tõenäoline.

Juhul, kui valla üldplaneeringut kui strateegilist arengudokumenti ellu ei viida (nn 0-alternatiiv), jäävad valla erinevates osades kehtima teemade lõikes erineva käsitlusega (nt valla loodus- ja kultuuriväärtuste erinev mõtestamine ning väärtuste säilimiseks seatud tingimused) ja liialt detailplaneeringu koostamist nõudvad üldplaneeringud. Valla eripärast lähtuva tervikliku ruumilahenduse puudumine ei toeta valla kui terviku arengut ning loodab elu- ja ettevõtluskeskkond ei pruugi olla kvaliteetne ja inimsõbralik. Samuti on kehtivad üldplaneeringud ka n-ö vananenud, kuna käesoleval ajal olulised teemad on kajastamata/lahendamata (nt taastuvenergeetika). Nagu KSH VTK ptk 7.2 selgitab, on ei saa null-alternatiivi pidada reaalseks alternatiiviks, kuna Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 141 lg 11 sätestab ühinenud omavalitsustele uue üldplaneeringu koostamise kohustuse.

4 PLANEERINGULAHENDUSE ELLUVIIMISEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU

4.1 MÕJU LOODUSKESKKONNALE

4.1.1 ROHELINE VÕRGUSTIK

Tõrva vallas on Valga maakonnaplaneeringu järgi rohelist võrgustikku ca 289 km² ja see moodustab valla pindalast ca 44%. Rohelise võrgustiku osas on olemasolevast olukorrast täpsem ülevaade antud ÜP lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse dokumendis (vt lisa 1).

Mõjude hindamine

Arvestades olemasolevat ja perspektiivset maakasutust ning roheline võrgustiku eesmärke, nähti käesoleva KSH tulemina vajadust täpsustada Valga maakonnaplaneeringus seatud roheline võrgustiku struktuure ja ka kasutustingimusi. Lisaks käsitleb KSH roheline võrgustiku konflikte ja vajadusel täiendatakse ÜP-s seatud kasutustingimusi.

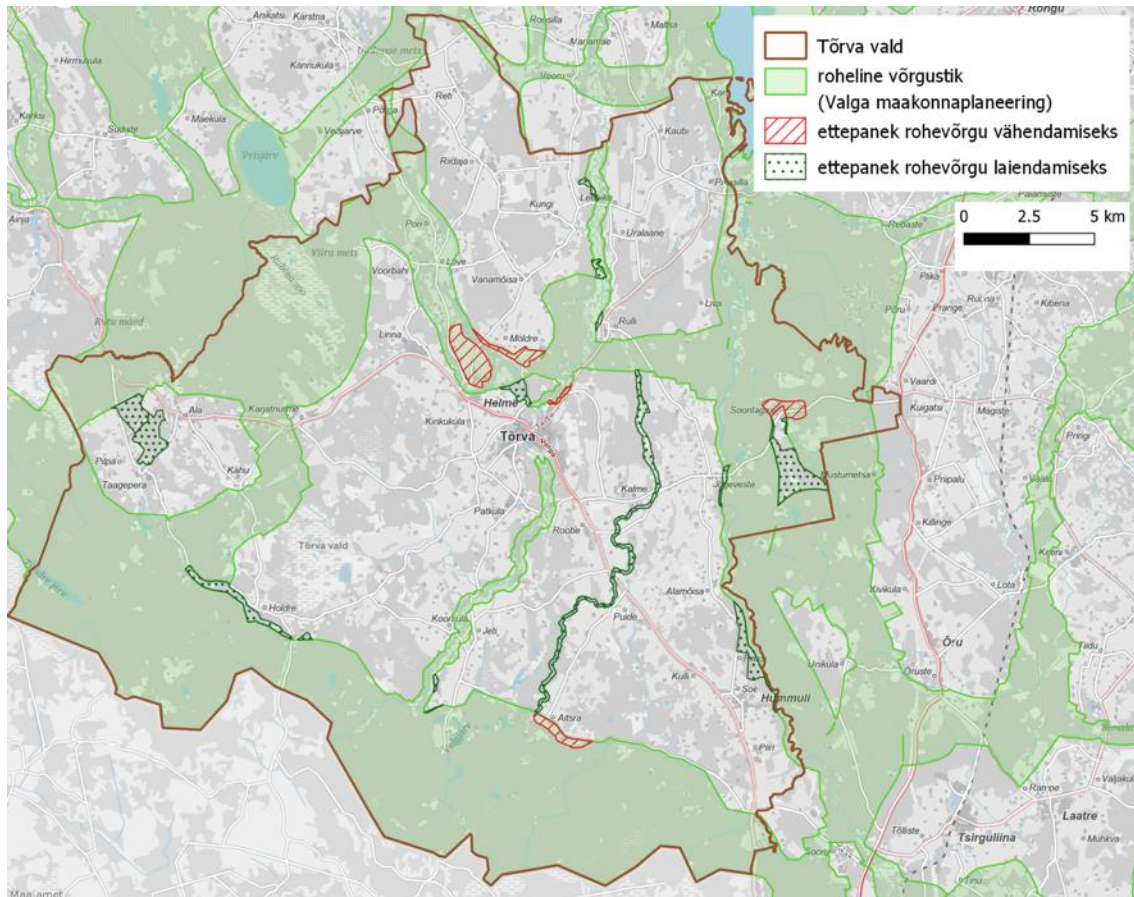
Struktuuride paiknemise täpsustamine

KSH teeb ettepaneku Tõrva valla roheline võrgustiku laiendamiseks mitmetes asukohtades, kokku ca 11,1 km² ulatuses. Rohelise võrgustiku laienduste ettepanekud tulenesid peamiselt vajadusest hõlmata võrgustikku sealt seni välja jäänud väärtuslikke alasid – kaitstavaid objekte, niite, vooluveekogusid ja nende kaldaid jne. Olulisemad roheline võrgustiku laiendamise põhjused on välja toodud järgnevalt:

- Kaitstavad loodusobjektid (sh kavandatavad) ja Natura 2000 võrgustik. Jälgiti, et ulatuslikumad kaitstava loodusega alad ning need kaitstavad objektid, mille puhul on rohelistel võrgustikul toetav roll, oleksid võrgustikku hõlmatud. Suures osas oli roheline võrgustik juba kaitstavaid alasid ja objekte kattev, kuid siiski leidis piirkondi, kus võrgustiku laiendamine osutus vajalikuks, et haarata võrku kas kogu kaitstav ala või selle osa. Laienduse ettepanekud tehti näiteks Keisripalu, Palakmäe, Soontaga-Sauniku, Lasa ja Koorküla loodusalade; Ransi ja Pilpla looduskaitsealade; kavandatava Soontaga metsa looduskaitseala hõlmamiseks roheline võrgustiku koosseisu.
- Veekogud ja nende kaldad. Paljud järved ning suuremad ja olulisemad vooluveekogud (nt suur osa Helme jõest, Väike-Emajõest ja Õhne jõest) on juba maakonnaplaneeringu taseme roheline võrgustiku koosseisu haaratud. KSH teeb ettepaneku nende vooluveekogude osas lisada veel mõned lõigud ja kaldad roheline võrgustiku koosseisu. Lisaks tehakse ettepanek moodustada koridor piki Jõku jõge. Ka mitmed järved ja nende kaldad haaratakse roheline võrgustiku koosseisu: Ala-Puide, Puide, Purde, Roobe, Jääva ja Soontaga järv ning Kalme veskijärv.
- Loodi ühendusi tugialade vahel. Pilpa looduskaitseala piirkonna tugiala ühendamiseks ülejäänud võrgustikuga lisati rohekoridor.

Struktuurimuudatused hõlmavad ka roheline võrgustiku vähendamise ettepanekuid, mis tulenevad väljakujunenud või kavandatava maakasutuse sobimatusest (külalad, elamud jms) roheline võrgustiku alale ning struktuuri piiride ühtlustamise vajadusest. Vähendusi kujunes pea 4,4 km² ulatuses.

Vastavalt tehtud ettepanekutele korrigeeritav Tõrva valla roheline võrgustiku kogupindala suureneks võrreldes maakonnaplaneeringu järgse roheline võrgustikuga ca 6,7 km² võrra. Roheline võrgustiku muudatusettepanekuid illustreerib joonis 4.1.1.1.

Joonis 4.1.1.1 Rohelise võrgustiku muudatusettepanekud Tõrva vallas.

Tugialade ja koridoride piiritlemine

Rohelise võrgustiku struktuurielementideks on tugialad ja koridorid, mis koos funktsioneerides moodustavad sidusa elurikkust ja ökosüsteemiteenuseid toetava võrgustiku. Kui tugialad on enamasti loodus- või keskkonnakaitsealised väärtustatud alad (kaitsealad, hoiualad, vääriselupaigad ehk VEP-id, Natura elupaigad jne), siis koridorid on tugialasid ühendavad elemendid, mille eesmärk on tagada roheline võrgustiku sidusus. Tugialade ja koridoride ruumikujude eristamine planeeringus on vajalik, et oleks selge arusaam, millist eesmärki roheline võrgustik konkreetses asukohas kannab ja millised tingimused seal kehtivad.

Tõrva valla üldplaneeringu ja KSH protsessis võeti tugialade ja koridoride piiritlemisel aluseks Valga maakonnaplaneeringu raames koostatud roheline võrgustiku uuringu tulemused¹ ja KSH ettepanekud roheline võrgustiku laiendamiseks/vähendamiseks. Piiritletud ruumikujude paiknemist illustreerib üldplaneeringu lahendus. Kokku piiritleti 7 tugiala, mida ühendab kokku 11 koridori.

Rohelise võrgustiku konfliktid ja kasutustingimuste täpsustamine

Tavapäraselt tulenevad roheline võrgustiku toimimise konfliktid eeskätt asustusest ja transporditaristust.

Tõrva valla puhul on tegemist valdavalt siiski hajaasustatud piirkonnaga, kus suuri ja tihedalt asustatud alasid ei ole. Kahaneva rahvastiku tingimustes puudub ehitussurve määral, mis võiks looduslike alasid ja nende omavahelisi ühendusi ohustada. ÜP seletuskiri toob siiski välja ka mitmed tingimused seoses asustusega, nt uute tiheasustusega alade kavandamine roheline võrgustiku alale ei ole lubatud; aiaga piirata võib üksnes õuema, üldjuhul mitte üle 0,4 ha ja uue hoonestuse kavandamisel ei tohi läbi lõigata

¹ Valga maakonna rohevõrgustik. T. Veersalu, 2015

roheline võrgustiku koridore – sidususe tagamiseks peab looduslikuna säilima vähemalt 50 m laiune ala. Arvestades valla asustatust ja kahanevat rahvastikku, ei ole asustuse laienemine roheline võrgustikule suureks ohuks ja ÜP-s seatud tingimuste järgmine on piisav tagamaks roheline võrgustiku eesmärgid.

Samuti puuduvad vallas märkimisväärset konflikti tekitavad intensiivse kasutusega taristuobjektid. Valda läbivatest riigiteedest suurima liiklussagedusega on põhimaanteed nr 6 Valga-Uulu. Maanteeameti 2019. aasta loendusandmetel jäid aasta keskmised ööpäevased liiklussagedused Tõrva valla osas alla 1800 auto/ööpäevas. Maantee ei läbi tugialasid, kuid ristub roheline võrgustiku koridoridega neljal korral. Taolise liiklussageduse juures ei ole maantee enamiku liikide jaoks oluliseks liikumistakistuseks. Tulenevalt maantee asukohast ja pigem madalast liiklussagedusest ei saa seda pidada roheline võrgustiku seisukohalt väga oluliseks konfliktobjektiks.

Tavapärase praktika kohaselt hinnatakse taristuobjektide mõju roheline võrgustikule (sh loomadele ja nende liikumisvõimalustele) täpsemalt konkreetsete maanteelõikude projektlahenduste koostamise raames. Ka Tõrva valla ÜP seletuskirja roheline võrgustiku kasutustingimustes on toodud: infrastruktuuriobjektide (eelkõige maanteede) arenduste/rekonstrueerimise korral, mis toimuvad roheline võrgustiku konfliktialadel, tuleb nende objektide kavandamise (planeerimise, projekteerimise) faasis ette näha toimivad lahendused konfliktide leevendamiseks, kasutades vastavalt vajadusele teehituslikke, liikluskorralduslikke jm asjakohaseid meetmeid. Selline lähenemine on piisav ja ÜP lahenduse ning roheline võrgustikule seatavate tingimuste osas muudatusettepanekud vajalikud ei ole.

Arvestades, et Tõrva valla puhul ei ole roheline võrgustiku toimimise osas kriitilisi konflikte ja ka ÜP rakendumine ei too kaasa olemasoleva olukorraga võrreldes märkimisväärset muutust, ei saa mõju roheline võrgule lugeda oluliseks ja üldplaneeringu tasemel leevendavate meetmete ning täiendavate kasutustingimuste seadmine ei ole vajalik.

Kokkuvõte ja soovitus/leevendavad meetmed

Tõrva valla roheline võrgustiku paigutuse aluseks valla territooriumil on kehtiv Valga maakonnaplaneering, mida KSH käigus üle vaadati ning täpsustati. Arvestades olemasolevat ja perspektiivset maakasutust ning roheline võrgustiku eesmärgi KSH tulemina, tehti ettepanek osades asukohtades rohelist võrgustikku laiendada ning osades asukohtades vähendada. Laiendusettepanekud tulenesid peamiselt vajadusest roheline võrgustiku alasse haarata erinevaid loodusväärtuslikke alasid ning vähendusettepanekud tulenesid peamiselt olemasoleva asustuse ja plaanitava maakasutuse sobimatusest. Vastavalt tehtud ettepanekutele korrigeeritav Tõrva valla rohevõrgu kogupindala suureneks võrreldes maakonnaplaneeringu järgse rohevõrguga ca 6,7 km² võrra. Protsessi käigus roheline võrgustiku struktuurelementide piiritlemise tulemusena saadi 7 tugiala, mida ühendab kokku 11 koridori.

Tõrva valla puhul ei ole roheline võrgustiku toimimise osas kriitilisi konflikte. Ka ÜP rakendumine ei too kaasa olemasoleva olukorraga võrreldes märkimisväärset muutust. Eelnevalt tulenevalt ei saa mõju roheline võrgustikule lugeda oluliseks ja üldplaneeringu tasemel leevendavate meetmete ning täiendavate kasutustingimuste seadmine ei ole vajalik.

4.1.2 KAITSTAVAD LOODUSOBJEKTID

Olemasoleva olukorra ülevaade

Kaitstavad loodusobjektid looduskaitsealade² alusel on kaitsealad; hoiualad; kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid; püsielupaigad; kaitstavad looduse üksikobjektid ja kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.

Tõrva valla territooriumile jääb märtsi 2020 seisuga 9 looduskaitseala, 2 maastikukaitseala, 18 kaitsealust parki või puistut ning 11 hoiuala. Suuremad kaitstavad loodusobjektid jäävad valla äärealadele. Nimekiri erinevatest kaitse- ja hoiualadest on EELIS-e 01.12.2018 seisuga esitatud Tõrva valla üldplaneeringu lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse dokumendis (vt lisa 1). Lisaks nimekirjas toodutele on osad kavandatavad alad tänaseks kaitse alla võetud. Näiteks on laane- ja salumetsade kaitseks moodustatud Pilpa, Ransi ja Viira looduskaitsealad³. Vabariigi Valitsuse 12.10.2020 vastu võetud määrusega on aga looduskaitsealade alusel kaitstavate loodusobjektide nimistust välja arvatud Holdre männikud, Kaubi kaasik, Riidaja männikud ja Sõpruse park. Käesolevas KSH aruandes on lähtutud kaitstavate objektide kohta hetkel kehtivatest andmetest.

Lisaks eelnevale jäävad Tõrva valla territooriumile mitmed kaitsealuste liikide elupaigad/kasvukohad ning nende kaitseks moodustatud püsielupaigad (12 tükki), kaitstavad looduse üksikobjektid (11 tükki). Samuti jäävad planeeringualale mõned uued projekteeritavad kaitsealad. Kaitstavate loodusobjektide paiknemist Tõrva vallas illustreerib Joonis 4.1.2.1, kus on toodud olemasolevad kaitsealad, hoiualad, liikide püsielupaigad ja üksikobjektid. Lisaks on kaardil toodud ka kavandatavad kaitstavad loodusobjektid.

Tõrva vallas leidub ka 257 vääriselupaika⁴.

²Looduskaitsealade: <https://www.riigiteataja.ee/akt/LKS>

³Laane- ja salumetsade kaitseks looduskaitsealade moodustamine ja kaitse-eeskiri. Vabariigi Valitsuse määrus 26.02.2019 nr 11

⁴ Vääriselupaik on metsaseaduse kohaselt ala, kus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdise või haruldaste liikide esinemise tõenäosus on suur.

seadusandlusest tulenevate kitsendustega, eeskätt Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskirjaga (Vabariigi Valitsuse määrus 03.03.2006 nr 64), et parkide kaitse-eesmärgid oleksid tagatud.

ÜP määrab perspektiivsete kergliiklusteede asukohad. Neist osad asuvad kaitstavatel loodusobjektidele või nendega vahetult piirnevalt. Näiteks kulgevad perspektiivsed kergliiklusteed Tõrva linna puhkepargi ja Pikasilla palu (kattub Võrtsjärve loodusalaga, vt ptk 4.1.3) kaitsealaga piirnevate teede ääres. Vastavalt ÜP seletuskirjale tuleb kergliiklustee iseloom, täpne paiknemine ja ruumivajadus (nt kummal pool teed; täpne, loogiline ja vajadustest lähtuv algus- ja lõpp-punkt, tee/tänavava ületuskohad, paiknemine maaüksusel vms) määrata liigilt täpsema planeeringu või projektiga. Viimaste raames on vajalik ka kaitsealadega piirnevate (või isegi osaliselt kattuvate) kergliiklusteede puhul kaaluda võimaliku olulise negatiivse keskkonnamõju tekkimist (KMH eelhinnang) ning arvestada kaitstavate objektide kaitse-eesmärkide ja nende soodsa seisundi säilitamise vajadustega.

Kaitstavad loodusobjektid jäävad valdavalt üldplaneeringus määratud rohelise võrgustiku alale. KSH teeb ettepaneku osades asukohtades haarata rohelise võrgustiku koosseisu ka kaitstavate alade neid osi, mis seni ei olnud roheise võrgustikuga kaetud. Rohelise võrgustiku lahendus ÜP-s on oma olemuselt kaitstavaid loodusobjekte ja nende omavahelist sidusust toetavaks struktuuriks.

Üldplaneeringu rakendamisel tuleb lähtuda eeskätt kaitstava loodusobjekti kaitse ja säilitamise vajadustest ning planeeringu rakendumise ebasoodsa mõju vältimiseks tuleb arendustegevuste elluviimisele eelnevalt vajadusel hinnata mõju kaitstavatele loodusobjektidele. Kaitstavatel aladel (kaitsealad, hoiualad, püsielupaigad) on tegevused reguleeritud looduskaitseadusega ja/või kaitse-eeskirja ning kaitsekorralduskavaga. Lisaks peab arvestama, et II ja III kaitsekategooria liikide elupaikades, mis pole kaitsealade, hoiualade või püsielupaikadena piiritletud, kehtib isendi kaitse. See tähendab, et kaitsealuste liikide isendeid ei tohi tahtlikult surmata, püüda ega tahtlikult häirida paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise või rände ajal, ilma keskkonnaministri loata loodusest eemaldada, müüa ega tulu saamise eesmärgil kasutada.

Kokkuvõte ja soovitused/leevendavad meetmed

Üldplaneeringu koostamisel on maakasutuse planeerimisel kaitstavate loodusobjektide ja nende kaitsereežiimiga arvestatud ja vältimatut ebasoodsat mõju planeeringu rakendamisele kaasa ei too. ÜP lahenduse osas KSH muudatusettepanekuid ei tee.

Planeeringu rakendamise edasistes etappides (detailplaneeringud; projektid nt kavandatavate kergliiklusteede, matkaradade rajamisel) tuleb lähtuda kehtivast seadusandlusest ja korraldada tegevused kaitstavate loodusobjektide kaitse-eesmärke silmas pidades, sh lähtuda alade kaitse-eeskirjadest, kaitsekorralduskavadest jne.

4.1.3 NATURA ALAD

Natura 2000 on üleeuroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse või vajadusel taastada üleeuroopaliselt ohustatud liikide ja elupaikade soodne seisund. Natura 2000 loodusalad ja linnualad on moodustatud tuginedes Euroopa Nõukogu direktiividele 92/43/EMÜ (nn loodusdirektiiv) ja 2009/147/EÜ (nn linnudirektiiv). Tõrva valla territooriumile jääb täielikult või osaliselt 17 Natura 2000 loodusala ning 2 linnuala (joonis 4.1.3.1). Üldplaneeringu, nagu ka kõigi teiste kavade ja projektide puhul tuleb, arvestada Natura 2000 võrgustiku kaitse vajadusega. Koostatava Tõrva valla üldplaneeringuga kaasneva mõju hindamiseks Natura aladele viidi läbi Natura hindamine, mille tulemused on esitatud käesolevas alapeatükis.

Natura hindamine on menetlusprotsess, mida viiakse läbi vastavalt loodusdirektiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigetele 3 ja 4. Käesolevas töös tuginetakse hindamise läbiviimisel Euroopa Komisjoni juhendile „Natura 2000 alad oluliselt mõjutavate kavade ja projektide hindamine. Loodusdirektiivi artikli 6 lõigete 3 ja 4 tõlgendamise meetodilised juhised“ ja juhendile „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“ (KeMÜ, 2017). Juhendmaterjal on hetkel uuendamisel ja käesolevas töös lähtutakse ka koostatava uue juhendi suunistest.

Natura hindamise kohustus kõrgema tasandi strateegiliste planeerimisdokumentide (sh üldplaneering) puhul võimaldab varakult arvesse võtta loodusväärtuste poolest tundlike Natura alade kaitse vajadusi. Samas määrab kõrgema tasandi strateegilise planeerimisdokumendi täpsusaste ka Natura hindamise võimaliku ulatuse, st Natura hindamise täpsusaste ja põhjalikkus peavad olema proportsionaalsed strateegilise planeerimisdokumendi sisuga. Sellel tasandil aitab Natura hindamine välja selgitada kavandatavate tegevuste arendamiseks sobivad (või ebasobivad) alad, minimeerides võimalike konfliktide tekke riski Natura ala ja selle kaitse-eesmärkidega edasiste üksikprojektide tasandil. Strateegilise planeerimisdokumendi Natura hindamise peamine eesmärk on vältida ja vähendada kahjuliku mõju Natura ala terviklikkusele. Kui strateegilise planeerimisdokumendi täpsusaste ei võimalda Natura asjakohase hindamise tulemusena anda lõplikke hinnanguid kavandatava tegevuse elluviimisega kaasnevatele mõjudele nt ehituse- ja kasutuse etappi (mahu, koha jm spetsiifilisi), tuleb siiski ette näha meetmed ja tingimused, millega abil välistatakse ebasoodne mõju Natura alale ja mis võimaldavad järeldada, et ebasoodne mõju puudub. Selleks tuleb välja pakkuda meetmed ehk tingimused järgmisele planeerimise või loatandile, iga kavandatava tegevuse või strateegilise planeerimisdokumendi suunise osas, millel võib olla mõju Natura ala kaitse-eesmärkidele ja ala terviklikkusele. Seega, üldplaneeringu Natura hindamine toimub küll projekti tasandi Natura hindamisega samade protseduuri etappide ja sammude alusel, kuid vajadusel määrakse edasised projektitasandi tingimused (juhul kui detailsemaid planeeringuid ei järgne) vastavalt üldplaneeringu täpsusastmele.

Järgnevalt viiakse valla territooriumile jäävatele Natura 2000 võrgustiku aladele läbi Natura hindamine.

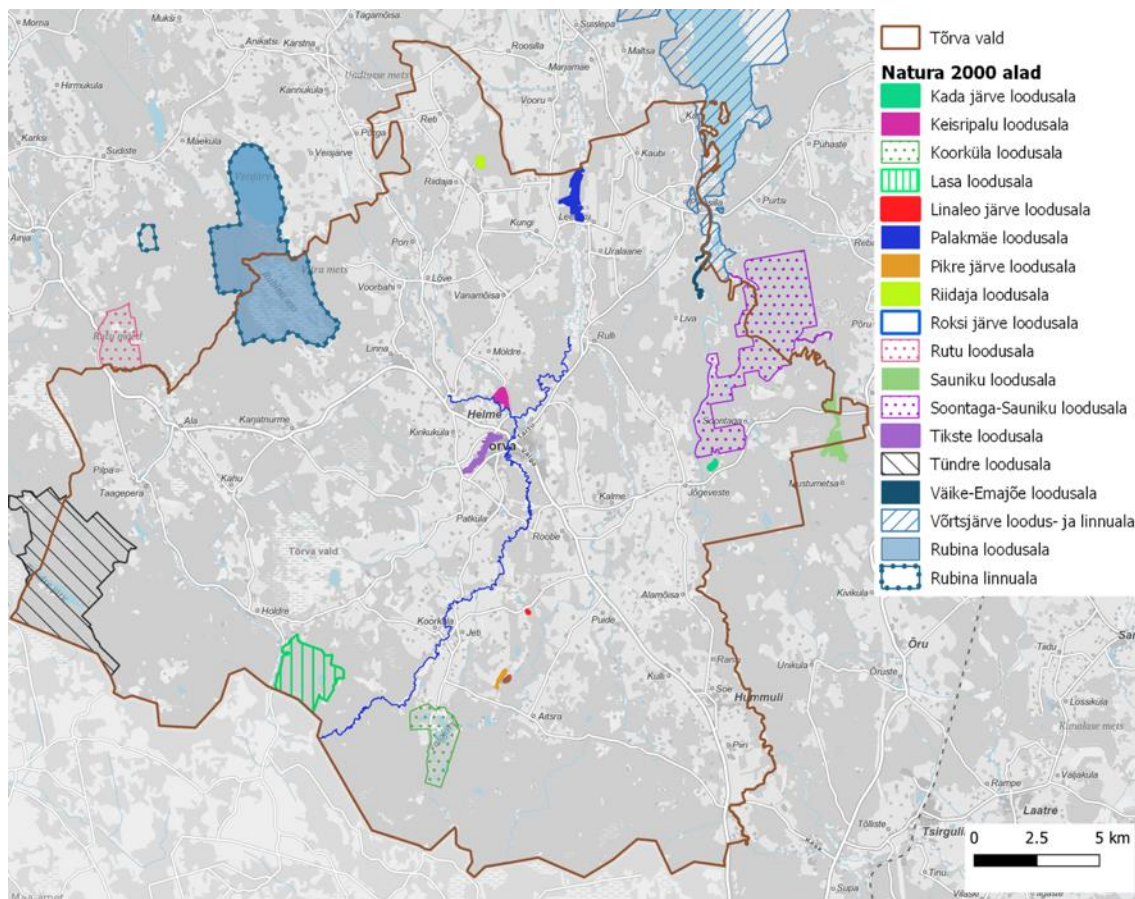
Informatsioon kavandatava tegevuse kohta

Kavandatava tegevusena käsitletakse siinses hindamises Tõrva valla üldplaneeringu rakendamist vastavalt kavandatud maa- ja ruumikasutusviisidele ning seatud tingimustele. Tõrva valla üldplaneeringu eesmärk ja ruumilise arengu põhimõtted on leitavad käesoleva aruande ptk 1 ja Tõrva valla üldplaneeringu seletuskirjast. Siinkohal neid ei dubleerita.

Kavandatava tegevuse mõjupiirkonda jäävate Natura alade iseloomustus

Tõrva valla territooriumist hõlmavad Natura 2000 loodus- ja/või linnualad ca 45 km², mis moodustab kogu valla territooriumist ca 7%.

Koostatava üldplaneeringu võimalikku mõjualasse jäävad kõik valla territooriumil (ka osaliselt) paiknevad Natura 2000 võrgustiku alad (joonis 4.1.3.1). Natura alasid on kirjeldatud Tabelis 4.1.3.1, kus tärniga on märgitud nn esmatähtsad elupaigatüübid. Need on hävimisohus olevad looduslikud elupaigatüübid, mille kaitsmise eest kannab Euroopa Liit erilist vastutust, silmas pidades seda kui suur osa nende elupaikade looduslikust levilast jääb EL-i territooriumile.

Joonis 4.1.3.1 Natura 2000 võrgustiku alade paiknemine seisuga märts 2020 Tõrva vallas (aluskaart: Maa-amet)

Tabel 4.1.3.1 Tõrva valla territooriumile jäävad Natura 2000 võrgustiku alad ja nende kaitse-eesmärgid

Natura ala nimetus ja kood	pindala (km ²)	kaitse-eesmärk ⁵
Kada järve loodusala EE0080429	0,08	Elupaigatüübid: looduslikult rohketoitelised järved (3150).
Keisripalu loodusala EE0080476	0,3	Elupaigatüübid: vanad looduspõõsad (*9010) ja rohunditerikkad kuusikud (9050).
Koorküla loodusala EE0080420	3,5	Elupaigatüübid: liiva-alade vähetoitelised järved (3110), vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), rabad (*7110), nokkheinakooslused (7150), vanad looduspõõsad (*9010) ja rohunditerikkad kuusikud (9050).
Lasa loodusala EE0080416	4,7	Elupaigatüübid: huumustoitelised järved ja järvikud (3160), vanad looduspõõsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).
Linaleo järve loodusala EE0080419	0,38	Elupaigatüübid: looduslikult rohketoitelised järved (3150).
Palakmäe loodusala EE0080413	1,4	Elupaigatüübid: jõed ja ojad (3260) ning lamminiidud (6450). Liigid: tiigilendlane (<i>Myotis dasycneme</i>), rohe-vesihobu (<i>Ophiogomphus cecilia</i>) ja paksukojaline jõekarp (<i>Unio crassus</i>).
Pikre järve loodusala EE0080417	0,1	Elupaigatüübid: looduslikult rohketoitelised järved (3150).
Riidaja loodusala EE0080477	0,2	Elupaigatüübid: vanad laialehised salumetsad (*9020) ja rohunditerikkad kuusikud (9050).
Roksi järve loodusala EE0080418	0,02	Elupaigatüübid: looduslikult rohketoitelised järved (3150).
Rubina linnuala EE0080572	21,6	Liigid: laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>), väikepistrik (<i>Falco columbarius</i>) ja kalakotkas (<i>Pandion haliaetus</i>).
Rubina loodusala EE0080501	21	Elupaigatüübid: vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), rabad (*7110), nokkheinakooslused (7150), vanad looduspõõsad (*9010), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0). Liigid: harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>).
Rutu loodusala EE0080502	3,3	Elupaigatüübid: okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad – 9060).
Sauniku loodusala EE0080408	1,2	Elupaigatüübid: siirde- ja õõtsiksood (7140) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0). Liigid: soohilakas (<i>Liparis loeselii</i>) ja kollane kivirik (<i>Saxifraga hirculus</i>).

⁵ Vastavalt korraldusele Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri (<https://www.riigiteataja.ee/akt/304042017006?leiaKehtiv>)

Natura ala nimetus ja kood	pindala (km ²)	kaitse-eesmärk ⁵
Soontaga-Sauniku loodusala EE0080410	15,5	Elupaigatüübid: jõed ja ojad (3260), lamminiidud (6450), vanad looduspõõsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080). Liigid: palu-karukell (<i>Pulsatilla patens</i>) ja harilik tõugjas (<i>Aspius aspius</i>).
Tikste loodusala EE0080414	0,38	Elupaigatüübid: jõed ja ojad (3260) ning vanad looduspõõsad (*9010).
Tündre loodusala EE0080415	18,5	Elupaigatüübid: looduslikult rohketoitelised järved (3150), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), vanad looduspõõsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).
Võrtsjärve linnuala EE0080571	298,8	Liigid: rästas-roolind (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>), soopart e pahlsaba-part (<i>Anas acuta</i>), viupart (<i>Anas penelope</i>), sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>), rägapart (<i>Anas querquedula</i>), suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>), rabahani (<i>Anser fabalis</i>), punapea-vart (<i>Aythya farina</i>), tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>), hüüp (<i>Botaurus stellaris</i>), valgepõsk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>), sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>), mustviires (<i>Chlidonias niger</i>), must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>), roolorkull (<i>Circus aeruginosus</i>), rukkirääk (<i>Crex crex</i>), väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>), lauk (<i>Fulica atra</i>), merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), tõmmukajakas (<i>Larus fuscus</i>), naerukajakas (<i>Larus ridibundus</i>), sinirind (<i>Luscinia svecica</i>), väikekoskel (<i>Mergus albellus</i>), jääkoskel (<i>Mergus merganser</i>), kalakotkas (<i>Pandion haliaetus</i>), tutkas (<i>Philomachus pugnax</i>), tuttpütt (<i>Podiceps cristatus</i>), väikehuik (<i>Porzana parva</i>), täpikhuik (<i>Porzana porzana</i>), jõgitiir (<i>Sterna hirundo</i>), mudatilder (<i>Tringa glareola</i>) ja kiivitaja (<i>Vanellus vanellus</i>).
Võrtsjärve loodusala EE0080524	297,4	Elupaigatüübid: vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), looduslikult rohketoitelised järved (3150), jõed ja ojad (3260), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), liivakivipaljandid (8220), vanad looduspõõsad (*9010), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0). Liigid: tiigilendlane (<i>Myotis dasycneme</i>), saarmas (<i>Lutra lutra</i>), harilik tõugjas (<i>Aspius aspius</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>), harilik võldas (<i>Cottus gobio</i>), harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>), rohe-vesihobu (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), luha-pisitigu (<i>Vertigo geyeri</i>) ja laiujur (<i>Dytiscus latissimus</i>).
Väike-Emajõe loodusala EE0080432	0,2	Elupaigatüübid: jõed ja ojad (3260). Liigid: harilik tõugjas (<i>Aspius aspius</i>), harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>), harilik vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>) ja rohe-vesihobu (<i>Ophiogomphus cecilia</i>).

Kavandatava tegevuse seotus kaitsekorraldusega

Üldplaneeringuga kavandatu ei ole seotud ega vajalik ühegi Natura 2000 võrgustiku ala kaitse korraldamiseks ning ei aita otseselt ega kaudselt kaasa alade kaitse-eesmärkide saavutamisele.

Tõenäoliselt ebasoodsa mõju hindamine Natura-alade terviklikkusele ja kaitse-eesmärkide saavutamisele ning leevendavate meetmete kavandamine

Mõjude prognoosimisel arvestatakse üldplaneeringuga kavandatava maakasutuse ja tegevustega ning analüüsitakse, millised nendest võiksid Natura alasid mõjutada. Vajadusel tehakse ettepanekud üldplaneeringu lahenduse muutmiseks või antakse soovitusel järgnevateks kavandatavate tegevuste etappideks (detailplaneeringud, projektid, tegevusload) ja mõjude hindamiseks. Mõju prognoosimine Tõrva valla Natura 2000 võrgustiku aladele on toodud järgnevas tabelis 4.1.3.2.

Tabel 4.1.3.2 Kavandavate tegevuste mõju prognoosimine Natura 2000 aladele

Natura ala	Seotus üldplaneeringuga ja hinnang mõjule	Leevendavate meetmete kavandamine ning soovitusel järgnevateks etappideks
Kada järve, Keisripalu, Linaleo järve, Pikre järve, Riidaja, Roksi järve, Rubina, Rutu, Sauniku, Väike-Emajõe, loodusala ning Rubina linnuala, Lasa loodusala, Koorküla loodusala, Soontaga-Sauniku loodusala, Tüandre loodusala	ÜP ei näe loodus- ja linnualadel ega nende läheduses ette senise maakasutuse muutusi ega objekte, mis võiksid aladele ja nende kaitse-eesmärkidele ebasoodsat mõju avaldada.	ÜP lahenduse osas meetmete rakendamise vajadus puudub.
Palakmäe loodusala	Palakmäe loodusala (ja selle hulka kuuluv Õhne jõe hoiuala) koosseisu kuuluv Õhne jõgi läbib tiheasustusalana määratletud Tõrva linna. Jõgi ise ja selle kaldad on valdavalt määratud puhke- ja virgestusmaa juhtotstarbega aladeks. Loodusala jõe elupaika ega selle seisundit ÜP lahendus ja selle elluviimine ei muuda.	ÜP lahenduse osas meetmete rakendamise vajadus puudub.

Natura ala	Seotus üldplaneeringuga ja hinnang mõjule	Leevendavate meetmete kavandamine ning soovitud järgnevateks etappideks
Tikste loodusala	<p>Loodusala asub osaliselt Tõrva linna tiheasustusosalal ja sellele on määratud osaliselt puhke- ja virgestusmaa juhtotstarve, mis on peegeldab olemasolevat maakasutust. Arvestades ala kaitse-eesmärke ja ala kasutuse juhtotstarbe iseloomu, ei ole ebasoodsa mõju tekkimine oodatav ning säilib olemasolev olukord.</p> <p>Samas on loodusala piires, sh osaliselt loodusala kaitse-eesmärkideks olevate elupaikadega (vanad loodusemetsad (9010*), kattuvalt määratud ka elamumaad (EP/EK) ja tehnoehitise maa (OT) ja kaubandus-, teenindus- ja büroohoone ning tootmis- ja logistikakeskuse maa-ala (ÄT). Nende maakasutuste elluviimisel esineb otsene konflikt maakasutuse ja ala kaitse-eesmärkide vahel ja ebasoodne mõju loodusala kaitse-eesmärkidele ei ole välistatud. Seetõttu on vajalik mõju välistamiseks välistada nende maakasutuste kattumine loodusala kaitse-eesmärkidega.</p>	<p>Kavandatava tegevuse elluviimine ei tohi Natura 2000 alade kaitse-eesmärke kahjustada.</p> <p>Võimaliku ebasoodsa mõju tekke ennetamiseks mitte määrata uusi intensiivse kasutusega maakasutusi (EP/EK, OT ja ÄT jne) loodusala piires asuvatele loodusala kaitse-eesmärgiks olevatele elupaikadele.</p>

Natura ala	Seotus üldplaneeringuga ja hinnang mõjule	Leevendavate meetmete kavandamine ning soovitud järgnevateks etappideks
Võrtsjärve loodusala	<p>Loodusala asub osaliselt Pikasilla tiheasustusosalal, kuhu on määratud puhke- ja virgestusmaa juhtotstarve, mis on peegeldab olemasolevat maakasutust. Arvestades ala kaitse-eesmärke ja ala kasutuse juhtotstarbe iseloomu ei ole ebasoodsa mõju tekkimine oodatav ning säilib olemasolev olukord.</p> <p>Võrtsjärve loodusala üks osa, Pikasilla palu, asub Põrga – Leebiku – Pikasilla maantee ääres ja ÜP näeb ette selle maantee ja loodusala vahelisele alale perspektiivse kergliiklustee asukoha. Vastavalt ÜP seletuskirjale tuleb kergliiklustee iseloom, täpne paiknemine ja ruumivajadus (nt kummal pool teed; täpne, loogiline ja vajadustest lähtuv algus- ja lõpp-punkt, tee/tänaava ületuskohad, paiknemine maaüksusel vms) määrata liigilt täpsema planeeringu või projektiga. Arvestades perspektiivse kergliiklustee asukohta, eeldatavat ruumivajadust ja loodusala kaitse-eesmärkide paiknemist on selle rajamine soovitud asukohas võimalik ellu viia ilma loodusala kaitse-eesmärke kahjustamata. Kaitse-eesmärgiks olevad elupaigatüübid on võimalik säilitada olemasolevas ulatuses ja väärtuses. Täpse tehnilise lahenduse väljatöötamisel projekti koostamise etapis on kavandatava tegevuse detailsusaste suurem ja see võimaldab Natura hindamise läbi viia juba projekti detailsusastmele vastavalt ning vajadusel rakendada leevendavaid meetmeid.</p>	<p>ÜP lahenduse osas meetmete rakendamise vajadus puudub.</p> <p>Kergliiklustee kavandamisel ÜP-s näidatud perspektiivses asukohas Võrtsjärve loodusala servas on vaja projekti etapis läbi viia Natura hindamine vajalikus täpsusastmes ning vajadusel rakendada projektlahenduse osas leevendavaid meetmeid, mis välistavad ebasoodsa mõju ala kaitse-eesmärkidele.</p>
Võrtsjärve linnuala	<p>Linnuala asub osaliselt Pikasilla tiheasustusosalal, kuhu on määratud puhke- ja virgestusmaa juhtotstarve, mis on peegeldab olemasolevat maakasutust. Arvestades ala kaitse-eesmärke ja ala kasutuse juhtotstarbe iseloomu ei ole ebasoodsa mõju tekkimine oodatav ning säilib olemasolev olukord.</p>	<p>ÜP lahenduse osas meetmete rakendamise vajadus puudub.</p> <p>Alal rakenduvad Võrtsjärve loodusala seatud meetmed seoses perspektiivse kergliiklustee asukohaga.</p>

Natura hindamise tulemused ja järeldus

Üldplaneeringu ruumilise lahenduse väljatöötamisel on üldiselt arvesse võetud Natura 2000 võrgustikku kuuluvate alade paiknemist, et tagada alade ja nende kaitse-eesmärkide soodne seisund. **Üldplaneeringu täpsusastmes (kavandatava tegevuse täpne iseloom puudub) ei ole planeeringu rakendamisel ette näha vältimatute ebasoodsate mõjude avaldumist enamikule Natura 2000 võrgustiku aladele ega nende kaitse-eesmärkidele. Ühe loodusala puhul on siiski vajalik ÜP lahenduse osas muudatusettepaneku tegemine, et välistada ebasoodsa mõju tekkimine:**

- Tikste loodusala kaitse-eesmärkidele võimaliku ebasoodsa mõju tekke ennetamiseks mitte määrata uusi intensiivse kasutusega maakasutusi (EP/EK, OT, ÄT jne) loodusala piires asuvatele loodusala kaitse-eesmärgiks olevatele elupaikadele.

Soovitused järgnevateks etappideks ja lähtudes ettevaatusprintsipiist seatavad mõju ennetavad leevendavad meetmed:

- Kõigi Natura 2000 alade puhul tuleb arvestada, et üldplaneeringuga kavandatava tegevuse elluviimine ei tohi Natura 2000 alade kaitse-eesmärke kahjustada. Ebasoodsa mõju ilmumise tõenäosust on võimalik ära hoida ning vähendada läbi projektide keskkonna aspektide arvestamise edasistes planeeringutes ja projektides ning vajadusel ette nähtud leevendusmeetmete rakendamisega. Õigusaktidest tulenevalt tuleb ruumilise arengu ja kaasnevate tegevuste rakendajal igakordselt kaaluda tegevuse võimalikku ebasoodsat mõju Natura 2000 võrgustiku aladele ja vajadusel algatada keskkonnamõju hindamise menetlus ning viia läbi Natura hindamine vajalikus täpsusastmes.
- **Kergliiklustee kavandamisel ÜP-s näidatud perspektiivses asukohas Põrga–Leebiku–Pikasilla maantee ääres Võrtsjärve loodusala servas on vaja projekti etapis läbi viia Natura hindamine vajalikus täpsusastmes ning vajadusel rakendada projektlahenduse osas leevendavaid meetmeid, mis välistavad ebasoodsa mõju ala kaitse-eesmärkidele.**

Tõrva valla üldplaneeringu rakendamisel puudub ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku linnu- ja loodusaladele, kui ÜP lahendusse viiakse sisse ülal toodud muudatusettepanekud ning soovitused järgnevateks etappideks.

4.1.4 PÕHJA- JA PINNAVESI

4.1.4.1 PÕHJAVESI

Olemasolev olukord

Ülevaade olemasolevast olukorrast on antud üldplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse dokumendis (lisa 1), pkt 6.2.2. Alljärgnevalt on esitatud olulisem informatsioon mõju hindamise kontekstis.

Kõik Tõrva vallas joogivee allikana kasutusel olevad põhjavee kogumid on heas seisundis. Maapinnalt lähtuva reostuse eest on põhjavesi valdavalt suhteliselt hästi kaitstud, vaid valla põhjaosas (Möldre, Lõve ja Leebiku piirkonnas) leidub vähe kaitstud põhjaveega alasid. Joogivee kvaliteediga on probleeme Möldre küla Peebumäe tööstuspiirkonna elamute veevärgis ja Kirikuküla-Pokardi asunduse ühisveevärgisüsteemis. Põhjavee varud on aastani 2020 kinnitatud Tõrva linnas, kuid arvestades, et tegelik veetarbimine jääb oluliselt alla 500 m³/d ning teistes valla ühisveevärgiga varustatud asulates on see veel oluliselt väiksem, ei ole põhjaveevarude kinnitamine mujal valla territooriumil otseselt ka vajalik.

Mõjude hindamine

Põhjavee seisundit võivad potentsiaalselt oluliselt mõjutada ennekõike järgmised üldplaneeringu tasemel kavandatavad valdkonnad: põhjavee tarbimise oluline kasv seoses arendustegevuse kavandamisega, arendusalade katvus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga ja selle seisukord, kaevandustegevus.

Tõrva valla territooriumil puuduvad märkimisväärse põhjavee tarbimisega ettevõtted. Üldplaneeringuga selliste ettevõtete lisandumist ka ei kavandata. Ka ei näe planeering ette rahvaarvu suurenemist ulatuses, mis võiks tõsta põhjavee tarbimist märkimisväärselt.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni süsteemipärane väljaarendamine, sh töökindluse ja jätkusuutlikkuse tagamine, toimub vastavalt kehtivale ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavale (ÜVK).

ÜVK annab detailse olemasoleva olukorra kaardistuse, vajalike tegevuste kavandamine on koostatud ÜVK 2019–2031 osana.

ÜVK-s on näidatud ära olemasolevad reoveekogumisalad, aga ka lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis kavandatavate torustike ja rajatiste asukohad ja rekonstrueerimise vajadused.

ÜVK näeb ette kinnitatud reoveekogumisala laiendamise vajadust Tõrva reoveekogumisalal (35,2 ha), lisaks on vastavalt ÜVK-le Tõrva linnas vaja välja ehitada võrke juba varasemalt 171,2 suurusel alal (kokku 206,4 ha ulatuses).

Joogivee- aga ka reoveeprobleemide lahendamiseks Peebumäe töösutspiirkonnas näeb ÜVK ette uue ühisveevärgi puurkaevu rajamist koos veetöötlusseadmete paigaldamisega.

ÜP-ga ei kavandata uusi kaevandusi ega ka suuri infrastruktuuriprojekte, millega võiks kaasneda oluline ja kiire tee-ehitusmaterjali nõudluse kasv ja sellest lähtuv vajadus karjääride avamiseks ÜP kehtivusaajal. ÜP-ga soovitatakse uute maardlate rajamist vältida kuni olemasolevad ei ole ammendatud ning esitatakse üldised põhimõtted kaevanduste asukoha valimiseks, kui selleks peaks vajadus tekkima.

Kokkuvõte ja soovitused/leevendavad meetmed

ÜP-ga kavandatu, sh maakasutustingimuste, mõju põhjaveele on kergelt positiivne. Tegevusi, millega võib kaasneda oluline risk põhjaveele, ÜP-ga ei kavandata. KSH ei pea vajalikuks seada ÜP-ga täiendavaid tingimusi põhjavee kaitseks.

4.1.4.2 PINNAVESI

Olemasolev olukord

Detailsem ülevaade olemasolevast olukorrast on antud üldplaneeringu lähteseisukohad ja KSH väljatöötamise kavatsuse dokumendis (lisa 1), ptk 6.2.3.

Mõjude hindamine

Pinnavee seisundit võivad potentsiaalselt oluliselt mõjutada ennekõike järgmised üldplaneeringu tasemel kavandatavad valdkonnad: arendusalade katvus ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniga ning selle seisukord; olulise keskkonnamõjuga objektide kavandamine; sadamate, kalmistu ja jäätmekäitluskohtade maa-ala kavandamine; veekogu kalda ehituskeeluvööndi vähendamine; teatud juhtudel ka teede kavandamine.

Suuremad potentsiaalsed keskkonnareostajad vallas puuduvad, sh ei toimu intensiivset põllumajandust ja valla territooriumile ei jää likvideerimata jääkreostusobjekte.

ÜP-ga ei kavandata uut kalmistu maa-ala ega täiendavat teedevõrku. Üldised tingimused seatakse sadamaalade ja jäätmekäitluskoha rajamiseks. Olulise keskkonnamõjuga hoonete püstitamiseks on vajalik detailplaneeringu koostamine, konkreetseid arendusi planeeringu tasandit arvestades ei ole võimalik välja tuua.

ÜVK laiendamise ja rekonstrueerimise vajadust Tõrva vallas on analüüsitud Tõrva valla ÜVK arengukava 2019–2031 koostamise osana.

Tõrva valla territooriumil asuvasse vooluvee kogumitesse suubuvad järgmised ÜVK raames rekonstrueerimist vajavad reoveepuhastid:

- Ala, Patküla, Kalme/Nähri (otsene suubla Jõgu jõgi, mis suubub Õhne jõkke), Kirikuküla-Pokardi, Karjatnurme – suubuvad Õhne_2 kogumisse;
- Helme, Peebumäe (Möldre tööstupiirkonna heitveelask, ei tööta) – suubuvad Helme jõkke.

- Lisaks vajab rekonstrueerimist/uue ehitamist eraomandis olev Taagepera lossi reoveepuhasti (tehtud ettepanek liita ÜVK-ga).

Nii Õhne_2 kui Helme kogum on kehtiva veemajanduskava kohaselt kesises seisundis. Tuginedes viimasetele seire andmetele (2018) on Õhne_2 kogumi seisund hea, kuid Õhne_3 kogumil kesine. Siiski on kesise seisundi põhjusena nähtud ennekõike paisusid, sh hüdroelektrijaamaga ja varasemat reostust ja mitte niivõrd heitvee koormust.

ÜVK arengukava näeb ette vee- ja kanalisatsioonitorustike ning reoveepuhasti rekonstrueerimist ning ka uute rajamist. Nt Tõrva linnas, Möldre külas ja mujal asulates, kus üldplaneering kavandab arendustegevust. Peale üldplaneeringu kehtestamist on otstarbekas üle vaadata ÜVK arengukava.

ÜVK läbi kavandatavatel tegevustel on eeldatavasti oluline positiivne mõju valla peamiste reoveekogumisalade eesvooludeks olevatele veekogudele (ennekõike Õhne jõe).

ÜP annab üldised suunised hea keskkonnaseisundi tagamiseks – uued kanalisatsioonisüsteemid tuleb kavandada lahkvoolsena, tootmisalad on soovitatav liita ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga, kuid alternatiivina on lubatud kaaluda ka kompaktpuhasti rajamist, kust suunatakse heitvesi eesvoolu. Kompaktpuhasti näol on tegemist valmiskujul puhastiga, mis enamasti sobib vaid olmereovee nõuetele vastava reovee puhastamiseks. Teatud juhtudel võib olla vajalik ka tootmises tekkiva vee eelpuhastus enne ühisvõrkudesse suunamist, vajadus tuleks täpsustada koostöös ÜVK teenuse pakkujaga.

KSH teeb ettepaneku sõnastada ptk 6.10.1 punkt 7 esitatud soovitus ümber järgmiselt: „tootmisalad soovitatavalt liita ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga, mis võimaldab olmereoveed juhtida reoveepuhastitesse. Alternatiivina on lubatud kaaluda omapuhasti või tööstusreoveepuhasti rajamist, mis arvestab tekkiva reovee koguse ja iseloomuga.“

Seoses sademevee käitlusega teeb KSH ettepaneku ÜP-s ptk 6.10.2 punkt 7 toodud soovitus täpsustada ja esitada see järgmiselt „Täpsemalt käsitleda sademevee ärajuhtimise võimalusi ja lahendusi detailplaneeringute koostamisel, projekteerimistingimuste andmisel, ÜVK-ga kaetud aladel ÜVK koostamise osana“.

Üldplaneeringuga kavandatakse juurde kolm avalikku supluskohta seoses sooviga alasid puhkemajanduslikult enam kasutusele võtta – üks supluskoht nähakse ette Hummuli alevikku Väike Emajõe kaldale ja kaks Jeti külla Valgjärve äärde. Arvestades, et rahvastiku arv vallas on pigem kahanev ei ole põhjust eeldada olulist suplemisest tulenevat mõju veekogude veekvaliteedile. Planeering koostamise ajal on avalikke supluskohtasid vallas kaks, mõlemad Tõrva linna territooriumil – Riiska järve rand ja Vanamõisa järve rand. Mõlema supluskohta suplusvee kvaliteet on Terviseameti andmeil väga hea.

ÜPs esitatud tingimused maaparandussüsteemide töö tagamiseks on piisavad ÜP tasemel.

ÜPga kavandatud ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanekute mõjusid on käsitletud eraldi ptk 4.1.4.2.

Kokkuvõte ja soovitused üldplaneeringu täiendamiseks

ÜP-ka kavandatud tegevuste, sh maakasutustingimuste mõju pinnaveele on kergelt positiivne. Tegevusi, millega võib kaasneda oluline risk pinnaveele, ÜP-ga ei kavandata. Oluline positiivne mõju pinnaveele kaasneb ÜVK elluviimisega.

KSH teeb pisitäpsustusena ettepaneku loobuda ÜP-s termini „kompaktpuhasti“, kasutamisest (mõeldud olmereovee puhastamiseks) seoses tootmisalade reoveepuhastamisega ja esitada soovitus ptk 6.10.1 punkt 7 ning täpsustada seatud tingimust järgmises sõnastuses:

- tootmisalad soovitatavalt liita ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga, mis võimaldab olmereoveed juhtida reoveepuhastitesse. Alternatiivina on lubatud kaaluda omapuhasti või tööstusreoveepuhasti rajamist, mis arvestab tekkiva reovee koguse ja iseloomuga.

KSH teeb ettepaneku täpsustada ÜP ptk 6.10.2 punkt 7 seatud soovitus seoses sademeveekäitlusega järgmises sõnastuses:

- „Täpsemalt käsitleda sademevee ärajuhtimise võimalusi ja lahendusi detailplaneeringute koostamisel, projekteerimistingimuste andmisel, ÜVK-ga kaetud aladel ÜVK koostamise osana“.

4.1.4.3 VÄIKE-EMAJÕE KÕRGVEEPIIR JA KORDUVA ÜLEUJUTUSEGA ALA

Väike-Emajõgi on lõigus Alamõisa külast kuni Võrtsjärveni keskkonnaministri määruse järgi suure üleujutusala siseveekogu. Suurte üleujutusalaadega siseveekogudel on kõrgveepiiriks alaliselt liigniiskete alluviaalsete soomuldade leviala piir veekogu veepiirist arvates (määruse § 1). Määruse järgi ja tuginedes ka Valga maakonnaplaneeringule on üldplaneeringu kaardil tähistatud üleujutusohuga alad lammi- madalsoomuldade (tähisega AM) leviku piiri järgi. Planeeringuprotsessi käigus läbiviidud koosolekutel ei toonud kohalikud elanikud välja täiendavaid üleujutusohuga alasid.

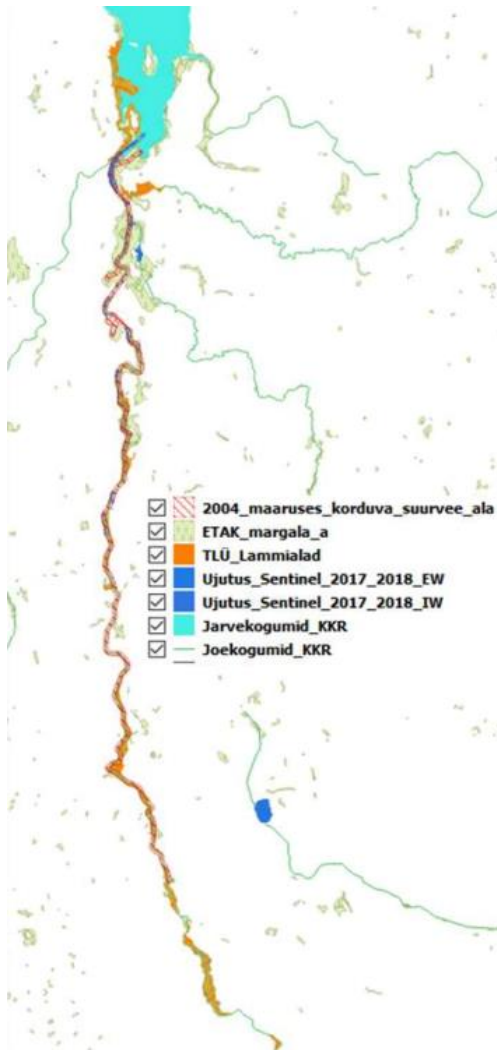
Planeeringu seletuskiri toob välja, ehk lammi-madalsoomuldade (tähisega AM) levikuala on põhjendatud käsitleda korduva üleujutusega alana, kuna lammimullad saavad tekkida eelkõige lammialadel, mis ujutatakse üle sageli (mitte üksikute harvaesinevate üleujutuste ajal)⁶. Vastavalt looduskaitseadusele koosneb korduva üleujutusega veekogu ranna või kalda piiranguvöönd, veekaitsevöönd ja ehituskeeluvöönd üleujutatavast alast ja looduskaitseaduses sätestatud vööndi laiusest.

Üldplaneering ei näe Väike-Emajõe piirkonnas olulisi ruumilisi arenguid, valdavalt on jõe kaldad hajaasustusega alad. Väike-Emajõe äärde jääb Hummuli aleviku jõeäärne puhkeala (detailplaneering kehtestatud 2013. a) ja väljakujunenud Pikasilla küla tiheasustusala. Pikasilla küla hoonestus on joondunud tee äärde. Kuna üldplaneering toob välja korduva üleujutusega ala, millele laieneb ka ehituskeeluvöönd, ei põhjasta planeeringulahendus üleujutusohu suurenemist.

Ulatuslike üleujutuste kohta Väike-Emajõel puuduvad andmed. Keskkonnaagentuuri 2019. a valminud uuringu „Suurte üleujutusalaadega siseveekogude ja mererannikul korduva kõrgvee taseme poolt mõjutatud alade määramine“ lõpparuanne⁷ toob välja, et suurvee olukorras satelliitpiltidelt nimetatud piirkonnas laialdasi üleujutusi tuvastada ei olnud võimalik. Samas märgitakse, et suures osas on tegemist lammialaga. Uuring soovitab töö II etapis (tegelik teostamine teadmata) võtta Väike-Emajõe ala täiendavasse analüüsi, et tuvastada, kas nimetatud piirkonnas esinevad üldse laialdased üleujutused, mis ulatuksid kaugemale kaardistatud kaldajoonest

⁶ Keskkonnaameti 30.11.2020 kiri nr 6-5/20/14834-4. Lähenemine on Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaameti praktika, mille kohaselt suurte üleujutustega veekogude kaldal olevate piirangute määramisel tuleb kalda kaitse piirangute lähtejooneks pidada keskkonnaministri 28.05.2004 määrust nr 58 „Suurte üleujutusalaadega siseveekogude nimistu ja nendel siseveekogudel kõrgveepiiri määramise kord“ (edaspidi *määrus nr 58*) kohast kõrgveepiiri, milleks on alaliselt liigniiskete alluviaalsete soomuldade (praktikas kasutatavatel mullakaartidel võrdsustatud lammi-madalsoomuldadega) leviala piir, millele kaldapiirangute kogu ulatuse leidmiseks liidetakse LKS § 35 lg 1 kohased vööndid. Seda seisukohta on Keskkonnaamet väljendanud näiteks Tartu valla üldplaneeringu koostamise raames Tartu Vallavalitsusele. Teadaolevalt on menetluses LKS muudatus (Eelnõu 2020. aprilli seisuga on leitav Eelnõude infosüsteemis), millega teemakäsitlust täpsustatakse.

⁷ https://www.keskkonnaagentuur.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/aruanne.pdf

Joonis 4.1.4.3-1. Väljavõte Keskkonnaagentuuri poolt 2019. a valminud aruandest Väike-Emajõe piirkonna kohta.

Kokkuvõte

Üldplaneering arvestab korduva üleujutusega aladega Väike-Emajõel. Lahenduse elluviimisega ei kaasne üleujutusohu suurenemist.

4.1.4.4 EHITUSKEELUVÖÖNDI VÄHENDAMINE

Olemasolev olukord

Tõrva vallas varasemalt kehtestatud üldplaneeringutega ehituskeeluvööndid veekogudel vähendatud ei ole. Veskijärve puhkeala detailplaneeringuga (2017) on vähendatud Õhne jõe ehituskeeluvööndit.

Mõjude hindamine

ÜP-ga kavandatakse ehituskeeluvööndi vähendamist järgmistest kohtades Riiska järve ääres, Vanamõisa järve ääres, Õhne jõe ääres ja Taagepera järve ääres:

- Tõrva linnas Riiska järve idakaldal segahoonestatava (E/Ä) ala ulatuses 10 meetrini tavalisest veepiirist hoonete ja neid teenindavate rajatiste rajamiseks.

- Tõrva linnas Riiska järve ääres supelranna maa-ala ulatuses 0 meetrini tavalisest veepiirist alale teenindavate ehitiste (riietuskabiin, mänguväljak, kergliiklustee, valgustus, välidušš, kohvik, istepingid vms) rajamiseks.
- Tõrva linnas Vanamõisa järve ehituskeeluvööndi vähendamist 0 meetrile tavalisest veepiirist supelranda teenindava rannahoone ja supelranda teenindavate rajatiste ning suusaradade toimimiseks ja teenindamiseks vajalike ehitiste rajamiseks.
- Tõrva linnas Õhne jõe ehituskeeluvööndi vähendamist 10 meetrile tavalisest veepiirist Kase puhkeala väljaarendamiseks (ala teenindavate ja puhkefunktsiooniga seonduvate ehitiste, sh puhkemajade, sporditarvete laenutus või -hoidla vms rajamiseks).
- Tõrva linnas Õhne jõe vasakkalda ehituskeeluvööndi vähendamist 15 meetrile tavalisest veepiirist elu- ja puhkepiirkonnas (katastriüksuse 82301:001:0003 põhjapiirist kuni katastriüksuse 82301:006:0800 läänepiiri pikenduseni) ehitusjoone ühtlustamiseks ja ala teenindavate rajatiste ja väikevormide rajamiseks.
- Tõrva linnas Õhne jõe paremkalda ehituskeeluvööndi vähendamist 10 meetrile tavalisest veepiirist keskuse maa-ala piirkonnas (katastriüksuse 82301:002:0520 põhjapiirist kuni Veski järve puhkeala detailplaneeringuga (2017) vähendatud ehituskeeluvööndi jooneni) ehitusjoone ühtlustamiseks ja ala teenindavate rajatiste ja väikevormide rajamiseks.
- Tõrva linnas Õhne jõe paremkalda ehituskeeluvööndi vähendamist 15 meetrile tavalisest veepiirist Kevade tänava elupiirkonnas (katastriüksuse 82301:007:0880 lõunapiirist kuni katastriüksuse 82301:007:0440 lõunapiiri pikenduseni) võimaldamaks õuemaade otstarbekamat kasutust.
- Taagepera külas Taagepera paisjärve ja Õhne jõe ehituskeeluvööndi vähendamist 10 meetrini tavalisest veepiirist.

Ehituskeeluvööndi vähendamine on kohaliku omavalitsuse kaalutusotsus, aga vastavalt looduskaitseaduse § 40 lõikele 3 võib vähendamine toimuda Keskkonnaameti nõusolekul. Vastavalt sama paragrahvi lõikele 5, hindab Keskkonnaamet ehituskeeluvööndi vähendamise vastavust ranna või kalda kaitse eesmärgile ja looduskaitseaduse § 40 lõikes 1 sätestatule. Seega on Keskkonnaameti pädevuses otsustada, kas ehituskeeluvööndi vähendamine arvestab piisavalt kalda kaitse eesmärkidega ning lähtub seejuures taimestikust, reljeefist, kõlvikute ja kinnisasjade piiridest, olemasolevast teede- ja tehnovõrgust ning väljakujunenud asustusest.

Käesolevas KSH aruandes hinnatakse eelkõige, kas eespool kirjeldatud ehituskeeluvööndi vähendamisega võib eeldatavalt kaasneda olulist ebasoodsat keskkonnamõju, arvestades kalda kaitse eesmärke.

Looduskaitseaduse § 34 kohaselt on kalda kaitse eesmärk kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine. Alljärgnevalt on käsitletud nimetatud eesmärke ükshaaval ja alade lõikes.

Ehituskeeluvööndi vähendamine Riiska järve idakaldal

Ehituskeeluvööndi vähendamine võimaldab ÜP eelnõu kohaselt hinnatud elu- ja puhkepiirkonnas atraktiivsema elu-, töö- ja teenuskeskkonna arendamist. Vaba liikumise ja juurdepääsu järve idakaldale (kallasrajale) tagab perspektiivis rajatav kaldapromenaad (valgustatud) ja perspektiivne tee, mis ühendab kaldapromenaadi Kuusiku tänavaga (tee asukohta võib detailplaneeringuga täpsustada).

Joonis 4.1.4.4-1. Riiska järve ümbrus

Riiska järv on Eesti looduse Infosüsteemi: EELIS, andmetel on limnoloogiliselt vähese veevahetusega kalgiveeline, segatoiteline järv (VRD III tüübi järv), järve maksimaalne sügavus on 12,2 m ja veepeegli pindalal 4,3 m. Järve kaldad on võrdlemisi kõrged ja laugjad, kohati esineb soostunud serva ja õõtsikut. Liivast kaldavöödet leidub peamiselt loodekaldal. Sügavamal on järvepõhi mudane. Järve idakaldal paikneb olemasolev supluskoht. Järv toitub allikatest ja kraavidest, kuhu satub ka reovett. Väljavool toimub ummistunud kraavi kaudu Õhne jõkke. Heitvee juhtimine järve on tänaseks lõpetatud.

Kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine

Riiska järve idapoolsel kaldal esineb elujõulist kõrghaljastust, läänepoolne kallas on valdavalt avatud. Promenaadi rajamisega vahetult järve äärde ning hoonestuse lubamisega kuni 10 m kaugusel kaldast võib kaasneda olemasoleva taimestiku eemaldamine ja seeläbi mõningane ebasoodne mõju looduskooslustele. Välistatud ei ole ka oht kaldaerosiooni tekkeks. Ohtu on võimalik leevendada üldplaneeringuga kõrghaljastuse säilitamist nõudvaid tingimusi seades.

Inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine

Riiska järv asub linnas ja olemasoleva inimtegevuse mõjupiirkonnas. Riiska järve supluskoht on määratud avalikuks supelrannaks, kus suplusvee kvaliteet on senini olnud väga hea. Olemasolev taimestik järve kaldal aitab leevendada inimtegevusest tuleneda võivat mõju järve veekeskonnale. Promenaadi rajamisega järve idakaldale ja ehitustegevuse lubamisega 10 m kaugusel kaldast võib suurendada tõenäosus prügi sattumiseks järve, mis võib tuua kaasa veekvaliteedi halvenemise. Mõju on ennetatav tingimuste seadmisega ala detailsemal planeerimisel (prügikastid, regulaarne hooldus). Tõrva valla ÜVK kohaselt on piirkond kavandatud liita ÜVK-ga, sellest lähtuvalt ei kaasne ehituskeeluvööndi vähendamise eeldatavasti olulist heitvee ärajuhtimisega või veekasutusega kaasnevat mõju.

Kalda eripära arvestava asutuse suunamine

Järve kehtiv ehituskeeluvööndi ulatus on 25 m. Üksikud hooned järve lääne- ja loodekaldal paiknevad kaldale lähemal kui 25 m. Järve idakallas on Kuusiku tänavani, sh piiranguvööndi ulatuses, hoonestamata. Järve idakaldal puuduvad olulised eripärased tunnused – järsud erosiooniohtlikud nõlvad, suured üleujutatavad alad, sopistused vms, mida oleks ehituskeeluvööndi vähendamist kavandades oluline silmas pidada.

Vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine

Juurdepääs järvele on hetkel hea. Järve idakaldal kulgev Kuusiku tänav annab võimaluse luua avaliku tee kaudu ühendused ka kallasrajaga. Promenaadi rajamisega paraneb oluliselt juurdepääs järve kaldale. Samas on oht, et hoonestuse lubamisega kaldast 10 m ulatuses seatakse promenaadile juurdepääsuks kalda äärde jäävate maaomanike poolt takistusi, st mitte igalt poolt ei ole ligipääs promenaadile ehk võimalik. Ohtu on võimalik leevendada üldplaneeringuga vastavaid tingimusi seades.

Ehituskeeluvööndi vähendamine Riiska järve supelranna maa ulatuses

Ehituskeeluvööndi vähendamine võimaldab ÜP eelnõu kohaselt supelranna maa-alale teenindavate ehitiste (riietuskabiin, mänguväljak, kergliiklustee, valgustus, välidušš, kohvik, istepingid vms) rajamist. Teenindavate ehitiste rajamise tulemusena tagatakse ala mitmekülgne kasutus, veekogu teenindaks maksimaalselt avalikku huvi ning oleks kõigile huvilistele ligipääsetav ja kasutatav.

Riiska järve lähiümbruse kohta vaata joonis 4.1.4.4-1.

Looduskaitseeadus § (LKS) 38 lg 4 punkt 3 kohaselt ei laiene ehituskeeld supelranna teenindamiseks vajalikule rajatisele, § 38 lg 5 kohaselt ei laiene ehituskeeld üldplaneeringuga kehtestatud tehnovõrgule ja -rajatisele ning avalikult kasutatavale teele. LKS § 42 lõike 4 kohaselt määrab supelranda teenindavate rajatiste iseloomu ja paigutuse kohalik omavalitsus detailplaneeringuga või selle puudumisel ehitismäärusega. Supelranna teenindamiseks mõeldud rajatiseks loetakse tavapärast näiteks lastemänguväljak, rannavõrkpalliplatsid, riieuskabiinid. Tehnovõrkudeks loetakse näiteks valgustuse ja vee- ja kanalisatsiooni rajamiseks vajalikud trassid. Kehtivas Tõrva valla ehitismääruses ei ole supelranna alal lubatud rajatiste iseloomu täpsustatud, mis on ka mõistetav, arvestades et supelrannana kasutuses olev ala on määratud ametlikult supelranna alaks koostamisel oleva planeeringuga, kuigi on supelrannana kasutusel varasemast.

Ehituskeeluvööndi vähendamine on vajalik, kui tavalisele veepiirile lähemale kui 25 m kavandatakse näiteks maapinnaga püsivalt ühendatud kohvikut või muud hoonet.

Kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine

Planeeringuga supelranna alaks kavandatud ala on olulises osas supelrannana kasutuses ka planeeringu koostamise ajal. Alale, kus planeeringuga kavandatakse ehituskeeluvööndi vähendamist ei jää kaitsealuste liikide kasvukohti, kaitset vajavaid elupaigatüüpe vms. Kõrghaljastuse osakaal taotletaval alal on vähene, esineb soostunud serva ja õõtsikut. Kohviku või rannahoone alune pind Tõrva linnas on eeldatavasti pigem väike ning suur osa alast on ja jääb ka ehituskeeluvööndi vähendamise järgselt loodusliku pinnasega. Seda arvestades ei kaasne eeldatavalt kohviku või rannahoone rajamisega olulist mõju looduskooslustele.

Inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine

Kohvikute või rannahoone rajamisega, mis eeldavad ehituskeeluvööndi vähendamist, kaasneb suure tõenäosusega vajadus vee ja kanalisatsiooni järgi. Ala, kus kavandatakse ehituskeeluvööndi vähendamist, jääb Tõrva linna reoveekogumisalale. Järvest lõuna suunas, Kuusiku tn ääres, on olemasolev kanalisatsiooni ja vee trass, lääne suunas vee trass ja sademevee kanalisatsioon. Seda arvestades reoveekäitlusest tulenevat olulist mõju Riiska järvele ehituskeeluvööndi vähendamisega eeldatavalt ei kaasne. Juhul, kui kavandatakse suurema parkla rajamist, on soovitatav kaaluda sademevee suunamist sademeveekanalisatsiooni.

Suplemisest tulenev oluline ebasoodne mõju järve vee kvaliteedile ei ole supelrandade vee kvaliteedi seirele tuginedes tõenäoline, isegi kui järve kasutamine supelrannana märkimisväärselt intensiivistub.

Kalda eripära arvestava asutuse suunamine

ÜP-ga supelranna alaks kavandatud ala on supelrannana kasutuses ka planeeringu koostamise ajal. Supelranna alaks kavandatud ala on loodusikult liigniiske ning seetõttu elamualana kasutamiseks ebasobiv, kuid sobiv kasutamiseks supelrannana.

Vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine

Ehituskeeluvööndi vähendamine ei mõjuta negatiivselt liikumist rannas ja juurdepääsu.

Ehituskeeluvööndi vähendamine Vanamõisa järve ääres

Järve ehituskeeluvööndiks on 25 m. ÜP-ga kavandatakse puhkemajanduslikul eesmärgil ehituskeeluvööndi vähendamist supelranda teenindava rannahoone ja supelranda teenindavate rajatiste ning suusaradade toimimiseks ja teenindamiseks vajalike ehitiste rajamiseks. Järv ja selle ümbrus on populaarne puhkekoht nii kohalike kui kaugemalt tulnute seas. Teenindavate ehitiste rajamise tulemusena tagatakse ala mitmekülgne kasutus, veekogu teenindaks maksimaalselt avalikku huvi ning ala oleks kõigile huvilistele ligipääsetav ja kasutatav.

Joonis 4.1.4.4-2. Tõrva Vanamõisa järve ümbrus

Tõrva Vanamõisa järv paikneb loode-kagusuunaliselt linna põhjapiiril. Järv on 2 ha suurune ja suhteliselt sügav – kuni 10,5 m (Mäemets, 1977). Kirdekallas on lagedam, kõrgem ja järsem, mujal on kallas madalam, kaetud soise heinamaaribaga, veidi eemal peamiselt männimetsaga. Leidub õõtsikulisi kaldalõike. Järve põhi on mudane, idakaldal supluskohta juures ka liivane. Järv on allikarikas. Järve voolab 10-15 allikat, mõned neist on roosteveelised. Väljavooluks on Õhne jõkke suubuv kraav. Soodsad tingimused on ka kalastamiseks.⁸

Keskkonnaregister EELIS andmeil on järv rohketoiteline e. eutroofne. Järv piirneb põhjast, läänest ja lõunast Tõrva Gümnaasiumi metsapargiga, kuid ei ole selle osaks. Järv on toitumislaks põhja nahkhiirele, pargi-nahkhiirele ja riigilendlasele (II KK). Järve ehituskeeluvööndis alasse põhja suunas jääb II KK liigi, kollane kivirik, kasvukoht. Järve ehituskeeluvööndi alasse põhja ja lääne suunas jääb III KK liigi, soo-neiuvaip, kasvukoht.

Järve ääres asub Eesti kõrgeim hüppetorn (kõrgus umbes 11 m), võrkpalliplatsid ja tehislik supelrand. Järve kirdekallas on liivane ning peaaegu täielikult kaetud puitpurretega.

Kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine

Ehituskeeluvööndi vähendamisega ei kaasne mõju looduslikele kooslustele, kuna ala on varasemast kasutusel supelrannana ja looduslikud kooslused on varasemast oluliselt määral inimese poolt muudetud.

⁸ Tõrva valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava 2015-2027. Tõrva veejõud OÜ, 2015

Inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine

Rannahoone rajamisega vm sarnase tegevusega, mis eeldab ehituskeeluvööndi vähendamist, kaasneb suure tõenäosusega vajadus vee ja kanalisatsiooni järgi. Ala, kus kavandatakse ehituskeeluvööndi vähendamist, jääb väljapoole Tõrva linna reoveekogumisala, kuid selle piiri lähedale. Rannahoone ja ranna suuremast kasutusest tuleneda võivate ebasoodsate mõjude minimeerimiseks tuleks ühendada piirkond Tõrva linna ÜVK-sse. Välistada tuleb reovee sattumine järve.

Kalda eripära arvestava asutuse suunamine

Järve idakallas on varasemast kasutusel supluskohana. Supelranna arendamine soodustab järve kasutamist suplemiseks kindlas piirkonnas ja on seeläbi soodsa mõjuga järve kaldale jäävatele kaitsealuste liikide kasvukohtadele.

Vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine

Ehituskeeluvööndi vähendamine rannahoone rajamiseks ei mõjuta negatiivselt vaba liikumist ja juurdepääsu rannale. Ranna-ala on ja jääb avalikuks kasutamiseks.

Tõrva linnas Õhne jõe ehituskeeluvööndi vähendamine 10. meetrile tavalisest veepiirist Kase puhkeala väljaarendamiseks

Õhne jõe ehituskeeluvööndi laiuks on 50 m. Ehituskeeluvööndit soovitakse vähendada, et võimaldada kooli lähedase puhkeala mitmekülgset arendamist. Ala teenindavate ja puhkefunktsiooniga seonduvate ehitiste, sh puhkemajade, sporditarvete laenutus või -hoidla vms rajamist. Vaba liikumise ja juurdepääsu Õhne jõele tagab perspektiivis rajatav kaldapromenaad, mis valgustatud liikumisradadega koos moodustab tervikliku liikumisradade võrgustiku.

Joonis 4.1.4.4-3. Öhne jõgi Kase puhkeala piirkonnas

Kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine

Ehituskeeluvööndi vähendamist kavandatakse looklevas jõelõigus, mida katavad valdavalt lammialad, kuid esineb ka looduslikku kõrghalastust (puud, põõsad). Jõgi ja jõe äärsed alad on toitumisaladeks mitmetele II KK kuuluvatele nahkhiirtele. Jõgi ise on elupaigaks III KK liikidele, Euroopa harjus ja rohevesihobu).

ÜP-ga kavandatud valgustatud promenaadi rajamine võib olla häiringuks nahkhiirtele. Et vältida valgustuse negatiivset mõju, tuleks kõnniteedel, teeäärtes ja parkides kasutada madalama asetusega nõrku lampe, mis valgustavad piisavalt inimeste jalgradu, aga mitte puude võrsid ja eemalolevaid põõsaid⁹. Ala teenindavate puhkefunktsiooniga ehitiste rajamine kaldaalale ei ole ohuks kaldal asuvatele looduskooslustele – suurt taimestiku eemaldamist ei ole ÜP-s toodud EKV vähendamise eesmärgist lähtuvalt ette näha.

Inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine

Peamiseks inimtegevusest lähtuvaks riskiks jõele on hinnanguliselt jäätmekäitlus, mida võimendab kooli lähedus. Mõjude minimeerimiseks on oluline tagada piisav prügi konteinerite olemasolu jõe lähistel.

⁹ Üksikud lambid veekogude lähedal ja mujal, kus leidub küllalt rohelist võivad aga nahkhiirtele ka kasulikud olla, kuna valgus meelitab putukaid ja koondab nahkhiiri (meil peamiselt püsisagedusliike nagu põhja-nahkhiir, hõbenahkhiir ja suurvidevlane). Kevadel ja suve lõpus (aprillis, augustis-septembris), kui putukaid on juba vähem, võivad sellised toidurikkad piirkonnad nii mõnegi nahkhiire nälgjast päästa. Allikas: Nahkhiirlaste (Vespertilionidae) kaitse tegevuskava, Keskkonnaamet 2017.

Kalda eripära arvestava asutuse suunamine

Lõigus, kus kavandatakse ehituskeeluvööndi vähendamist, on jõgi kärestikuline ja sobib seetõttu hästi veesportideks. Erinevate ÜP-ga kavandatud tegevuste kavandamisel tuleb arvestada, et lammiala ulatuses on jõgi periooditi üleujutatud, mistõttu ei tohiks sellele alale kavandada ehitisi, rajatisi ja muid objekte, mille vesi võib kaasa viia (mis muutuvad sellega jõe prügiks) või mida üleujutus võib ohustada.

Ehituskeeluvööndisse on soovitatav kavandada vaid hooneid ja rajatisi, mis taluvad ajutist üleujutust.

Vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine

Käesoleval ajal on jõe lõik juurdepääsetav vaid jalgsi ja rattaga. Ehituskeeluvööndiga vähendamisega koos kavandatakse ÜP-ga valgustatud kaldapromenaadi rajamist. Jõe lõigust, kus ehituskeeluvööndi vähendamist kavandatakse, üles- ja allavoolu jäävad jalakäijate sillad. Promenaadi rajamine parandab juurdepääsu jõe.

Ehituskeeluvööndi vähendamine 15 meetrile Õhne jõe vasakkaldal asuvas elu- ja puhkepiirkonnas (katastriüksuse 82301:001:0003 põhjapiirist kuni katastriüksuse 82301:006:0800 läänepiiri pikenduseni). (Ala 1)

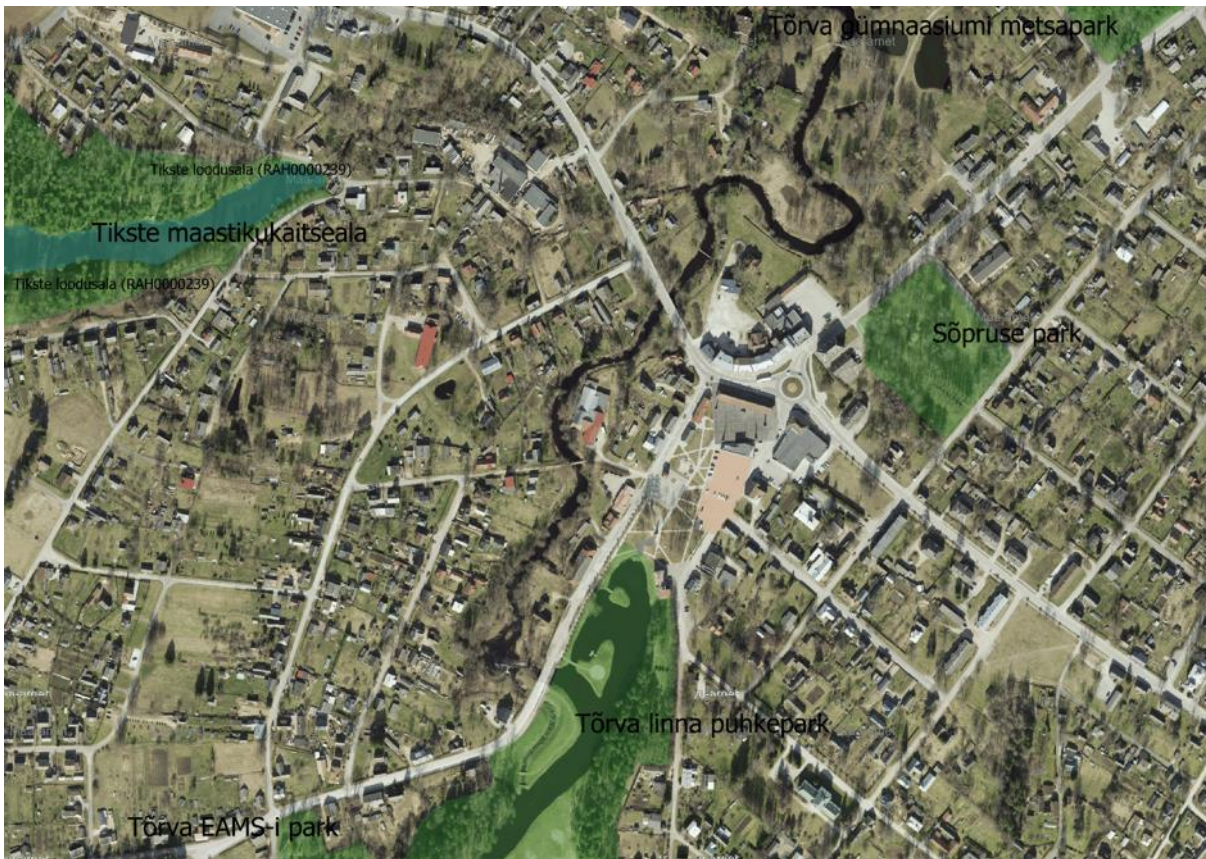
ÜP eelnõu kohaselt on puhke- ja virgestuse maa-alal ehituskeeluvööndi vähendamise tulemusena võimalik ala teenindavate puhkeotstarbeliste rajatiste jm väikevormide rajamine ja püstitamine, samuti ühtlustub ehitusjoon.

Õhne jõe paremkalda ehituskeeluvööndi vähendamine 10 meetrile tavalisest veepiirist keskuse maa-ala piirkonnas (katastriüksuse 82301:002:0520 põhjapiirist kuni Veskijärve puhkeala detailplaneeringuga (2017) vähendatud ehituskeeluvööndi jooneni). (Ala 2)

ÜP eelnõu kohaselt on puhke- ja virgestuse maa-alal ehituskeeluvööndi vähendamise tulemusena võimalik ala teenindavate puhkeotstarbeliste rajatiste jm väikevormide rajamine ja püstitamine, samuti ühtlustub ehitusjoon.

Õhne jõe paremkalda ehituskeeluvööndi vähendamine 15 meetrile tavalisest veepiirist Kevade tänava elupiirkonnas (katastriüksuse 82301:007:0880 lõunapiirist kuni katastriüksuse 82301:007:0440 lõunapiiri pikenduseni). (Ala 3)

ÜP eelnõu kohaselt võimaldab ehituskeeluvööndi vähendamine 15 meetrile õuemaade mõistlikumat kasutamist, eeldatavalt ka abihoonete ehitamist.

Joonis 4.1.4.4-4. Õhne jõgi Tõrv linnas

Looduskaitseeseadus § 28 lg 1 punkt 3 lähtuvalt on Õhne jõe ehituskeeluvööndi laius Tõrva linna tiheasustusalal 50 m. Looduskaitseeseadus § 38 lg 4 punkt 11 kohaselt ei laiene ehituskeeluvöönd tiheasustusalale ehituskeeluvööndis varem väljakujunenud ehitusjoonest maismaa suunas olemasolevate ehitiste vahele uue ehitise püstitamisele. Looduskaitseeseadus § 38 lg 4 punkt 1 kohaselt ei laiene ehituskeeluvöönd hajaasustuses olemasoleva elamu õuemaale ehitatavale uuele ehitisele, mis ei jää veekaitsevööndisse.

Alal 1 ja 2 kavandatakse ehituskeeluvööndi vähendamist tiheasustusalal, kus olemasolevad ehitised asuvad juba 50 m laiuses ehituskeeluvööndis. Ehituskeeluvööndi vähendamisega ühtlustatakse ehitusjoon. Seda arvestades ei ole aladel 1 ja 2 tegemist sisulises mõttes mitte ehituskeeluvööndi vähendamisega vaid olemasoleva olukorra planeeringus fikseerimisega.

Ala 3 jääb tiheasustusalale, Tõrva linna territooriumile Tõrva linna puhkepargi äärde. Kuna olemasolev hoone paikneb vahetult taotletud ehituskeeluvööndi piiril, siis realselt jääb ehituskeeluvööndi ulatuses ehitamiseks maad vaid majast olemasoleva hoonestuse pool või siis paralleelselt olemasoleva hoonega. Samas on sisuliselt ehitusjoon välja kujunemata. Seda arvestades ei ole sisuliselt tegemist ehituskeeluvööndi vähendamisega vaid olemasoleva olukorra fikseerimisega. Ehituskeeluvööndi vähendamist on näidatud ka olemasolevast hoonest pisut põhja suunas jääval ÜP-ga kavandatud puhke- ja virgestuse maa-alal, kus eeldatavalt toimub puhkeotstarbeliste rajatiste kavandamine.

KSH hinnangul ei kaasne ehitustegevusega, millega ei minda kaugemale olemasolevad ehitusjoonest olulist mõju Õhne jõele. Kuna ulatuslikku hoonestamist ei kavandata ning olukord on käsitletav praeguse olukorra korrastamisena, esitata KSH detailset analüüsi ehituskeeluvööndi vähendamise mõju hindamiseks.

Ehituskeeluvööndi vähendamine Taagepera paisjärve ääres ja Õhne jõe ääres

ÜP eelnõu kohaselt võimaldab ehituskeeluvööndi vähendamine hinnatud elu- ja puhkepiirkonnas atraktiivsema elu-, töö- ja teenuskeskkonna arendamist.

Joonis 4.1.4.4-2. Taagepera järve ümbrus

Kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine

Taagepera paisjärv on madal, laugete kallastega kinni kasvamisele kalduv paisjärv. Kohalike elanike initsiatiivil on palju ära tehtud järve puhastamiseks ja tervendamiseks. Paisjärve kaldad on valdavalt rohtunud, paiguti niidetud, esineb puid ja põõsaid. Olemasolevad kooslused aitavad puhverdada võimalikke kõrgveest põhjustatud üleujutusi (konkreetsed andmed üleujutuste kohta puuduvad). Ehituskeeluvööndi vähendamisega kaasneb eeldatavasti vähene puude ja põõsaste eemaldamine, hoonestustiheduse suurenemine. Olulise osa looduslike koosluste vähenemisel hoonestamise läbi väheneb ühtlasi koosluste võime puhverdada üleujutusi.

Inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine

Tuginedes Tõrva valla ÜVK-le vajavad piirkonna ühiskanalisatsioon ja puhasti rekonstrueerimist ja ei ole välistatud, et nõuetele mitte vastav heitvesi avaldab mõju paisjärvele ja Õhne jõe seisundile. Sellises

olukorras toimib kaldal olev taimestik järve jaoks puhvrina reostuse eest. Elamualade lisandumisega jõe ja paisjärve äärde suureneb risk reovee lekkimiseks keskkonda ja jõudmiseks veekogusse. Risk on seda suurem, mida lähemal asuvad reoveekogumismahutid. Heitvee immutamine pinnasesse ei ole antud piirkonnas hüdrogeoloogilistest tingimustest lähtuvalt tõenäoliselt võimalik.

Üldplaneeringus võiks kaaluda võimaliku reostusohu leevendamiseks ÜVK laiendamist ja puhasti rekonstrueerimist.

Kalda eripära arvestava asutuse suunamine

Olemasolev hoonestus paisjärve ja jõe kaldal ulatub kuni 10 m kaugusele kaldast, samas siiski küllalt piiratud ulatuses. Ehituskeeluvööndi vähendamine 10 m oleks olemasoleva hoonestusjoone jätkamine. Kaldaäärsed kooslused aitavad puhverdada üleujutuste mõjusid olemasolevatele hoonetel. Ehituskeeluvööndi vähendamisega võib võimalikul üleujutusala piir nihkuda kaldast kaugemale.

Vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine

Ehituskeeluvööndi vähendamine ei mõjuta tõenäoliselt oluliselt juurdepääsu veekogu äärde. Juurdepääs kaldaalale on võimalik lahendada detailplaneeringuga, projekteerimistingimuste seadmisega ja/või maakorraldustoimingutega.

Kokkuvõte ja soovitused/leevendavad meetmed

Tagamaks, et ehituskeeluvööndi vähendamisega ei seata ohtu kalda kaitse eesmärkide täitmist, esitab KSH alljärgnevad ettepanekud ÜP-le:

Ehituskeeluvööndi vähendamine Riiska järve ääre idaosas

- Et maksimeerida kasu avalikkusele, planeerida kaldapromenaadi äärde ärisid ja teenuspakkujaid ning elamud Kuusiku tänava poolsele alale;
- promenaadi projekteerimistöödele eelnevalt teostada vähemalt ala ehitusgeoloogilised ja taimestiku uuringud;
- kaaluda E/Ä segafunktsiooniga maa-ala ulatuses kogu ala hõlmava detailplaneeringu koostamist, mis võimaldaks ala terviklikku arendamist;
- koos promenaadi kavandamisega näha ette meetmed, mis aitavad vältida prügi sattumist järve;
- vältida tuleks järve idakalda lausalist avamist (taimestiku eemaldamist vaadete avamiseks) kalda äärsele hoonestusele.

Ehituskeeluvööndi vähendamine Riiska järve supelranna piirkonnas

Olulisi negatiivseid mõjusid ehituskeeluvööndi vähendamisega ei kaasne.

Ehituskeeluvööndi vähendamine Õhne jõe ääres Tõrva linnas

Alal 1 ja 2 kavandatakse ehituskeeluvööndi vähendamist tiheasustusalal, kus olemasolevad ehitused asuvad juba 50 m laiuses ehituskeeluvööndis. Ehituskeeluvööndi vähendamisega ühtlustatakse ehitusjoon. Seda arvestades ei ole aladel 1 ja 2 tegemist sisulises mõttes mitte ehituskeeluvööndi vähendamisega vaid olemasoleva olukorra planeeringus fikseerimisega.

Ala 3 jääb tiheasustusalale, Tõrva linna territooriumile Tõrva linna puhkepargi äärde. Kuna olemasolev hoone paikneb vahetult taotletud ehituskeeluvööndi piiril, siis reaalselt jääb ehituskeeluvööndi ulatuses ehitamiseks maad vaid majast olemasoleva hoonestuse pool või siis paralleelselt olemasoleva hoonega. Seda arvestades ei ole sisuliselt tegemist ehituskeeluvööndi vähendamisega vaid olemasoleva olukorra fikseerimisega. Ehituskeeluvööndi vähendamisega olemasolevast hoonest pisut põhja suunas jääval ÜP-ga kavandatud puhke- ja virgestuse maa-alal ei kaasne olulist negatiivset keskkonnamõju, kuna lähtuvalt üldplaneeringust ala täiendavat hoonestamist ei kavandata.

Ehituskeeluvööndi vähendamine Taagepera paisjärve ääres ja Õhne jõe ääres

- Et maksimeerida kasu avalikkusele ja tagada järve ja jõe kalda avalik kasutus, planeerida kalda äärde ärisid ja teenuspakkujaid ning eluhooded kaugemale;
- analüüsida ÜVK ülevaatamise osana Taagepera arenduspiirkonna ÜVK ühisvõrkudega katmist, hõlmates sisse ka Taagepera paisjärve ja Õhne jõe äärsed arendusalad;
- ala täpsemal planeerimisel lahendada nõuetekohane reoveekäitluse rajamine.

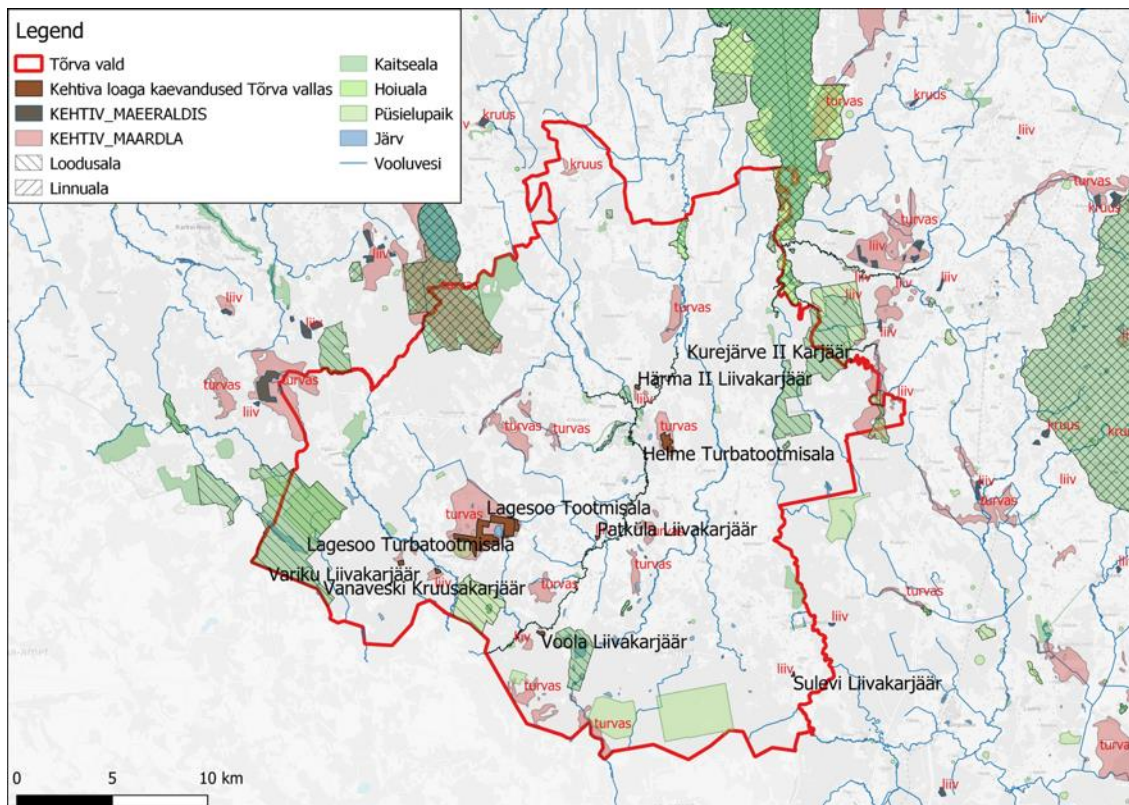
4.1.4.5 MAAVARAD

Olemasolev olukord

Ülevaade olemasolevast olukorrast on antud üldplaneeringu lähteseisukohad ja KSH väljatöötamise kavatsuse dokumendis, ptk 6.2.1.

Mõjude hindamine

Tõrva valda jääb 8 aktiivset kaevandust, üks taotletav kaevandus (Lagesoo turbatootmisala) ja üks augunud laoaga kaevandus (Kurejärve II karjäär) (Joonis 4.1.4.5.1). Arvestades kaevanduslubade menetluse võtmisel võetakse mh arvesse lähipiirkonda jäävaid kaevandusi, on joonisel näidatud ära maardlad koos sealse maavaraga.

Joonis 4.1.4.5.1. Aktiivsed, taotletavad/aegunud loaga kaevandused Tõrva vallas ja lähipiirkonnas

Kohaliku omavalitsuse hinnangul ei ole teada, et töötavate kaevandamistega kaasneks oluline välismõju. Uusi kaevandusi ega suuri infrastruktuuriobjekte, millega võiks kaasneda oluline ehitusmaterjali vajaduse suurenemine, ÜP-ga ei kavandata. ÜP esitab üldised tingimused kaevanduste avamiseks.

ÜP kohaselt ei ole uute karjääride avamine soovitatav enne avatud karjääride täielikku ammendamist. Uute karjääride avamine ei ole soovitatav elamu- ja puhkepiirkondade ning potentsiaalsete turismi piirkondade läheduses, võimalusel tuleks vältida kaevandamist väärtuslikel maastikel ja roheline võrgustiku aladel. Enne kaevandamisloa lõppemist on vajalik kaevandused korrastada.

Esitatud tingimused ja soovitused on KSH hinnangul piisavad, et vältida olulist mõju keskkonnale. Keeruliseks võib osutuda liiva ja kruusa kaevandamiseks sobivate uute alade leidmine valla territooriumil, kui võtta arvesse kõiki üldplaneeringuga seatud soovituslikke piiranguid. Samas on esitatud piirangute väljatootmine planeeringus kahtlemata vajalik. Enamik teadaolevaid liiva- ja kruusa maardlaid jäävad valla piiridest välja, kuid siiski piisavalt lähedale, et need oleks vajadusel kasutatavad ka Tõrva valla vajaduste rahuldamiseks. Kõik kehtivad load kruusa ja liiva kaevandamiseks lõpevad aastaks 2028, mis aga praktikas ei tähenda, et ka varud oleks selleks ajaks kaevandatud ja karjäärid

korrastatud. Keskkonnamõjude seisukohast on mõjud üldjuhul väiksemad, kui kaevandada lubatud varu ammendatakse maksimaalselt kiiresti, misjärel ala rekultiveeritakse keskkonda sobival viisil. Praktikas on see aga keeruline teostada ja võib eeldada survet uute kaevanduste avamiseks, kuigi maavara vajadusest lähtuvalt see otseselt vajalik ei ole. Omavalitsusele on maapõueseadusega antud õigus jätta kaevandamisloa taotlus kooskõlastamata. On hea, kui omavalitsuse seisukoht on fikseeritud ka üldplaneeringus. Juhul kui vajadus kaevandamiseks lähtub riiklikust huvist, saab kaevandamisloa andja taotleda ettepanekul nõusolekut kaevandamiseks Vabariigi Valitsuselt.

Kokkuvõte

ÜP-ga esitatud tingimused kaevandamisele on piisavad, et vältida olulist mõju keskkonnale.

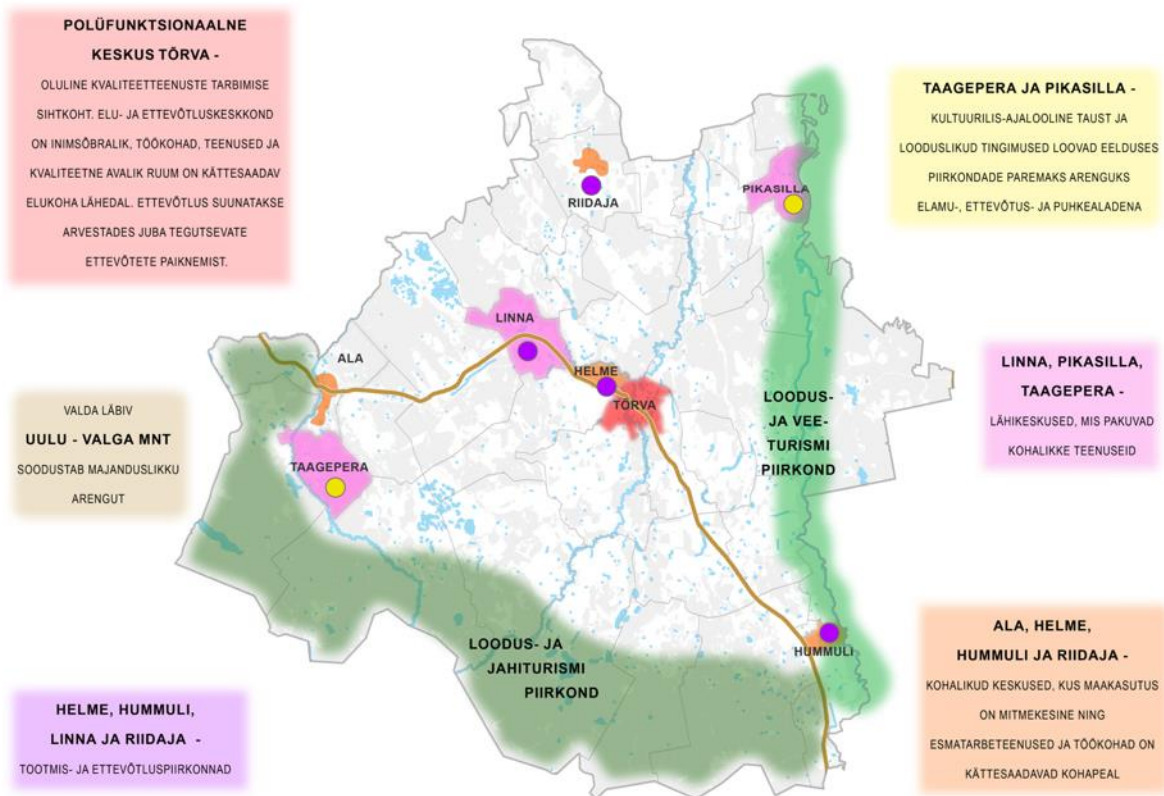
4.2 MÕJU SOTSIAALSETELE VAJADUSTELE JA HEAOLULE

4.2.1 MÕJU ASUSTUSE ARENGULE

Olemasolev olukord

Tõrva valla rahvastiku ja asustuse olemasolevat olukorda on kirjeldatud KSH VTK ptk-s 6.3.1. Elanike arv tänase Tõrva valla halduspiirides on ajavahemikul 2008–2018 näidanud langustrendi kogu perioodi vältel, keskmiselt vähenes elanike arv aastas 1,5% võrra. Perioodil 2008–2018 on rahvastikuregistri andmetel elanikkond Tõrva vallas vähenenud kokku 1099 inimese võrra ehk 15%. OÜ Geomeedia (2018) koostatud Tõrva valla rahvastiku prognoosi baasstsenaariumi kohaselt jätkab Tõrva valla elanikkond vähenemist 1,2–1,4% aastas ning 2040. aastaks väheneb valla elanikkond võrreldes 2018. aastaga ligi 14–15%.

Üldplaneering lähtub asustuse arengu suunamisel väljakujunenud väärtustest. Ruumilise vajadusena on välja toodud väljakujunenud asustumustri säilitamine ja jätkusuutlik edasiarendamine. Üldplaneering rõhutab Tõrva linna tähtsust polüfunktsionaalse tõmbekeskusena. Selged tulevikusuunad on antud ka kohalikele keskustele ja lähikeskustele, seda toetavad ka mitmekesised maakasutuse juhtotstarbed.

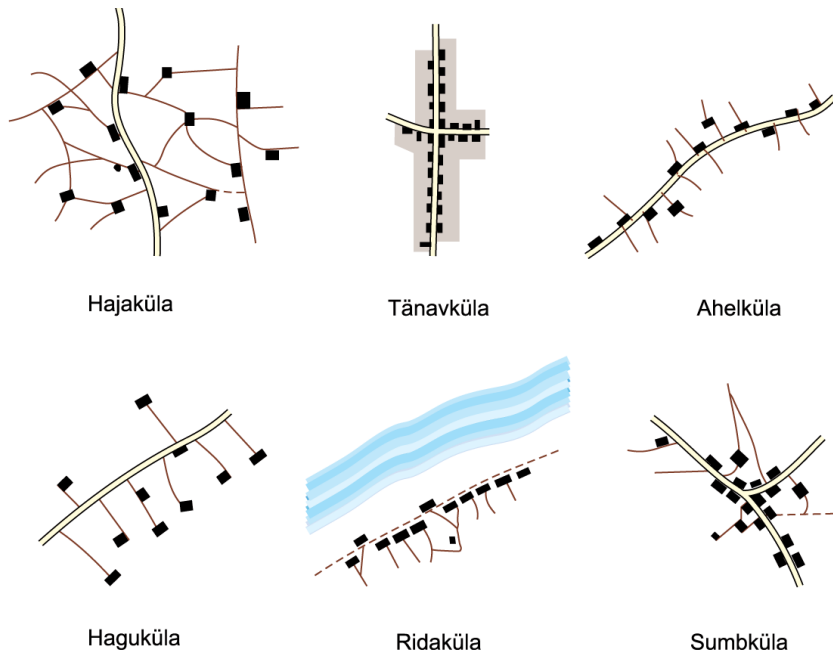
Joonis 4.2.1.1 Tõrva valla ruumilise arengu põhimõtted. Väljavõte üldplaneeringu seletuskirjast.

Hajaasustusega alale on antud ehitustegevuse ja projekteerimistingimuste väljastamise aluseks tingimused, mis lähtuvad hajusa asustumustri ja kohaliku eripära säilitamisest. Eelistatud on uute eluasemekohtade ehitamine endistele talukohtadele, kuid lubatud on uute eluhoonete rajamine konkreetseid tingimusi järgides ka mujale.

Mõjude hindamine

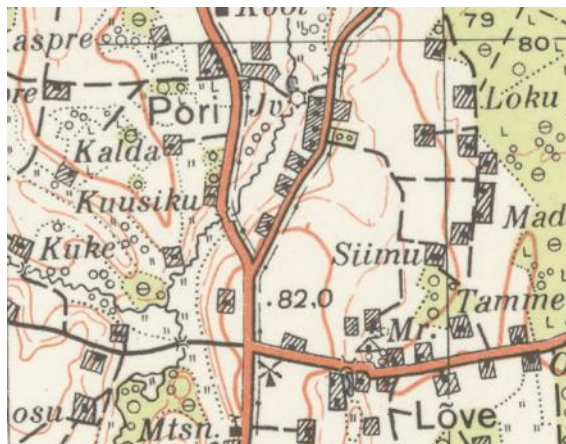
Üldplaneeringus valitud lähenemine tagab väärtustega arvestamise samaaegselt paindlikkusega ja võimaldab võimalike uute elanike ja ettevõtjate arengusoove sobitada piirkonnas väljakujunenud asustumustriga. Selline lähenemine on sobiv kahaneva elanikkonnaga omavalitsusele, mille eesmärgiks on rahvaarvu stabiliseerumine. Selge keskendumine olemasolevatele keskustele tugevdab nende positsiooni ja loodetavasti aitab kaasa väikeasulate elujõulisena püsimisele. Positiivne on, et hajaasustuse ruumilise arengu suunamisel on silmas peetud ka teisi funktsioone lisaks elamutele, tingimused on seatud ka ühiskondlikele ja ettevõtlushoonetele.

Tõrva valla hajaasustus on Eesti maapiirkondadele tavapäraselt koondunud teedevõrgu ümber. Valdav osa Tõrva valla küladest on hajakülad või oma suurusest tingitult segatüüpi külad, teederistmikel on sumbjam struktuur, mis hajub äärealadel (vt joonis 4.2.1.2). Sumbküla näideteks võib pidada Leebiku küla idaosa, Lõve küla keskosa, Karjatnurme küla keskosa. Haguküladeks on näiteks Kungi, Riidaja (tiheasustusest välja jääv idaosa, hoonestusega ida pool teed), Voorbahi kaguosa, Kähü põhjaosa. Ahelküladena kerkivad esile Pori ja Lõve põhjaosa, Kähü lõunaosa.

Joonis 4.2.1.2. Eesti enamlevinud külatüübid. Allikas: Taskutark.ee

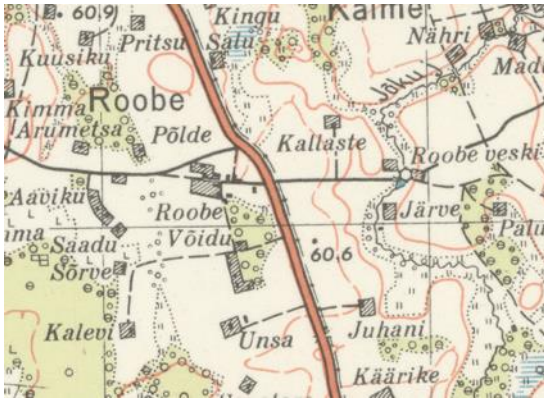
Eelmise Eesti Vabariigi aegne asustusstruktuur, mida võib pidada maamajapidamiste hiilgeajaks, on paljudes valla külates siiani hästi säilinud (vt alljärgnevad joonised 4.2.1.2–4.2.1.6). Väljakujunenud asustustruktüüri arvestamise tingimuse rakendamise hõlbustamiseks võiks kaaluda üldplaneeringusse külatüüpide selgituse lisamist koos viitega Maa-ameti ajalooliste kaartide rakendusele.

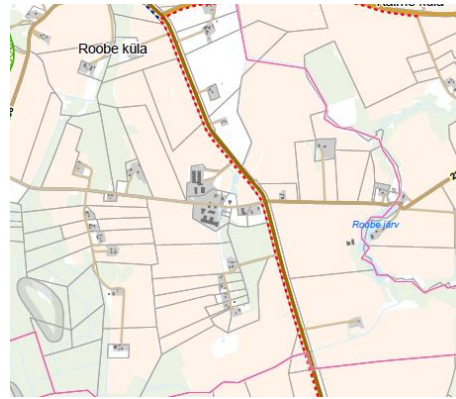
Joonis 4.2.1.3 Pori-Lõve küla piirkonna asustus I Eesti Vabariigi ajal. Allikas: Maa-ameti Eesti topokaart 1935-1939, M 1:50000

Joonis 4.2.1.4 Pori-Lõve küla piirkonna asustus aastal 2020 Allikas: Üldplaneeringu maakasutusplaan, Hendrikson&Ko

Joonis 4.2.1.5 Roobe küla piirkonna asustus I Eesti Vabariigi ajal. Allikas: Maa-ameti Eesti topokaart 1935-1939, M 1:50000

Joonis 4.2.1.6 Roobe küla piirkonna asustus aastal 2020. Allikas: Üldplaneeringu maakasutusplaan, Hendrikson&Ko

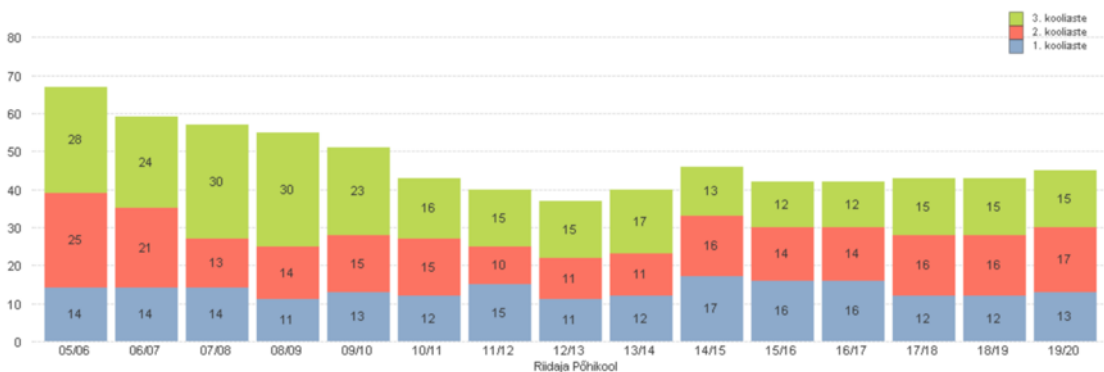
Kokkuvõte

Üldplaneeringu lahenduse elluviimine omab asustuse arengule positiivset mõju. Planeeringu seletuskirja on soovitatav täiendada Eesti enamlevinud külatüüpe selgitava skeemiga ja lisada viide Maa-ameti ajalooliste kaartide rakendusele, mis hõlbustaks asustusstruktuuri säilimisele suunatud tingimuste rakendamist.

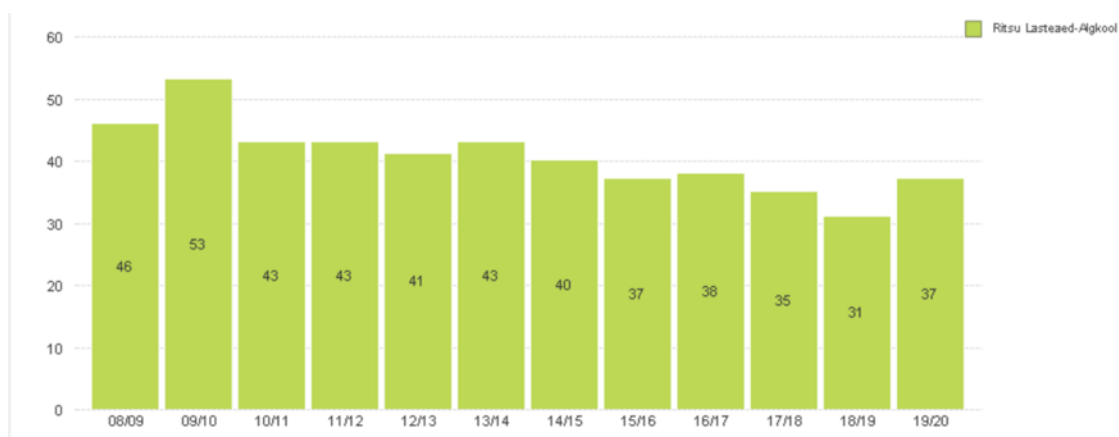
4.2.2 TEENUSTE KÄTTESAADAVUS

Olemasolev olukord

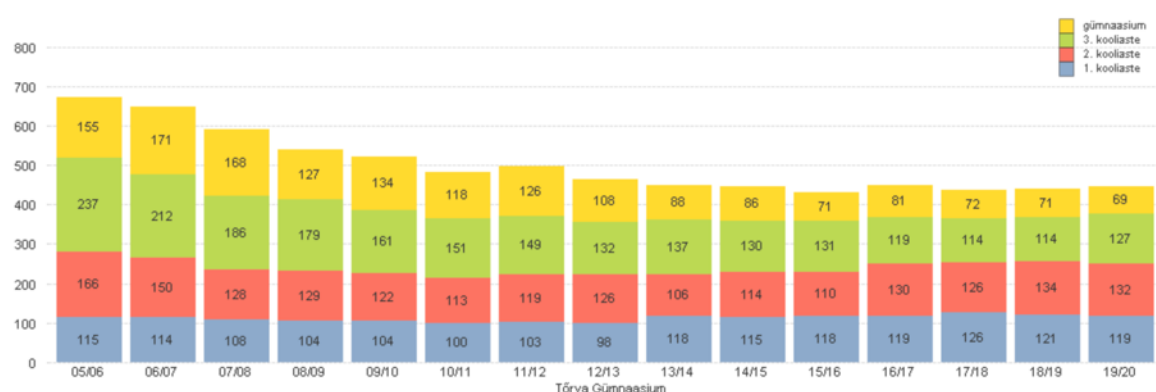
Tõrva valla sotsiaalse taristu olukorda kirjeldab KSH VTK ptk 6.3.2, tuginetud on 2018. a OÜ Geomeedia koostatud Tõrva valla arengukava aluseks olevale valla analüütilisele profiilile. Tõrva valla avalikud teenused on mitmekesised. Kuigi riigipoolne teenuste tsentraliseerimine (nt postkontori sulgemine) on avaldanud oma mõju, võib maapiirkondade kontekstis Tõrva valda pidada hea teenustasemega piirkonnaks. Piirkonna jätkuva elujõulisuse üheks märgiks on valla haridusasutustes õpilaste arvu kahanemistrendi süvenemise pidurdumine, mitmes koolis on viimastel aastatel märgata väikest tõusutrendi (vt alljärgnevad joonised 4.2.2.1 ja 4.2.2.2).

Joonis 4.2.2.1 Õpilaste arvu muutus Riidaja põhikoolis. Allikas: HaridusSilm

Joonis 4.2.2.2 Õpilaste arvu muutus Ritsa lasteaed-alkkoolis. Allikas: HaridusSilm

Joonis 4.2.2.3 Õpilaste arvu muutus Tõrva Gümnaasiumis. Allikas: HaridusSilm

Mõjude hindamine

Lähiaja trendiks teenuste kättesaadavuse valdkonnas on eeldatavasti aina enam levivad n-õ liikuvad teenused, kus teenuse pakkuja liigub hajusalt paiknevate kasutajate juurde. Samuti võib eeldada kogukonnateenuste¹⁰ osakaalu, kus kohalikud elanikud ja ettevõtjad (soovitavalt avaliku võimu ja riigi toel) teenuseid pakuvad ja korraldavad. Sellist suundumust näeb Valgamaal ka maakonnaplaneering, mille ühe ruumilise arengu põhimõttena on välja toodud olemasolevate hajusate asustumustrite säilitamine maapiirkondades. Selleks, et säilitada maapiirkondade suhteline atraktiivsus elukohana nähakse suunana teenuste paindlikke ja kogukonnapõhiseid lahendusi.

Üldplaneering toetab teenuste kättesaadavust läbi keskuste võrgule orienteeritud planeeringulahenduse. Avalikud teenused paiknevad valdavalt valla suuremates keskustes, tugevdades nende toimimist. Üldplaneering säilitab kõik ühiskondlike hoonete maa-alad, kohati on aladele määratud ka täiendavad otstarbed (nt Helme alevikus), võimaldades nende kasutamist nt ka äriliste teenuste osutamiseks jm ettevõtluseks. Mõnes keskses (nt Hummulis) on ühiskondlike hoonete maa-alasid täiendavalt määratud (küll praeguse katastri sihtotstarbe järgi, kuid hoonestamata kinnistutele). Mitmekesisemate arenguvõimaluste saavutamiseks võiks ka planeeritavatele ühiskondlike hoonete maa-aladele kaaluda täiendava otstarbe määramist ärimaa näol.

¹⁰ Vt nt Maaeluministeriumi ajaveeb <https://maablogi.wordpress.com/2013/02/11/kogukonnateenused-internetipunktist-estradini/>

Kogukonnateenuste arengut soodustab hästi ligipääsetavate ühiskasutatavate alade olemasolu. Sageli on need alad juba olemas, paiknedes mõne ühiskondliku hoone vahetuses läheduses. Lisaks on tiheasustusega aladel üldplaneering ette näinud puhke- ja virgestuse maa-alad, mis samuti osade kogukonnateenuste jaoks sobivad. Kaaluda võiks üldplaneeringuga määratavate ühiskondlike hoonete ning puhke- ja virgestusmaa-alade tingimuste täiendamist erinevate vanusgruppide liikumisvajadusi arvestava liikuvuslahenduse nõudega (kajastub keskuse maa-ala tingimustes), et tagada alade hea ligipääsetavus ka autot mittekasutavate elanike poolt.

Kokkuvõte

Üldplaneeringu lahendus toetab teenuste kättesaadavust Tõrva vallas. Kaaluda võiks ühiskondlike hoonete ja puhke- ja virgestusmaadele seatavate tingimuste täiendamist kergliiklejatele mugava ligipääsu tagamise nõudega.

4.2.3 PUHKEALADE KÄTTESAADAVUS

Puhkealadena kasutatavate alade hetkeolukorda käsitlevad KSH VTK ptk 6.2.3, 6.2.4. 6.2.5. Tõrva vald on rikas veekogude poolest, üle poole valla territooriumist on kaetud metsaga. Siinne lainjas maastik on meeldiv puhkamiseks nii elanikele kui külastajatele. Valla puhkealadeks on keskustes asuvad pargid ning väljaarendatud puhkealad, spordiplatsid ja mänguväljakud ning veekogude kaldad. Samuti on puhkeotstarbel kasutatavad hajaasustuses asuvad puhkealad ja metsad, aga ka traditsiooniliselt väljakujunenud ujumiskohad, lõkkeplatsid, matka-, suusa- ja kergliiklusteed.

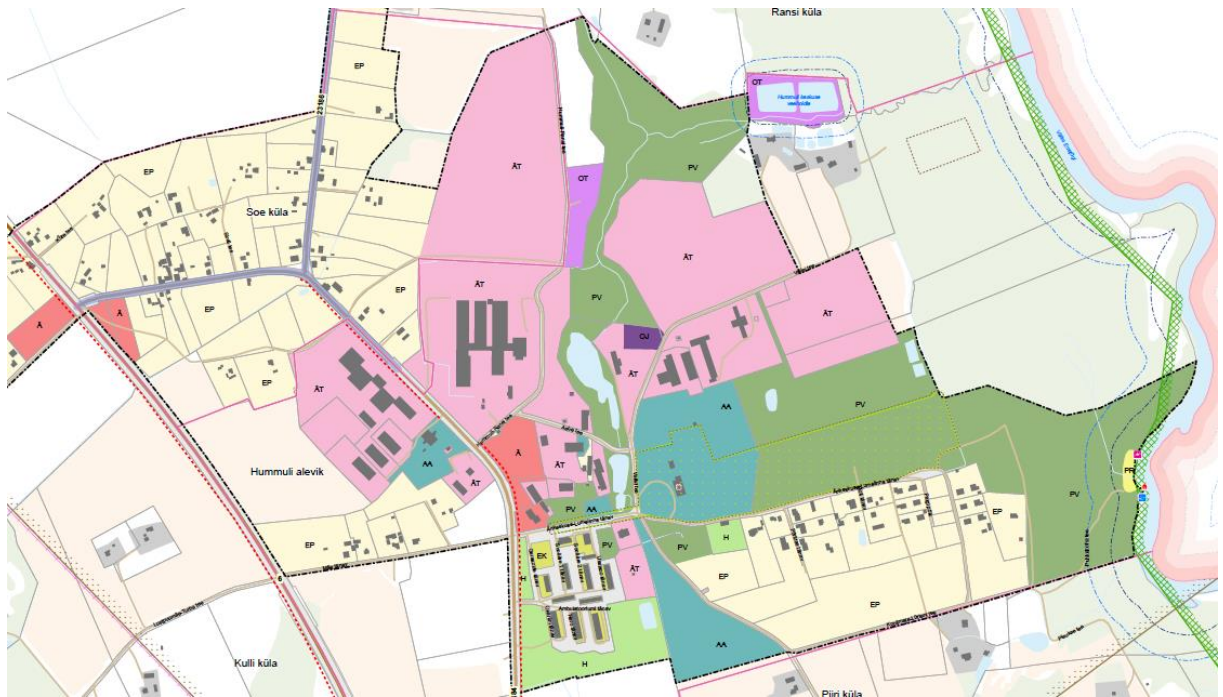
Mõjude hindamine

Planeering toetab puhkealade kättesaadavust mitmel moel – nii puhkeotstarbeliste maa-alade kavandamise läbi kui ka põhimõtete ja tingimuste seadmise teel.

Planeeringuga on seatud tingimused avaliku ruumi loomiseks ja haljastuse kujundamiseks tiheasustusega aladel (seletuskirja ptk 6.1). Kuigi üldmulje Tõrva vallast on meeldivalt roheline, on vabaõhu puhkealadele tähelepanu pööramine oluline. Tiheasustusega aladel on kavandatud puhke- ja virgestuse maa-alad. Planeeringuga seatud tingimused soodustavad nende maa-alade mitmekesisest puhkeotstarbelist kasutust. Arvestades haljastuse olulisust võiks kaaluda täiendava tingimuse seadmist olemasoleva kõrghaljastuse säilitamise vajaduse kohta puhke- ja virgestusaladel. Keskkonnapsühholoogilised uuringud näitavad¹¹, et kodu- ja töökoha lähedane rohelus aitab elanikel vähendada igapäevast stressi, lõõgastuda ja toetada toimetulekut, sh kontsentreerumisvõimet.

Hummuli alevikus on ulatuslikult määratud puhke- ja virgestuse maa-alasid. Aleviku põhjaosas paikneb planeeringulahenduse järgi puhke-virgestusmaa äri- ja tootmise maa-alade vahel (vt joonis 4.2.3.1).

¹¹ Näiteks: vt nt Bowler et al, 2010; Velarde, Fry, & Tveit, 2007; Hartig, Evans, Jamner, Davis, & Gärling, 2003; Karmanov & Hamel, 2008; van den Berg, Koole, & van der Wulp, 2003; Björk et al., 2008; Laumann, Gärling, & Stormark, 2003; Kaplan & Kaplan, 1989.

Joonis 4.2.3.1 Väljavõte üldplaneeringu lahendusest Hummuli alevikus (seisuga aprill 2020).

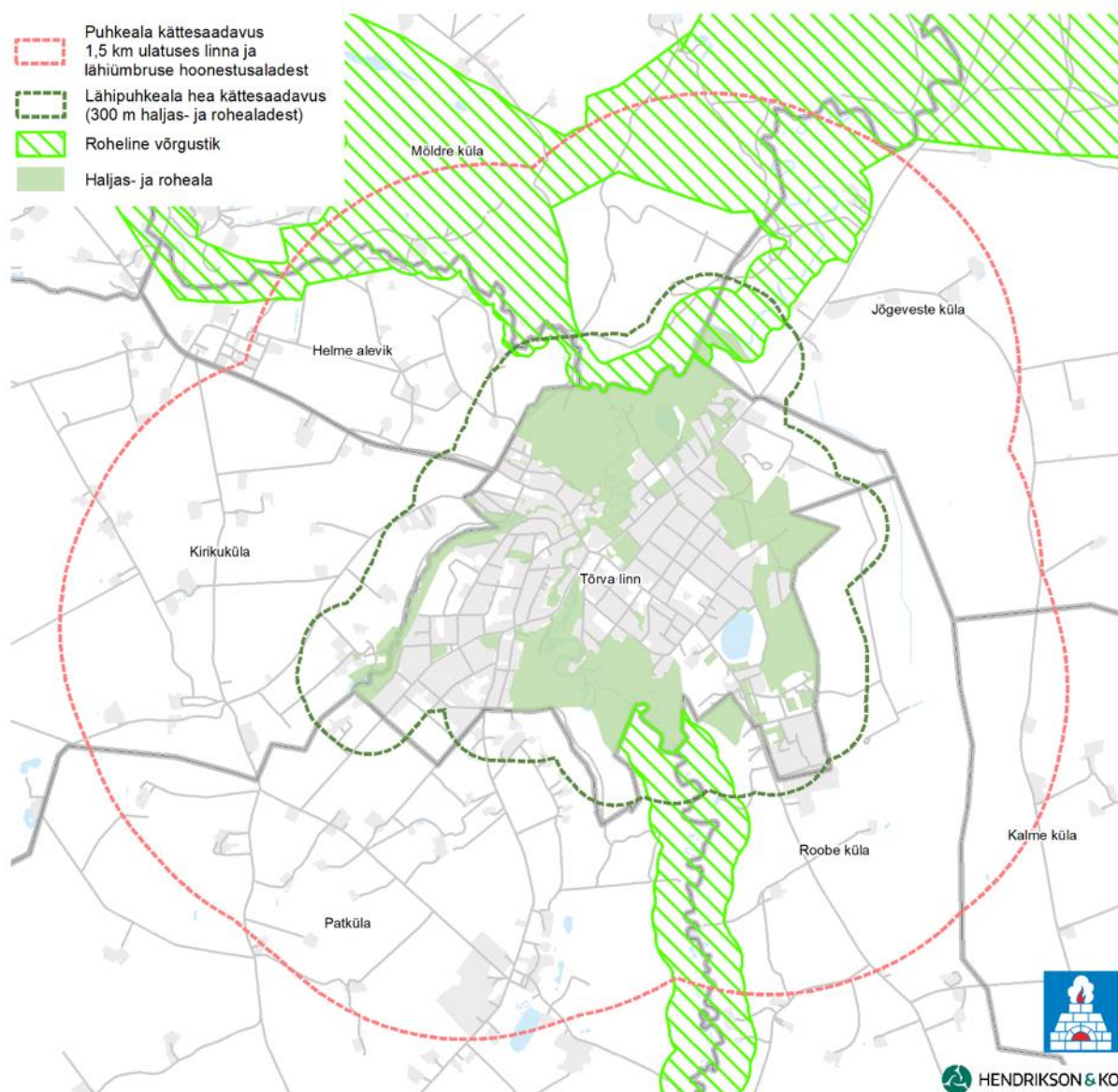
Hetkel on äri- ja tootmise maa-alad kasutusel põldudena. Üldplaneeringu lahenduse järgi võib aladele rajada ka äri- ja tootmise funktsiooni kandvat hoonestust. Puhke- ja virgestusmaana kavandatav maa-ala valla põhjaosas on kõrghaljastatud ja omab seetõttu kindlasti väärtust haljasalana.

Joonis 4.2.3.2 Kõrghaljastatud ala Hummuli aleviku põllumassiivide vahel. Allikas: Maa-amet.

Samas on küsitav Hummuli aleviku põhjaosa puhke-virgestusmaa vajadus, kuna valla idaosas on juba puhkeala koos Väike-Emajõe äärsel puhkekohaga. Eelnevalt tulenevalt on soovitatav kaaluda aleviku põhjaosas paikneva puhke-virgestusmaa-ala juhtotstarbe muutmist haljasalaks.

Üldplaneeringuga on laiendatud rohelist võrgustikku, muuhulgas arvestades ka inimkeskkonna vajadusi ja hõlmates võrgustiku koosseisu rekreatiivse iseloomuga alasid, sh arvestades lähipuhkealade vajadusega. Vastavalt rohelse võrgustiku planeerimise juhendile¹² loetakse lähipuhkeala hästi kättesaadavaks, kui selle kaugus elukohast on kuni 300 meetrit (ligikaudu 5 minuti tee jalgsi), suuremate puhkealade puhul 1,5 kilomeetri (ligikaudu 25 minuti tee jalgsi). Vaadeldes rohealade paiknemist nt Tõrva linnas ja lähialal (planeeringulahenduse väljavõtte seisuga aprill 2020), on need hästi kättesaadavad (Joonis 4.2.3.3).

Joonis 4.2.3.3. Roheliste puhkealade kättesaadavus Tõrva linnas.

¹² "Rohevõrgustiku planeerimisjuhend". Koostajad R. Kutsar, P. Metspalu, K. Eschbaum, S. Vahtrus, K. Sepp, Tallinn-Tartu 2018. Juhend annab näidete varal sisulisi ja tehnilisi soovitusi rohevõrgustiku planeerimiseks eelkõige kohalike omavalitsuste üldplaneeringute koostamisel selliselt, et oleks tagatud ruumilised eeldused elurikkuse ja ökosüsteemiteenuste kvaliteetse pakkumise võime parandamiseks või säilimiseks. https://www.keskkonnaagentuur.ee/sites/default/files/rohevõrgustiku-planeerimisjuhend_fin.pdf.

Üldplaneering kajastab ka matka- ja loodusradasid, mis on valdavalt juba olemasolevad RMK rajad. Osaliselt kulgevad rajad rohelisel võrgustikul, mille määramise üheks eesmärgiks on ka inimese puhkevõimaluste tagamine. Selleks, et rohelise võrgustiku toimimise puhkeväärtus paremini välja tuleks, võiks kaaluda rohelise võrgustiku tingimuste täiendamist, tuues välja, et soositud on rohevõrgustiku alade keskkonnahoidlik puhkemajanduslik kasutus.

Kokkuvõte ja soovitused/leevendavad meetmed

Üldplaneeringu lahenduse elluviimisega kaasneb positiivne mõju puhkealade kättesaadavusele. Positiivse mõju võimendamiseks võiks kaaluda täiendava tingimuse seadmist kõrghaljastuse säilitamise kohta puhke- ja virgestuse maa-aladel ja puhkemajandusliku kasutuse soosimise kohta rohevõrgustiku aladel. Hummuli alevikus on otstarbekas täiendavalt kaaluda aleviku põhjaosa puhke- ja virgestuse maa-ala vajadust, võimalikku määratlemist haljasalana.

4.2.4 MÕJU INIMESE VARALE

Mõjude hindamine

Tõrva valla üldplaneeringuga ei kavandata suuri uusi taristuobjekte ega olulise ruumilise mõjuga ehitisi. Valla üldplaneering suunab edasist ruumilist arengut tuginedes piirkondlikele väärtustele.

Üldplaneeringu elluviimisega kaasneb on inimese varale kaudne positiivne mõju. Läbi mõeldud maakasutuse suunamine annab nii elanikule, ettevõtjale kui ka arendajale kindlustunde ja ühtlasi teadmise, millises suunas piirkond edasi areneb. Üldplaneering määrab tihe- ja hajaasustatud alad ning edasise arendamise ja ehitamise reeglid mõlemale asustuse tüübile. See võimaldab potentsiaalsel uuel elanikul ja ettevõtjal investeerimisotsuste tegemisel toetuda planeeringus toodud maakasutusele. Tiheasustusalade määramine vallas loob eeldused tiheasustusele omaste taristute ja elukvaliteedi tekkeks, mis tõstab elanike vara väärtust. Samuti toetab elanike vara väärtuse kasvu kõrge kvaliteediga elukeskkonna kavandamine laiemalt, kus on kättesaadavad avalikud teenused, rohealad, läbimõeldult kavandatud elamualad, kergliiklusteed, transpordivõimalused jms. Hajaasustuses toetab vara väärtuse säilimist hajaasustusele omase asustusstruktuuri ja maastike väärtustamine. Planeeringus väljapakutu annab võimaluse ka omavalitsuse poolsete toetusmeetmete välja töötamiseks nt Mulgi taluhäärberite säilitamise toetuseks.

Kokkuvõte ja leevendavad meetmed

Üldplaneeringu elluviimine toob kaasa kaudse positiivse mõju inimese varale.

4.3 MAJANDUS- JA ETTEVÕTLUSKESKKOND

Tõrva valla ettevõtluskeskkonna hetkeolukorda on kirjeldatud KSH VTK ptk 6.3.4-s. Valda registreeritud ettevõtetest on 95% väikeettevõtted alla 10 töötajaga. Kolmandik ettevõtetest tegutseb põllu- ja metsamajanduse valdkonnas. Suurimaks tööandjaks on Tõrva vallavalitsus koos allasutustega (ligi 300 inimest). Vallas tegutseb mitmeid turismiettevõtteid ja puhketalusid, loomisel on Mulgi Elamuskeskus Ala külas. Ohtlikke ettevõtteid Maa-ameti kaardirakenduse andmetel seisuga aprill 2020 Tõrva vallas ei ole.

Mõjude hindamine

Üldplaneering määrab kaubandus-, teenindus- ja büroohoone maa-alad ning segafunktsioonina kaubandus-teenindus- ja büroohoone ja tootmise- ja logistikakeskuse maa-alad. Eraldiseisvaid tootmise maa-alasid ei määrata. Selline lähenemine on põhjendatud, et anda aladele laiemad

kasutusvõimalused. Samuti ei pruugi ettevõtluse lahterdamine äriks ja tootmiseks olla alati lihtsalt tehtav. Kaasnevad mõjud on reguleeritud läbi juhtotstarvete lõikes seatud tingimuste. Olulist täiendust ja positiivset mõju omavad ka avaliku ruumi ja haljastuse peatükis seatud tingimused, mh kaitsehaljastuse nõue. Üldised arengusuunad antakse taristu parendamisele, sh väiketuulikute rajamisele. Suurt tähelepanu on pööratud valla loodusväärtuste säilitamisele ja eripära väärtustamisele, mis annab head eeldused puhkemajanduse edasiseks arenguks.

Planeeringulahenduses on kavandatavateks kaubandus-, teenindus- ja büroohoone ning tootmis- ja logistikakeskuse maa-aladeks asulates määratud sageli üsna ulatuslikud alad, mis hetkel valdavalt nt põllumajanduslikus kasutuses (nt Helme ja Hummuli alevikes, Piiri külas). Kuigi sellises ulatuses reserveeritavad äri-tootmismaad ei pruugi lähiajal realiseeruda, on kahaneva elanikkonna tingimustes lähenemine õigustatud – üldplaneeringu eesmärgiks on pakkuda võimalusi ettevõtluse arendamiseks. Laiendused on ette nähtud juba toimivate ettevõtete ümbruses. Kuna seatud tingimused leevendavad ühtlasi tegevusega kaasneda võivaid mõjusid, on lahenduse üldine mõju ettevõtluskeskkonnale positiivne.

Ettevõtluse arengut hoogustab ka puhkemajandusliku ettevõtluse soosimine kogu valla territooriumil, sh ka hajaasustuses.

Kokkuvõte

Üldplaneeringu lahendusel on majanduskeskkonna ja ettevõtluse arengule positiivne mõju.

4.4 MÕJU KULTUURIPÄRANDILE

Tõrva valla kultuuripärandit on kirjeldatud KSH VTK ptk 6.3.5.

Mõjude hindamine

Üldplaneering annab üldise põhimõttena soovitusena hoida mälestistena kaitse all olevad hooned kasutuses ning tagada ümbruse heakord ja vaadeldavus. Kuna planeerimisseaduse järgi ei ole riiklike mälestiste kaitse reguleerimine omavalitsuse ülesanne, ei ole üldplaneeringu kohustus riiklike mälestiste osas täiendavate tingimuste seadmine. Planeering pöörab põhjalikku tähelepanu miljööväärtusele ja kohalikule kultuuripärandile, tuginedes muuhulgas Mulgi taluhäärberitele teostatud alusuuringule (OÜ Kase Strateegia 2020). Tingimused on seatud väärtuslike maastike säilitamiseks, sh vaadete avamiseks. Loobutud on kohaliku tähtsusega väärtuslike maastike kajastamisest. Põhjenduseks on toodud ebaselgus kaitstavate väärtuste osas. Otstarbekas on siiski välja tuua ka omavalitsuse seisukoht, kas täiendavate kaitsetingimuste seadmine oleks Tõrva valla üldiste ruumilise arengu põhimõtete vaatenurgast põhjendatud. Uusi ruumilisi arendusi, sh tootmisalasiid, mälestiste ja ka kohaliku kultuuripärandi objektide vahetusse lähedusse kavandatud ei ole.

Teadadolevalt on Muinsuskaitseamet koostamas seni avastamata arheoloogiapärandi prognoosi. Eesmärk on kaardistada arheoloogilised paigad, mis ei ole veel riikliku kaitse all. Muinsuskaitseamet analüüsib teadaolevate ja võimalike arheoloogiliselt väärtuslike alade määratlemiseks arhiivandmeid, leiuteateid ja muid ajalooallikaid (kohanimed, ajaloolised kaardid, geoloogiline andmestik jms). Analüüsi eesmärk on märgilistele muististele säilimistingimuste määratlemine ja alade piiritlemine, kus kaevetööde eel (ehitamine, kaevandamine jms) tuleb läbi viia arheoloogilised uuringud maastikul. Arheoloogiapärandi prognoosi tulemusel märgitakse kaardil ära alad, kus analüüsitud andmete kohaselt kõige tõenäoselt võib olla säilinud jälgi muinas- ja keskaegsetest asustusüksustest (sh elupaigad, matmispaigad, tööpaigad jne). Analüüsi valmides antakse andmed üle omavalitsusele. Käesoleval hetkel puuduvad Tõrva valla osas avastamata arheoloogiapärandi prognoosi ruumiandmed, seetõttu ei ole üldplaneeringuga seatud ka aladele täiendavaid tingimusi. Avastamata arheoloogiapärandi väärtustamiseks oleks oluline, et vastav info oleks avalikult kättesaadav. Juhul, kui analüüsi tulemused

ei valmi üldplaneeringu koostamise ajal, ei saa aga teemat ka konkreetsete tingimustena lisada planeeringu materjalidesse, sest jääb ebaselgeks, kus tingimused rakenduvad.

Kokkuvõte ja soovitused

Kultuuripärandi väärtustamise läbi omab planeeringulahenduse elluviimine kultuurilisele keskkonnale kaudset positiivset mõju.

4.5 KESKKONNATERVIS

4.5.1 MÜRA JA VIBRATSIOON

Müra normväärtused

Alates 1. veebruarist 2017. a reguleerib välisõhus leviva müra normväärtusi keskkonnaministri 16. detsembri 2016. a määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“. Määruse nõudeid tuleb täita planeerimisel ja ehitusprojektide koostamisel, samuti müratundlikel aladel olemasoleva müraolukorra hindamisel. Määrust ei kohaldata alal, kuhu avalikkusel puudub juurdepääs ja kus ei ole püsivat asustust, ning töökeskkonnas, kus kehtivad töötervishoidu ja tööohutust käsitlevad nõuded.

Otseseks normtasemetega võrdluseks kasutatakse müra hinnatud taset ehk etteantud ajavahemikus määratud müra A-korrigeeritud tase, millele on tehtud parandusi, arvestades müra tonaalsust, impulssheli või muid asjakohaseid tegureid.

Eesti seadusandluses kasutatakse müra kriteeriumitena peamiselt kaht näitajat: päevane (7.00–23.00) ja öine (23.00–7.00) müra hinnatud tase:

- müra hinnatud tase päeval – L_d (7.00-23.00), sh lisatakse öhtusel ajavahemikul (19.00-23.00) tekitatud mürale parandus +5 dB,
- müra hinnatud tase öösel – L_n (23.00-7.00).

Eraldi normatiivid on kehtestatud liiklus- ja tööstusmürale. Tööstusmüra normid on üldjuhul rangemad kui vastavad liiklusmüra normväärtused, kuna tehnoomadete müra spektraalseid omadusi (näiteks võimalik tonaalne ja/või ebaühtlase tekkega müra) peetakse mõnevõrra häirivamaks kui tavapärasest sõiduvahendite müraspektrit.

Tööstusmüra eespool nimetatud määruse tähenduses on müra, mida põhjustavad paiksed müraallikad. Liiklusmüra on müra, mida põhjustavad regulaarne auto-, raudtee- ja lennuliiklus ning veesõidukite liiklus. Regulaarsest liiklusest põhjustatud müra normtasemetega kehtestamisel on arvestatud keskmise liiklussagedusega aastaringelt või regulaarse liiklusega perioodi vältel.

Atmosfääriõhu kaitse seaduse kohaselt määratakse müratundlike alade kategooriad vastavalt üldplaneeringu maakasutuse juhtotstarbele järgmiselt:

- I kategooria – virgestusrajatiste maa-alad ehk vaiksed alad,
- II kategooria - haridusasutuste, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeasutuste ning elamu maa-alad, rohealad,
- III kategooria – keskuse maa-alad,
- IV kategooria – ühiskondlike hoonete maa-alad.

Lisaks on *atmosfääriõhu kaitse seaduses* defineeritud ka maa-alade kategooriad, mida ei loeta müratundlikeks aladeks ning mille puhul keskkonnaministri 16. detsembri 2016. a määruse nr 71 nõudeid ei rakendata:

- V kategooria – tootmise maa-alad,
- VI kategooria – liikluse maa-alad.

Tõrva valla üldplaneeringuga määratakse maa-alade mürakategooriad järgmiselt:

- puhke- ja virgestusehitise, puhke- ja virgestuse maa-ala – I kategooria;
- pere- ja ridaelamu ning korterelamu maa-ala, ühiskondliku hoone (müra tundlikud ühiskondlikud hooned, nt haridus-, tervishoiu- ja hoolekandeesused) maa-ala, rohealad (välja arvatud rohealad, mis on planeeritud kaitsehaljastusena toimimaks puhvrina müra, visuaalsete ja mentaalsete mõjude puhul) – II kategooria;
- keskusealad, segafunktsiooniga maa-alad (elamu- ja ärimaa segafunktsioon) – III kategooria;
- ühiskondliku hoone (müra suhtes vähem tundlikud hooned ehk bürood, teenindus- ja ametiasutused jne) maa-ala – IV kategooria (III ja IV kategooria alade normid on samaväärsed, nii et neid alasid võib ka koos käsitleda);
- tootmise, kaubanduse, aianduse, sadama, jäätmekäitluse ja logistikakeskuse maa-ala – V kategooria (rakendatakse töötervishoiu ja tööohutuse nõudeid, keskkonnaministri 16. detsembri 2016. a määrus nr 71 nõudeid ei rakendata);
- liikluse maa-alad ja teed – VI kategooria (keskkonnaministri 16. detsembri 2016. a määrus nr 71 nõudeid ei rakendata).

Müra tundlike alade kategooriate määramisel võib teatud olukordades tekkida raskusi elamumaadele asjakohase müra tundliku ala kategooria määramisega, kuna elamumaad (ja eluhooned) võib lugeda nii II kategooria kui ka III kategooria aladeks. Soovitav on lähtuda järgmisest jaotusest:

- Puhtakujulistes elamupiirkondades (samuti maatulundusmaal asuvad eluhooned), kus ei paikne muu kõrvalfunktsiooniga (äri, teenindus, tootmine) alasid, on üldjuhul asjakohane II kategooria alade nõuete rakendamine;
- Asulate keskustes paiknevate elamumaade puhul ning segafunktsiooniga piirkondades paiknevate eluhoonete puhul on reeglina asjakohane müra normväärtuste rakendamisel lähtuda III kategooria (keskuse ala, kus paiknevad nii elamud ja ühiskasutusega hooned, kui ka kaubandus-, teenindus- ja tootmisettevõtted) nõuetest.

Lisaks eespool kirjeldatud müra tundlike alade erinevatele kategooriatele kasutatakse planeeringutes ja projekteerimisel järgmisi müra normtasemetega liigitusi, mis kehtivad kõigi müra tundlike alade kategooriate (I...IV) kohta:

- müra piirväärtus – suurim lubatud müratase, mille ületamine põhjustab olulist keskkonnahäiringut ja mille ületamisel tuleb rakendada müra vähendamise abinõusid,
- müra sihtväärtus – suurim lubatud müratase uute planeeringutega aladel. Planeeringust huvitatud isik tagab, et müra sihtväärtust ei ületata.

Olemasolevas olukorras müra normatiivsuse hindamisel, samuti uute üksikhoonete projekteerimisel olemasolevatel hoonestatud aladel, tuleb üldjuhul lähtuda piirväärtuse nõuetest.

Müra sihtväärtuse nõude täitmine tuleb eesmärgiks seada eelkõige hoonete hoovipoolsetel õuealadel, laste mänguväljakutel ning puhkeotstarbega piirkondades. Samuti tuleb müra sihtväärtuse tagamine võtta eesmärgiks uute laiaulatuslikke elamu- või puhkealade planeerimisel väljaspool tiheasustusala varem hoonestamata piirkondades.

Teede- ja tänavate äärsete hoonete teepoolsel fassaadil on üldjuhul asjakohane lähtuda müra piirväärtusest ning nii olemasolevate kui planeeritavate hoonete puhul rakendada ehituslikke meetmeid (akende helipidavuse parandamine, fassaadikonstruktsioonide helipidavuse tõstmine), mis tagavad head tingimused hoonete siseruumides.

Järgnevas tabelites on toodud liiklus- ja tööstusmüra normväärtused (välisõhus) erinevate kategooriate lõikes päeval ja öösel.

Tabel 4.4.1.1 Liikluse müra normtasemed (päeval/öösel, dBA)

Ala kategooria üldplaneeringu alusel	I virgestusrajatiste maa- alad ehk vaiksed alad	II haridusasutuste, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande- asutuste ning elamu maa-alad, rohealad	III keskuse maa-alad IV ühiskondlike hoonete maa-alad
Müra sihtväärtus	50/40	55/50	60/50 65 ¹ /55 ¹
Müra piirväärtus	55/50	60/55 65 ¹ /60 ¹	65/55 70 ¹ /60 ¹

¹lubatud müratundlike hoonete sõidutee poolisel küljel

Tabel 4.4.1.2 Tööstuse müra normtasemed (päeval/öösel, dBA)

Ala kategooria üldplaneeringu alusel	I virgestusrajatiste maa- alad ehk vaiksed alad	II haridusasutuste, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande- asutuste ning elamu maa- alad, rohealad	III keskuse maa-alad IV ühiskondlike hoonete maa-alad
Müra sihtväärtus	45/35	50/40	55/45
Müra piirväärtus	55/40	60/45	65/50

Lühiajaliste mürasündmustega kaasnev liikluse müra maksimaalne (hetkeline) helirõhutase müratundlike hoonetega aladel $L_{pA,max}$ ei tohi ületada päeval 85 dB(A) ja öösel 75 dB(A).

Müratundlike hoonete siseruumide müra normtasemed on kehtestatud sotsiaalministri 04.03.2002 määrusega nr 42 „Müra normtasemed elu ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid“.

Müra mõju hindamine

Tõrva vald tervikuna ei ole keskkonnamürast (sh liiklus-, tööstusmüra) laialdaselt mõjutatud. Suure liikluskoormusega teid valla territooriumil ei leidu, ka tihedama liiklusega piirkondades (Valga-Uulu tee Tõrva linna lähedastest lõikudes) ei ületa aasta keskmine ööpäevane liikluskoormus 3000 sõidukit (2019. a Maanteeameti andmed). Valla territooriumil leidub üksikuid ettevõtluspiirkondi, mille puhul on esinenud elanike kaebusi seoses mürahäiringutega. Sellest lähtuvalt toodi üldplaneeringu lähteülesandes välja vajadus hinnata müraolukorda järgmistes piirkondades: Linna küla tööstuspiirkonnas, Tõrva linnas Tööstuse tn ümbruses, Patkülas Helme Graanul OÜ/Helme Energia tootmisala ümbruses.

Liiklusmüra

Tõrva valda läbivatest teedest võib suurema liikluskoormuse ja ka mõju ulatuse poolest välja tuua eelkõige T6 Valga-Uulu maantee, mille liikluskoormus Tõrva valla territooriumil oli 2019. a Maanteeameti liiklusloenduse andmetel lõiguti 1722 autot (Helme-Ala vaheline lõik, sh 15% raskeliiklust) kuni 2910 autot ööpäevas (Tõrva-Helme vaheline lõik, sh 6% raskeliiklust). Rohkem kui 1000 sõidukit (lõiguti 1231...1379 sõidukit, sh 6...8% raskeliiklust) ööpäevas liigub veel T73 Tõrva-Pikasilla teel. Teiste teede liikluskoormus jääb alla 1000 auto ööpäevas, mille puhul ei saa rääkida olulisest pidevast mürahäiringust.

Uute müratundlike alade (elamud, ühiskondlikud hooned, puhkealad) planeerimisel on soovitatav müratundlike hoonete ning maantee vahel ette näha piisavad puhveralad, mis tagavad müra normväärtustele vastava olukorra.

Hinnangulised¹³ põhimaanteede müratsoonide ulatused, kus ei ole soovitatav ilma müra vähendavaid meetmeid rakendamata uusi müratundlikke alasid ette näha (lähtudes iga maantee suurima liikluskoormusega lõigust):

- põhimaantee nr 6 Valga-Uulu kiiruspiirangu 90 km/h alas ca 80...90 m ja kiiruspiirangu 50 km/h alas ca 40...50 m;
- tugimaantee nr 73 Tõrva-Pikasilla kiiruspiirangu 90 km/h alas ca 40...50 m ja kiiruspiirangu 50 km/h alas ca 25 m.

Toodud puhveralad tagavad uute planeeritavate alade rangeimale nõudele ehk välisõhu müra sihtväärtusele vastavad tingimused ilma täiendavaid meetmeid rakendamata. Puhveraladega mitte arvestamine ja müratundlike alade/hoonete rajamine teedele lähemale on lubatud ainult juhul, kui rakendatakse leevendavaid meetmeid, nt müratõkkeid ja/või rangemaid nõudeid hoonete välispiirde heliisolatsioonile (nt juhul kui teepoolisel õuealal aktsepteeritakse kõrgemat mürataset ning head tingimused tagatakse eelkõige siseruumides).

Asulasisesid teelõike võib käsitleda ka linnatänavana, kus tänaväärse hoonestuse (sh äri- ja elamumaa segahoonestusalad) rajamine on teatud juhtudel siiski otstarbekas ja lubatud ka teele lähemal (nt rakendades tugevdatud heliisolatsioonimeetmeid). Uute müratundlike alade planeerimisel maanteede läheduses (eelkõige eespool toodud müratsoonides) tuleb hinnata müraolukorda ning vajadusel näha ette müra vähendamise meetmed.

Olemasolevate müratundlike alade ning välja kujunenud hoonestuse puhul on lubatud kõrgem müratase (ehk piirväärtuse nõuetele vastav olukord) ning liiklusmüra piirväärtus on vaadeldavate liikluskoormuste korral reeglina tagatud. Üldplaneeringuga ei kavandata ka uute suure liikluskoormusega ühenduste või ümbersõitude rajamist, mis võiks kaasa tuua mürahäiringu uutes piirkondades.

Üldiselt prognoositakse põhimaanteede osas lähima paarikümne aasta jooksul liikluskoormuste suurenemist kuni ca 1,5 korda, mis tooks teoreetiliselt kaasa 1,5...2 dB suuruse mürataseme (müra hinnatud tase päeval ja öösel) tõusu teede ääres (võrdluseks nt liikluskoormuste kahekordne tõus toob

¹³ Müratsoonide ligikaudsed ulatused arvatati keskkonnamüra leviku modelleerimise spetsiaaltarkvaraga SoundPLAN 8.1, kasutades arvutusmeetodit "NMPB-Routes-96".

kaasa hinnatud mürataseme suurenemise ca 3 dB võrra). Tõrva valda läbivate teede puhul siiski nii suurt kasvu ette näha ei ole.

Suure liikluskoormusega (rohkem kui 3 miljonit sõidukit aastas ehk ca 8220 sõidukit ööpäevas) teelõigud kuuluvad Maanteeameti poolt iga 5 a järel koostatava strateegilise mürakaardi ning müra vähendamise tegevuskava uuringuobjektide hulka. Tõrva valda läbivad maanteelõigud ei ole suhteliselt väikeste liikluskoormuste tõttu kaasatud strateegiliste mürakaartide koostamisse, mille raames koostatavas müra vähendamise tegevuskavas määratakse ka müra vähendavad meetmed (üldjuhul müratõkked) tee läheduses kõige kriitilisematel aladel asuvate eluhoonete puhul.

Võimalikest liikluse müra tekke vähendamise meetmetest võib välja tuua kiirusepiirangud (üldjuhul juba rakendatakse asulate läbimisel) ja raskeliikluse liikumise piiramise või ümbersuunamise, kuid nt viimati nimetatud meetmete (piirangud raskeliikluse liikumisele) kasutamine ei ole praktikas alati võimalik (põhimaanteedel on need meetmed üldjuhul välistatud, kuna põhimaanteede eesmärk on kiire ühenduse tagamine, samuti raskeliikluse teenindamine) ning meetmete mõju on seetõttu piiratud.

Tihti on maanteede puhul ainsateks reaalseteks tuntava mürahäiringu vähendamise võimalusteks (mis võivad kaasa tuua selgelt tajutava efekti) müratõkete rajamine (arhitektuurse sobivuse korral, kuid nõuab märkimisväärseid investeeringuid) või hoonete teepoolse välispiirde helipidavuse parandamine (eelkõige asulasiseses piirkonnades, kuna müratõkked ei ole nt korrusmajade puhul reeglina efektiivsed).

Müra suhtes tundlikuma funktsiooniga hoonete ja pindade rajamisel tuleb järgida standardit *EVS 842:2003 Ehitiste heliisolatsiooninõuded. Kaitse müra eest* ning tagada head tingimused hoonete siseruumides.

Eramajade puhul on müratõkete rajamine üldjuhul müra vähendamise suhtes efektiivne lahendus, praktikas võib kõrgete ning kallite müratõkkeseinte ehitamisest otstarbekamaks osutuda olemasolevate teeäärsete piirdeaedade kõrgemaks ehitamine ja tihendamine.

Kaudseteks müra vähendamise meetmeteks on ühistranspordi ja jalg- ning kergliiklusteede arendamise ja kasutamise soosimine, mida üha enam ka praktiseeritakse, kuid mille kohene mõju on samas suhteliselt väike ning soodne efekt avaldub pigem pika aja jooksul.

Oluline mürahäiringute vähendamise meede on aga just sobiva maakasutuse planeerimine. Planeerimise käigus ei vähendata reeglina küll müra teket, kuid võimaldatakse müratundlike alade isoleerimist peamistest müraallikatest ning sel moel on võimalik hilisemaid müraprobleeme vältida.

Tööstusmüra

Üldplaneeringu lähteülesandes toodi välja vajadus hinnata müraolukorda Linna küla tööstuspiirkonnas, Tõrva linnas Tööstuse tn ümbruses ning Patkülas Helme Graanul OÜ/Helme Energia tootmisala ümbruses. Vastav hinnang, mürakaardid ning müra mõõtmise tulemused on toodud KSH aruande lisa (Lisa 2. Tõrva valla tööstusalade mürauring). Nimetatud piirkondade puhul ei kavandata üldplaneeringuga täiendavat konfliktset maakasutust (uusi müratundlike alasid ei kavandata nimetatud tööstusalade läheduses) ning mürast mõjutatud alade ning elanike hulk seega ei suurene.

Tööstustegevuse puhul tuleb üldplaneeringus lähtuda eelkõige sellest, et uute tööstustevõtete rajamisel või olemasoleva tööstustegevuse laiendamisel ei põhjustataks ülenormatiivset mürataset naaberladel. Vajadusel tuleb juba planeerimis- ja projekteerimisetapis ette näha müra vähendavad meetmed. Samuti tuleb võimalusel vältida uute müratundlike alade rajamist müra tekitavate tööstusalade lähedusse (või rakendada asjakohaseid mürakaitsemeetmeid). Eriti tähelepanelik tuleb olla ööpäevaringselt töötavate ettevõtete puhul, kuna öise puhkeaja müranormid on oluliselt rangemad kui päeval.

Tööstust on soovitatav arendada eelkõige olemasolevates tootmispiirkonnades ja suuremate teede ääres, mis võimaldab transpordivood suunata otse maanteele müra- ja saastetundlike alasid läbimata.

Elamupiirkondade lähistel on üldjuhul soovitatav vältida olulise negatiivse mõjuga tööstusobjektide arendamist, lubatud on arendada vähese ebasoodsa mõjuga (müra, õhusaaste) tööstus- ja tootmisharusid, mille mõju ei ulatu hoonetest väljapoole. Juhul, kui võib eeldada olulise mõju levimist tootmisaladest/hoonetest väljapoole (nt rasketööstus, 24h töötav puidutööstus), on oluline välja töötada leevendusmeetmed.

Elamupiirkondade ja tööstusalade vahele on soovitatav planeerida puhveralad, võimaluse korral kasutada kõrghaljastust. Haljastuse minimaalne laius müra vähendava meetmena toimimiseks on üldjuhul 30...50 m ning lisaks puudele tuleks istutada ka tihe põõsastik. Siiski on haljastuse rajamise korral üldjuhul keeruline tagada kogu puhverala ulatuses (ning aastaringselt) piisavat müra tõkestamise efektiivsust, samas avaldub haljastuse täiendav soodne mõju võimalike visuaalsete häiringute vähendajana. Kaitsehaljastus võib olla kitsam ning sellest võib loobuda, kui kasutatud on teisi piisavaid meetmeid häiringute leviku tõkestamiseks.

Elamupiirkondades ei ole üldjuhul lubatud ärilisel eesmärgil regulaarsete mürarikaste (ehk müra normväärtust ületavate) tööde teostamine (nt perioodiline väikeettevõtlus sh saetööd, mida ei tehta ainult enda tarbeks). Vastavate tegevuste sobivuse hindamisel tuleb lähtuda mürarikaste tööde teostamise sagedusest, kestusest, mürataseme tugevusest, müra normväärtustest ning avaliku korra reeglitest.

Rasketööstusettevõtete ja olulise ruumilise mõjuga objektide asukoha valikul tuleb järgida ohutuid kaugusi elamu- ja puhkealade suhtes ning rakendada ebasoodsaid mõjusid leevendavaid meetmeid (nt puhvertsoonid või müratõkkemeetmed).

Karjäärid

Hooajaliselt võivad häiringuid põhjustada tööd erinevates valla territooriumil asuvates karjäärides. Üldjuhul on päevasel ajal töötavate olemasolevate karjääride puhul piisav vahemaa normatiivse müraolukorra (ehk piirväärtusele vastava olukorra) tagamiseks 50...150 m (olenevalt maastiku eripärast ning töötavate masinate arvust). Ööpäevaringselt töötavate karjääride puhul on vajalik puhverala ulatus oluliselt suurem – olenevalt maastiku eripärast ning töötavate masinate arvust võib öiste tegevuste korral normväärtuste tagamiseks vajalik puhverala ulatuda suurusjärku ca 250...500 m.

Uute karjääride kavandamisel on normatiivse müraolukorra (ehk sihtväärtusele vastav olukord) tagamiseks vajalik puhverala üldjuhul suurem, kuna uute objektide kavandamisel tuleb tagada paremad tingimused (müra sihtväärtus) kui välja kujunenud maakasutuse korral (piirväärtus). Võimalikke mõjusid (sh normtasemele vastava tugevusega müra leviku ulatuse hindamine olenevalt mürarikka tööprotsessi teostamise asukohast, lokaalsest maastikust ning elamualade paiknemise kaugusest) tundlikele aladele tuleb uute karjääride kavandamisel hinnata päevase tööajaga karjääri puhul kuni ca 300...500 m kaugusel ning ööpäevaringse tööajaga karjääri puhul kuni ca 500...1000 m kaugusel mäeeraldisest.

Vibratsioon

Maapinna kaudu leviva (pinnase)vibratsiooni hindamisel lähtutakse Sotsiaalministri 17.05.2002. a. määrusega nr 78 „Vibratsiooni piirväärtused elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning vibratsiooni mõõtmise meetodid” kehtestatud nõuetest, mis peavad silmas eelkõige inimeste ja eluhoonete kaitset.

Tööstusobjektide (nt rasketööstus) puhul võib vibratsioon olla oluliseks teemaks eelkõige juhul, kui vibratsiooni tekitav masin/seade asub vahetult eluhoone kõrval (nt lähima paarikümne meetri raadiuses). Arvestades tööstusalade paiknemist, ei ole Tõrva vallas normaalrežiimil töötavatest tootmisettevõtetest ja muudest tööstusalal asuvatest objektidest (samuti karjääridest) lähtuv vibratsioon (maapinna võnked) reeglina norme ületav ega ohtlik inimestele või naaberhoonete seisukorrale. Teoreetiliselt võib vibratsioon, mis tööstusalade (sh karjäärid) territooriumilt välja ulatub, olla seotud peamiselt raskeveokite liiklusega. Tavapärase tööstushoonete ekspluateerimise korral ei kujune väljaspool hoonestust maapinna kaudu levivat vibratsiooni taset, mis mõjutaks elanike heaolu või naaberhoonete seisundit.

Autoliiklusega kaasnev vibratsioon on reeglina samuti vähem aktuaalne teema kui samast teest lähtuv müra. Heas seisukorras teede korral ei ole põhjust eeldada liiklusest tingitud vibratsiooni tasemeid, mis küündiks eluhoonete piirväärtuste lähedale või võiks põhjustada kahjustusi olemasolevatele hoonetele. Halvas seisus (auklik või vajunud teepind) teede läheduses võib raskeveokite möödaskäigu korral maapinna kaudu leviv vibratsioon olla tajutav ka juhul, kui vibratsioonitasemed on madalamad kui vastav piirväärtus.

Seega on antud kontekstis vibratsioonimõjude vältimiseks oluline eelkõige teede korrashoid ning raskeveokitele kiiruspiirangute, kindlate liikumiskoridoride ning liiklemiskellaegade määramine, mida üldjoontes rakendatakse juba käesoleval ajal.

Kokkuvõtlik hinnang ja täiendavad soovitused

Kokkuvõttes on üldplaneering suunatud eelkõige uute müra ja vibratsiooni konfliktalade tekke vältimisele. Tööstust arendatakse peamiselt olemasolevates tööstuspiirkondades, transiitmagistraali ja suuremate teede ääres, mis võimaldab transpordivood suunata otse maanteele müra- ja saastetundlike alasid läbimata. Üldjuhul ei kavandata uusi müratundlike objekte (elamud, mänguväljakud, lasteasutused, koolid, hooldekodud) tihedama liiklussagedusega teede lähedusse. Uute müratundlike objektide kavandamisel suurema liiklussagedusega teede läheduses tuleb arendustegevusest huvitatud isikul hinnata müraolukorda (kas eksperthinnangu kujul või vajadusel müra levikut modelleerides) ning näha ette meetmed heade tingimuste tagamiseks. Müra suhtes tundlikuma funktsiooniga hoonete ja pindade rajamisel on soovitatav järgida kehtivat ehitiste heliisolatsiooninõudeid käsitlevat standardit ning tagada head tingimused hoonete siseruumides.

Uute tööstusalade (sh karjäärade) rajamisel müratundlike alade lähedusse (või vastupidi – uute müratundlike alade rajamisel tööstusalade ning karjäärade lähedusse) tuleb hinnata (eksperthinnang või modelleerimine) müraolukorda olenevalt konkreetse tegevuse iseloomust ja vajadusel rakendada asjakohaseid mürakaitsemeetmeid, eriti tähelepanelik tuleb olla ööpäevaringselt töötavate ettevõtete puhul. Ühest puhverala suurust on üldplaneeringu raames raske välja tuua, iga objekti puhul tuleb lähtuda konkreetsest olukorrast, nt kas tegemist on olulise mõjuga tootmisega, kas mürarikkad tegevused toimuvad ainult tootmishoone sees või leidub olulisi müraallikaid ka hoonetest väljaspool, kas esineb öist müra. Võimalusel tuleb elamualade ja tööstuspiirkondade vahele jätta rohelised puhveralad (soovituslikult vähemalt 30...50 meetri laiused), mis toimivad nii visuaalse barjäärina kui teatud määral ka müra vähendamise meetmena.

Kaudseteks müra vähendamise meetmeteks on ühistranspordi ja jalg- ning kergliiklusteede arendamise ja kasutamise soosimine (millega planeering arvestab), mille soodne mõju (nt liikluskoormuste kasvu pidurdumine) avaldub eelkõige pikema aja jooksul.

Üldplaneeringus eespool toodud meetmetega arvestamise korral ei ole KSH töögrupil täiendavaid soovitusi ja meetmeid müra negatiivse mõju vähendamiseks ja vältimiseks.

4.5.2 HEITED ÕHKU, VÄLISÕHU KVALITEET

Olemasoleva olukorra ülevaade

Peamisteks välisõhu seisundit mõjutavateks teguriteks on transpordist ja tootmistegevusest tulenev õhusaaste. Elamupiirkondades võib esineda ka majade kütisel kasutatavate kütuste põletamisest tekkivat saastet.

Keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS andmetel oli seisuga 09.04.2020 Tõrva vallas saasteainete välisõhku väljutamiseks registreeritud keskkonnaloo kohutusega käitiste¹⁴ koguarv 9, keskkonna-kompleksloa kohustusega käitiseid 3 (Soe veisefarm Hummuli alevikus, Tõntso veisefarm Koor külas ja Asu veisefarm Piiri külas) ja 1 paikse heiteallika registreeringuga käitaja¹⁵ (Helme alevik). Välisõhu kvaliteeti mõjutavad registreeritud paiksed heiteallikad on koondunud valdavalt Tõrva linna ja selle lähiümbrusesse (Patküla, Möldre küla ja Linna küla) ning Hummuli alevikku ja selle lähiümbrusesse (Kulli küla ja Piiri küla).

Väljastatud keskkonnalubade alusel võib järeldada, et saasteainetele kehtestatud õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtuseid väljaspool käitiste tootmisterritooriumite piire ei ületata. Samas on valdavalt käitiste väljastatud keskkonnaload perioodil enne 2017. aastat (01.01.2017 jõustus atmosfääriõhu kaitse seadus ja kehtestati uued nõuded saasteainete heitkoguste ja tekkivate saastetasemete hindamiseks, sh erinevate käitiste koosmõjus).

Mõjude hindamine

Olemasolevad tootmise ja ettevõtluse maa-alad paiknevad peamiselt Valga-Uulu põhimaantee lähialas. Ruumilise arengu põhimõtte järgi on olemasolevat ettevõtluskeskkonda arvestades tootmis- ja ettevõtluse perspektiiviga piirkonnad eelkõige Helme alevik, Hummuli alevik, Linna küla ja Riidaja küla (st valdavalt samuti Valga-Uulu põhimaantee lähedale) ning valla keskusena ka Tõrva linn. Nii Tõrva linnas kui teistes piirkondades suunatakse ettevõtlust arvestades juba tegutsevate ettevõtete paiknemist. Seega soovitakse planeeringuga viia tootmistegevus tundlikest aladest eemale (nt elamualadest) ning tootmistegevust arendatakse eelkõige olemasolevates piirkondades (st üldplaneering on suunatud eelkõige õhusaaste konfliktalade tekke vältimisele).

Atmosfääriõhu kaitse seadus § 73 lg 2 näeb ette, et kui õhukvaliteedi tase ületab või tõenäoliselt ületab ühe või mitme saasteaine kohta kehtestatud õhukvaliteedi piir- või sihtväärtust või nende ületamise lubatud kordade arvu kalendriaastas või piirväärtuse lubatud ületamise määra, tuleb kohalikul omavalitsuse üksusel koostada õhukvaliteedi parandamise kava. Vastavalt § 73 lg 5 teavitab õhukvaliteedi piir- või sihtväärtuse ületamisest kohaliku omavalitsuse üksust Keskkonnaministeerium. Tõrva vallas ei ole piirkondi, mille kohta tuleb atmosfääriõhu kaitse seaduse § 73 alusel koostada välisõhu kvaliteedi parandamise kava. Kuigi enamus keskkonnalubasid on väljastatud enne 2017. aastat ning Tõrva vallas tervikuna ei ole tehtud piirkonda iseloomustavat uuringut erinevate heiteallikate heite koosmõjust ja võimalikest maksimaalsetest saasteainete saastetasemest (nt NO₂, CO ja tahked osakesed), ei ole olemasolevaid andmeid arvestades probleeme välisõhu kvaliteediga. Tegemist ei ole piirkonnaga, mille puhul võiks eeldada ka lõhna häiringutaseme ületamisi. Uute keskkonnalubade väljastamisel lähtutakse õhukvaliteedi hindamisel hajumisarvutuse piirkonda jäävate keskkonnaluba, keskkonnakompleksluba või registreeringut omavate käitiste andmetest ja vajaduse korral välisõhu seire andmetest¹⁶.

Võimalike potentsiaalsete lõhnahäiringutega seotud tegevused asuvad Hummuli alevikus ja selle lähiümbruses (veisefarmid Hummuli alevikus ja Piiri külas ning loomsete jäätmete käitlemine Kulli külas) ning puidutööstused Tõrva linnas, Patkülas, Möldri külas ja Linna külas. Uued potentsiaalsed lõhnahäiringutega seotud tegevused suunatakse tundlikest aladest eemale. Kehtivate õigusaktide kohaselt¹⁷ tekib lõhnaainete paiskamisest välisõhku elanikele soovimatu lõhnataju (st lõhn ületab häiringutaseme), kui tuvastatakse, et lõhnaine tekitatud lõhnatunnid ületavad 15% aasta kogutundidest. Lõhna taset on võimalik hinnata ka arvutuslikult. Siinjuures ei sätesta atmosfääriõhu kaitse seadus otseseid piiranguid planeerimistegevusele 15 % lõhnatundide piirkonnas. Samas kui lähtuda

¹⁴ Käitis on keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 6 lg 1 tähenduses paikne või liikuv tehniline üksus, milles toimub tootmistegevus või tootmisega võrdsustatav, tootmisega otseselt liituv ja sellega tehnilist seost omav tegevus, millega kaasneb saastamine või saastatus.

¹⁵ Käitaja on keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 6 lg 1 tähenduses isik, kes käitab või valdab käitist, kontrollib selle tööd ja vastutab käitise tehnilise toimimise eest.

¹⁶ Atmosfääriõhu kaitse seaduse § 43.

¹⁷ Atmosfääriõhu kaitse seaduse § 68 lg 1 alusel kehtestatud keskkonnaministri 27.12.2016 määrus nr 81.

keskkonnaseadustiku üldosa seaduses toodud vältimispõhimõttest¹⁸, siis ei sellisesse piirkonda, kus juba ületatakse või potentsiaalselt võidakse ületada kehtestatud lõhnahäiringu taset 15% aasta kogutundidest, rajada uusi lõhnatundlikke objekte (nt elamualasid). Keskkonnaseadustiku üldosa seadusest lähtuvalt rakendub planeeringulaga seotud piirkondades (kus lubatud 15%-list piirväärtust ületatakse) sisuliselt ajaline piirang planeeringulahenduse elluviimisele (st planeerida võib, kuid ehitama ei tohi hakata enne kui lõhnaolukord on lahenenud).

Valla tähtsaimateks transpordiühendusteks on Valga-Uulu põhimaantee. Teedelt pärinev õhusaaste on peamiselt seotud liikluskoormusega, liikluse iseloomu ning mootorsõidukite tehnilise seisukorraga. Maismaatranspordist tulenev õhureostus võib kahjustada pinnase omadusi, taimi, loomi ja inimeste tervist, seda küll peamiselt ainult teede vahetus läheduses (paar- kuni kolmkümmend meetrit teest). Arvestada tuleb ka liiklusest tingitud õhusaaste leviku iseärasusi – tee on joonallikas, millelt lähtuva saaste maksimaalsed kontsentratsioonid tekivad tee pinna kohal ja hajuvad teest kaugemale liikudes kiiresti, mistõttu üldjuhul ei teki väljaspool teeala saastetaseme piirväärtusi ületavaid saasteainete kontsentratsioone. Valla liikluskoormus tõenäoliselt kasvab, kuid see ei tähenda otseselt ja proportsionaalselt õhusaaste taseme tõusu, sest eeldatavalt paraneb tulevikus ka transpordivahendite tehnilised omadused ja seisund tervikuna. Samas ei ole välistatud, et liiklusest tingitult võib saasteainete tase lokaalselt tõusta piirväärtusteni (võib suuremate teede ja tänavate vahetus läheduses), juhul kui jätkub samasugune liiklusolukord (modaalne jaotus ja koormus). Liikluskoormuste suurenemisega vastavuses suureneb otseselt tahkete osakeste saastetase, kuna selle saasteainega on otseselt seotud eelkõige teepinnaga kontaktis olevate autode arv. Seetõttu on teelt lähtuvate keskkonnakahjulike ja ohtlike mõjude vähendamiseks õigusaktidega sätestatud tee kaitsevööndi nõue ja selle ulatus erinevate tee klasside puhul. Arvestades Tõrva valda läbivate maanteed struktuuri ja liiklusintensiivsust saab transpordist tulenevat õhusaastet pidada potentsiaalseks mõjuks, kuid näiteks transpordimüra vähendamiseks rakendatavad korralduslikud meetmed mõjutavad reeglina ka õhusaaste taset. Tõrva valla üldplaneeringu ettepanekus on arvestatud teede kaitsevööndi ulatuse nõuetega, sh on transpordist tuleneva saaste negatiivsete mõjude piiramiseks eelkõige oluline tagada üldplaneeringuga kavandatud roheline võrgustiku säilimine elamualade ja teede vahel.

Kokkuvõte ja leevendavad meetmed

Arvestades olemasolevaid keskkonnalubasid ja muid andmeid, ei ole Tõrva vallas otseselt probleeme välisõhu kvaliteediga ning tegemist ei ole piirkonnaga, mille puhul võiks eeldada ka lõhna häiringutaseme ületamisi. Tõrva valla üldplaneeringu puhul on oluline tingimustes juba kajastuv meede elanike kaitsmisel õhusaaste ebasoodsa mõju eest roheliste puhvertsoonide jätmine elamupiirkondade ja saasteainete välisõhku paiskavate alade ning objektide (sh nii tööstuspiirkonnad kui ka transpordikoridorid) vahele. Lisaks võib välja tuua ka asjaolu, et näiteks transpordimüra vähendamiseks rakendatavad korralduslikud meetmed mõjutavad (vähendavad) reeglina ka õhusaaste taset. Üldplaneeringu koostamise raames ei ole vaja rakendada erimeetmeid, mis oleks spetsiifiliselt suunatud täiendavate välisõhu saastetasemete uuringute koostamiseks ja õhusaaste vähendamisele. Kui soovitakse rajada uusi kaitseid või laiendada olemasolevaid, millega võib kaasneda välisõhku saasteainete väljutamine ja/või lõhnahäiringud, antakse uue kaitise või olemasoleva kaitise laiendamisele hinnang keskkonnamõju olulisusele ja vajadusel algatatakse keskkonnamõjude hindamine ning kaitisele taotletakse paikse heiteallika registreering või keskkonnaluba või keskkonnakompleksluba vastavalt kehtivatele õigusaktidele.

Soovitav on lisada üldplaneeringusse suunis mitte planeerida müra- ja saastetundlike objekte (elamud, mänguväljakud, lasteasutused, koolid, hooldekodud) tiheda liiklussagedusega teede lähedusse

¹⁸ Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 10. Vastu võetud 16.02.2011.

4.6 KLIIMAMUUTUSTEGA KAASNEVAD MÕJUD

Kliimamuutuste all peetakse populaarteaduslikus kirjanduses ja avalikes diskussioonides silmas pikaajaliselt ilmnevat muutusi ilmastikuoludes, mis on tingitud kasvuhooneefektist põhjustatud globaalsest soojenemisest¹⁹.

Eelkõige käsitletakse olulisemate muutustena temperatuuride tõusu ja sellega kaasnevaid mõjusid – nt liustike sulamine ja maailmamere keskmise taseme tõus, olenevalt kliimavöötimest lumevabad talved või piirkondade jätkuv kõrbestumine; sademete jaotuse muutused. Kliimamuutuste tulemusel sagedevad ja intensiivistuvad äärmuslikud ilmastikunähtused: äkksajud ja nendest põhjustatud üleujutused, põuad, äärmuslikud külmalained. Temperatuuride tõus mõjutab ökosüsteeme, mille tulemusena osa liike ja elupaiku häviv, toimub liikide levik põhja suunas. Sealjuures on täheldatud, et kliimamuutuse mõju tööstusele (sh põllumajandusele) ja energiasektorile võib piirkonniti olla ka positiivne, kuna kütteenergia vajadus väheneb. Inimese heaolu ja tervist võivad mõjutada negatiivselt uute liikide, samuti bakterite ja viiruste pealetung. Kliimamuutustega võib kaasneda ka suurenev oht inimese varale (üleujutused, tormikahjustused).

Kliimamuutuste mõjud on piirkonniti erinevad. Eesti kontekstis on olulisemateks kliimamuutustega seonduvateks nähtusteks peetud järgmisi asjaolusid:

- lume- ja jäävabad, oluliselt soojemad talved (talvine keskmine temperatuur ca 0°), samas säilib ekstreemsete külmalainete tõenäosus;
- sademete hulga kasv (Eestis hinnanguliselt aasta keskmisena ca 20% rohkem);
- suureneb tõenäosus (eriti suvekuudel), et ühes ööpäevas sajab suur hulk sademeid (>30 mm);
- muutused looduslikes kooslustes (külmalembeliste liikide kadu, soojalembeste liikide levik);
- merevee taseme tõus ja rannikuerosiooni oht;
- tormide sagedemine;
- üleujutuste sagedemine;
- pikenevad ja sagedevad kuumalained, mille tulemusel moodustuvad linnades nn „kuumasaared“.

Mitmed ülal nimetatud nähtustest toovad kaasa otseselt ruumilise planeerimisega seotud mõjusid. Tõrva vallas võib olulisimaks pidada sademete hulga kasvu, mis erinevates arengudokumentides tähendab tähelepanu pööramist:

- maaparandussüsteemide toimimisele,
- sademeveekanaliseerimisele (nii asulates kui tootmisaladel),
- jõgede kaldaerosiooni võimalikule tugevnemisele ja üleujutusohule
- muutustele metsamajanduses (metsaraiepiirangud, kuna metsamaa ei külmu või ei külmu piisavalt),
- hädaolukordadele reageerimisele: tormide sagedemisest tulenevad nõuded ehitiste vastupidavusele ja tormitagajärgede likvideerimissuutlikkusele.

Kliimamuutustega kaasnevate mõjude leevendamise kõrval on eesmärgiks võetud ka kliimamuutustega kohanemine. Vabariigi Valitsus on koostanud „Kliimamuutuste mõjuga kohanemise arengukava aastani 2030“²⁰. Arengukava toob välja, et Eestis on kliimamuutuste osas haavatavamad piirkonnad tiheasustatud rannikualad ning siseveekogude äärsed piirkonnad. Ajakohastatud üleujutusega seotud riskide hinnangu (2019) kohaselt Tõrva vallas riskipiirkondi ei asu.

Üldplaneeringu täpsusastmes on planeering arvestanud kliimamuutuse mõjuga ning andnud suuniseid maaparandussüsteemide toimimise, sademevee ärajuhtimise ja üleujutusohuga alade osas. Tihedalt

¹⁹ Teaduskirjanduses võib kliimamuutus tähistada igasugust pika aja jooksul ilmnevat muutust ilmastikuolude statistilistes näitajates.

²⁰<https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/kliima/eesti-tegevused/kliimamuutustega-kohanemise-arengukava>, vastu võetud 2017

asustatud asulates on elukeskkonna kavandamisel tähelepanu pööratud rohealade ja haljastuse tagamisele, mis leevendavad tehiskeskkonnas mikrokliima mõjusid.

4.7 JÄÄTME TEKE JA -HOOLDUS

Olemasoleva olukorra ülevaade

Tõrva valla jäätmehooldus lähtub Valgamaa omavalitsuste ühisest jäätmekavast (2017–2025). Jäätmekava on koostatud lähtudes riigi jäätmekavast (2014–2020) ning kehtivatest jäätmemajandust reguleerivatest õigusaktidest.

Jäätmekava paneb paika jäätmehoolduse eesmärgid ja arengusuunad ning meetmed. Peamine eesmärk on jäätmete kokkukogumise suurendamine hästi toimiva jäätmekäitlussüsteemi kaudu ning jäätmekäitlushierarhia rakendamine. Üldplaneeringu tasemel saab jäätmehooldust toetada eelkõige läbi korduskasutuse edendamise ning vajalike taristute kavandamise (nt jäätmejaamad, kompostimisväljakud).

Tõrva vallas toimib korraldatud jäätmevedu olmejäätmete kogumiseks. Asulates asuvad avalikud pakendikonteinerid (segapakendi-, paberi- ja kartongipakendi-, klaaspakendikonteinerid) ning ohtlikke jäätmeid saab ära anda Tõrva valla jäätmejaam, mis asub endises Härma kruusakarjääris. Biolagunevate jäätmete kompostimisväljakuid vallas Keskkonnaregistri andmetel ei ole.

Toimivat prügilat vallas ei asu, kuid valla territooriumile jääb neli suletud prügilat: Tõrva, Hummuli, Mustumetsa ja Laatsi (Pikasilla) prügilad.

Mõjude hindamine

Jäätmete liigiti kogumine toimub jäätmejaama ja kogumiskonteinerite baasil. Planeering näeb ette jäätmejaama Tõrva linna kirdeosa tööstuspiirkonda ning kompostimisväljaku Hummuli aleviku jäätmekäitluse maa-alale. Teistesse valla piirkondadesse biolagunevate jäätmete kompostimiseks nende tekkekohas kompostimisväljakuid ei planeerita. Kuna valla haldusterritoorium on suur, on vähetõenäoline biolagunevate aia- ja haljastusjäätmete (puulehed, niidetud muru, lillevarred, õunad, peenemad puuoksad vms) transportimine pika vahemaa taha. Seega üksnes Hummuli alevikku planeeritud kompostimisväljak ei pruugi perspektiivis olla piisav aia- ja haljastusjäätmete kogumiseks ja kompostimiseks. **KSH teeb ettepaneku** kaaluda täiendavalt kompostimisväljakute vajadust valla teistes suuremates asulates. Alternatiivina (kui hetkevajadus puudub) võib täiendada üldplaneeringu seletuskirja kriteeriumitega, millega tuleb jäätmekäitluskohtade, sh kompostimisväljakute, asukoha valikul ja rajamisel arvestada. Kriteeriumite (tingimuste) määramine aitab ennetab rajatavate jäätmekäitluskohtade tekkega kaasneva võivaid häiringuid.

Kokkuvõte ja soovitus/leevendavad meetmed

KSH teeb ettepaneku lisada seletuskirja, et täiendavate jäätmekäitluskohtade, sh kompostimisväljakute, rajamisel tuleb arvestada järgmiste kriteeriumitega:

1. sobilik asukoht on tundlikest aladest (elamud, üldkasutatavad alad) eemal (vältimaks võimalikke häiringuid) asuv tööstuspiirkond, kompostimisväljakuna reoveepuhasti kompostimisplats vms ala;
2. tagada tuleb hea ja mugav ligipääs mootorsõidukiga;

3. tagada tuleb vastavus keskkonnanõuetele nii jäätmekäitluskoha rajamisel kui jäätmete käitlemisel.

4.8 MÕJUDE OMAVAHELISED SEOSSED JA KUMULATIIVSED MÕJUD

Üldplaneeringu näol on tegemist pikaajalise arengudokumendiga, mistõttu avalduvad ka planeeringulahenduse elluviimisega kaasnevad mõjud üldjuhul kaudselt, pikaajaliselt ning omavahel seotult. Kumulatiivne mõju on üksikute tegevuste ja mõjuliikide koostoimes avalduv/tekkiv mõju, mis ei pruugi olla erinevate mõjude „aritmeetiline summa”.

Kumulatiivsete mõjude avaldumise võimalusega on käesolevas KSH-s arvestatud läbivalt, erinevate teemavaldkondade analüüsi käigus.

Pikaajaline ja positiivne kumulatiivne mõju on planeeringul Tõrva valla elukeskkonnale. Hea elukeskkonna tagamine on läbivaks jooneks enamuse üldplaneeringuga kavandatava põhimõtete või tingimuste seadmisel. Kõrge kvaliteediga elukeskkonna soodustamisele aitab kaasa praegust asustusstruktuuri väärtustav lähenemine ja tingimused võimalikke keskkonnamõjusid omavate arenduste (nt tootmismaad) paigutamiseks ja arendamiseks.

Positiivne kumulatiivne mõju on näiteks erinevate alade nägemisel puhkealadena: puhkealade alla kuuluvad nii puhke- ja virgestusmaad, erinevad haljasalad, metsad ja veekogude kaldad, samuti rohevõrgustik ja väärtuslikud maastikud. Puhkealade kättesaadavust toetab kergliiklusvõrgustiku ja matkaradade arendamine. Positiivse kumulatiivse mõju suurendamiseks on KSH-s läbivalt tehtud ka soovitusi (nt kergliiklejate juurdepääsu soodustamine, tingimuste täpsustamine asustuse suunamisel jne).

Üldplaneeringu realiseerimisel on positiivne kumulatiivne mõju valla üldisele arengule ka mitmekülgse ja valikuvõimalusi pakkuva töökeskkonna loomise läbi. Üldplaneeringuga juba seatud tingimused välistavad ka võimalikud olulised kaasnevad keskkonnamõjud ettevõtluse arendamisel.

Kumulatiivset ebasoodsat mõju üldplaneeringu elluviimisel hindamise käigus ei tuvastatud.

5 SOOVITUSED PLANEERINGULAHENDUSE TÄIENDAMISEKS

KSH töögrupp on välja toonud soovitusi planeeringulahenduse täiendamiseks. Alljärgnevalt on esitatud loetelu soovitustest teemade kaupa. Igale soovitusele on lisatud selgitus (kaldkirjas), kuidas soovitusega on arvestatud planeeringulahenduse edasiarendamisel. Juhul, kui soovitust ei ole arvesse võetud, esitatakse sellekohane põhjendus.

Roheline võrgustik

- Arvestades olemasolevat ja perspektiivset maakasutust ning roheline võrgustiku eesmärke KSH tulemina, tehti ettepanek osades asukohtades rohelist võrgustikku laiendada ning osades asukohtades vähendada. Laiendusettepanekud tulenesid peamiselt vajadusest roheline võrgustiku alasse haarata erinevaid loodusväärtuslikke alasid ning vähendusettepanekud tulenesid peamiselt olemasoleva asustuse ja plaanitava maakasutuse sobimatusel. Vastavalt tehtud ettepanekutele korrigeeritav Tõrva valla rohevõrgu kogupindala suureneks võrreldes maakonnaplaneeringu järgse rohevõrguga ca 6,7 km² võrra.

Arvestati. Täiendavalt lisati koridorid Pilpa looduskaitseala piirkonna tugiala ühendamiseks ülejäänud võrgustikuga; Rulli taimla piirdetara mõjus osas koostatud ekspertarvamusele²¹ tuginedes lisati (eelnõu avalikustamise järgselt) koridorid, et tagada ulukite ida-lääne suunaline liikumine Väike-Emajõe äärsete loodussassiivide ja Tõrvast lääne poole jäävate metsamassiivide vahel.

Natura 2000 alad

- Üldplaneeringu täpsusastmes (kavandatava tegevuse täpne iseloom puudub) ei ole planeeringu rakendumisel ette näha vältimatute ebasoodsate mõjude avaldumist enamikule Natura 2000 võrgustiku aladele ega nende kaitse-eesmärkidele. Ühe loodusala puhul on siiski vajalik ÜP lahenduse osas muudatusettepaneku tegemine, et välistada ebasoodsa mõju tekkimine:
 - Tikste loodusala kaitse-eesmärkidele võimaliku ebasoodsa mõju tekke ennetamiseks mitte määrata uusi intensiivse kasutusega maakasutusi (EP/EK, OT, ÄT jne) loodusala piires asuvatele loodusala kaitse-eesmärgiks olevatele elupaikadele.

Arvestati.

- Soovitused järgnevateks etappideks ja lähtudes ettevaatusprintsipiist seatavad mõju ennetavad leevendavad meetmed:
 - Kõigi Natura 2000 alade puhul tuleb arvestada, et üldplaneeringuga kavandatava tegevuse elluviimine ei tohi Natura 2000 alade kaitse-eesmärke kahjustada. Ebasoodsa mõju ilmnemise tõenäosust on võimalik ära hoida ning vähendada läbi projektide keskkonna aspektide arvestamise edasistes planeeringutes ja projektides ning vajadusel ette nähtud leevendusmeetmete rakendamisega. Õigusaktidest tulenevalt tuleb ruumilise arengu ja kaasnevate tegevuste rakendajal igakordselt kaaluda tegevuse võimalikku ebasoodsat mõju Natura 2000 võrgustiku aladele ja vajadusel algatada keskkonnamõju hindamise menetlus ning viia läbi Natura hindamine vajalikus täpsusastmes.

²¹ „Ekspertarvamus RMK Rulli taimlasse rajatava piirdetara mõjust loomastikule ja leevendusettepanekute tegemine“. Koostaja L. Klein, Tallinn 2020.

- Kergliiklustee kavandamisel ÜP-s näidatud perspektiivses asukohas Põrga–Leebiku–Pikasilla maantee ääres Võrtsjärve loodusala servas on vaja projekti etapis läbi viia Natura hindamine vajalikus täpsusastmes ning vajadusel rakendada projektlahenduse osas leevendavaid meetmeid, mis välistavad ebasoodsa mõju ala kaitse-eesmärkidele.

Arvestati.

Pinnavesi

- KSH teeb pisitäpsustusena ettepaneku loobuda ÜP-s termini „kompaktpuhasti“, kasutamisest (mõeldud olmereovee puhastamiseks) seoses tootmisalade reoveepuhastamisega ja esitada soovitus ptk 6.9.1 punkt 7 ning täpsustada seatud tingimust järgmises sõnastuses:
 - tootmisalad soovitavalt liita ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga, mis võimaldab olmereoveed juhtida reoveepuhastitesse. Alternatiivina on lubatud kaaluda omapuhasti või tööstusreoveepuhasti rajamist, mis arvestab tekkiva reovee koguse ja iseloomuga
- KSH teeb ettepaneku täpsustada ÜP ptk 6.9.7 punkt 7 seatud soovitus seoses sademeveekäitlusega järgmises sõnastuses:
 - „Täpsemalt käsitleda sademevee ärajuhtimise võimalusi ja lahendusi detailplaneeringute koostamisel, projekteerimistingimuste andmisel, ÜVK-ga kaetud aladel ÜVK koostamise osana“.

Arvestati.

Ehituskeelvööndi vähendamine

Tagamaks, et ehituskeeluvööndi vähendamisega ei seata ohtu kalda kaitse eesmärkide täitmist, esitab KSH alljärgnevad ettepanekud ÜP-le:

Ehituskeeluvööndi vähendamine Riiska järve ääres

- et maksimeerida kasu avalikkusele, planeerida kaldapromenaadi äärde ärisid ja teenuspakkujaid ning elamud Kuusiku tänava poolsele alale;
- promenaadi projekteerimistöödele eelnevalt teostada vähemalt ala ehitusgeoloogilised ja taimestiku uuringud;
- kaaluda E/Ä segafunktsiooniga maa-ala ulatuses kogu ala hõlmava detailplaneeringu koostamist, mis võimaldaks ala terviklikku arendamist;
- koos promenaadi kavandamisega näha ette meetmed, mis aitavad vältida prügi sattumist järve;
- vältida tuleks järve idakalda lausalist avamist (taimestiku eemaldamist vaadete avamiseks) kalda äärsele hoonestusele.

Arvestati, tingimused lisati ptk 6.8.4.

Ehituskeeluvööndi vähendamine Taagepera paisjärve ääres ja Õhne jõe ääres

- et maksimeerida kasu avalikkusele ja tagada järve ja jõe kalda avalik kasutus, planeerida kalda äärde ärisid ja teenuspakkujaid ning eluhooned kaugemale;
- analüüsida ÜVK ülevaatamise osana Taagepera arenduspiirkonna ÜVK ühisvõrkudega katmist, hõlmates sisse ka Taagepera paisjärve ja Õhne jõe äärsed arendusalad;
- tuleb tagada nõuetekohane reoveekäitluse rajamine.

Arvestati, tingimused lisati ptk 6.8.4.

Mõju asustuse arengule

- Planeeringu seletuskirja on soovitatav täiendada Eesti enamlevinud külatüüpe selgitava skeemiga ja lisada viide Maa-ameti ajalooliste kaartide rakendusele, mis hõlbustaks asustustruktuuri säilimisele suunatud tingimuste rakendamist.

Arvestati, skeem lisati ptk 4.2.1.

Teenuste kättesaadavus

- Kaaluda võiks ühiskondlike hoonete ja puhke- ja virgestusmaadele seatavate tingimuste täiendamist kergliiklejatele mugava ligipääsu tagamise nõudega.

Arvestati, täiendati ptk 5.3.

Puhkealade kättesaadavus

- Positiivse mõju võimendamiseks võiks kaaluda täiendava tingimuse seadmist kõrghaljastuse säilitamise kohta puhke- ja virgestuse maa-aladel ja puhkemajandusliku kasutuse soosimise kohta rohevõrgustiku aladel.

Arvestati, tingimused lisati ptk 5.7 ja ptk 6.7.

- Hummuli alevikus on otstarbekas täiendavalt kaaluda aleviku põhjaosa puhke- ja virgestuse maa-ala vajadust, võimalikku määratlemist haljasalana.

Arvestati.

Mõju kultuuripärandile

- Otstarbekas on välja tuua omavalitsuse seisukoht, kas täiendavate kaitsetingimuste seadmine kohaliku tähtsusega vääruslike maastike säilitamisele oleks Tõrva valla üldiste ruumilise arengu põhimõtete vaatenurgast põhjendatud.

Arvestati, täiendati ptk 6.4.

Müra ja vibratsioon

- Uute müratundlike alade (elamud, ühiskondlikud hooned, puhkealad) planeerimisel on soovitatav müratundlike hoonete ning maantee vahel ette näha piisavad puhveralad, mis tagavad müra normväärtustele vastava olukorra.
- Hinnangulised²² põhimaanteede müratsoonide ulatused, kus ei ole soovitatav ilma müra vähendavaid meetmeid rakendamata uusi müratundlikke alasid ette näha (lähtudes iga maantee suurima liikluskoormusega lõigust):
 - põhimaantee nr 6 Valga-Uulu kiiruspiirangu 90 km/h alas ca 80...90 m ja kiiruspiirangu 50 km/h alas ca 40...50 m;
 - tugimaantee nr 73 Tõrva-Pikasilla kiiruspiirangu 90 km/h alas ca 40...50 m ja kiiruspiirangu 50 km/h alas ca 25 m;
- Toodud puhveralad tagavad uute planeeritavate alade rangeimale nõudele ehk välisõhu müra sihtväärtusele vastavad tingimused ilma täiendavaid meetmeid rakendamata. Puhveraladega mitte arvestamine ja müratundlike alade/hoonete rajamine teedele lähemale on lubatud ainult juhul, kui rakendatakse leevendavaid meetmeid, nt müratõkkeid ja/või rangemaid nõudeid hoonete välispiirde

²² Müratsoonide ligikaudsed ulatused arvutati keskkonnamüra leviku modelleerimise spetsiaaltarkvaraga SoundPLAN 8.1, kasutades arvutusmeetodit "NMPB-Routes-96".

heliisolatsioonile (nt juhul kui teepoolsel õuealal aktsepteeritakse kõrgemat mürataset ning head tingimused tagatakse eelkõige siseruumides).

Arvestati, täiendati ptk 6.11.2. Lisaks täiendati avalike arutelude põhjal tööstusmüra seonduvat (kaitsehaljastuse rajamise kohustus).

Heited õhku, välisõhu kvaliteet

- Soovitatav on lisada üldplaneeringusse suunis mitte planeerida müra- ja saastetundlike objekte (elamud, mänguväljakud, lasteasutused, koolid, hooldekodud) tiheda liiklussagedusega teede lähedusse.

On arvestatud läbi müra puhveralade kajastamise.

Jäätmete ja – hooldus

- KSH teeb ettepaneku lisada seletuskirja, et täiendavate jäätmekäitluskohtade, sh kompostimisväljakute, rajamisel tuleb arvestada järgmiste kriteeriumitega:
 - 1) sobilik asukoht on tundlikest aladest (elamud, üldkasutatavad alad) eemal (vältimaks võimalikke häiringuid) asuv tööstuspiirkond, kompostimisväljakuna reoveepuhasti kompostimisplats vms ala;
 - 2) tagada tuleb hea ja mugav ligipääs mootorsõidukiga;
 - 3) tagada tuleb vastavus keskkonnanõuetele nii jäätmekäitluskoha rajamisel kui jäätmete käitlemisel.

Arvestati.

6 KOKKUVÕTE

Tõrva valla üldplaneeringuga on kujundatud valla on ruumilise arengu põhimõtted ja seatud selle alusel maa- ja veealadele üldiste kasutamise- ja ehitustingimused. Planeeringu koostamisel on lähtutud kohapõhistest väärtustest ning kvaliteetse elukeskkonna loomise põhimõttest. Planeeringu koostamisel alternatiivseid arengustsenaariume ei tekkinud. Piiriülest keskkonnamõju üldplaneeringu elluviimisel ei esine.

Planeering vastab nii Valga maakonnaplaneering 2030+ kui Eesti keskkonnastrateegia arengusuundadele. Üldplaneeringu elluviimisel on Tõrva valla jätkusuutlikule arengule positiivne mõju, olulist negatiivset mõju planeeringu elluviimisega ei kaasne. Üldplaneeringut järgides toimub edasine areng läbimõeldult ja tasakaalustatult.

Kuna olulist negatiivset mõju planeeringu elluviimisega ei kaasne, siis ei määra KSH leevendavaid meetmeid ja lisaks üldplaneeringu regulaarsele ülevaatamisele täiendava seire vajadust.

Mõjuhindamise tulemusena on KSH töögrupp teinud soovitusi lahenduse edasiarendamiseks (ptk 5). Soovitused aitavad võimendada planeeringu elluviimisega kaasnevaid positiivseid mõjusid ja mõjude omavahelist sünergiat.

LISAD

Lisa 1 LS ja KSH väljatöötamise kavatsus

LS ja KSH väljatöötamise kavatsus on toodud eraldi dokumendina.

Lisa 2. Tõrva valla tööstusalade mürauring